

**R.P.Fr. Lvdovici Granatensis Ordinis S. Dominici SS.
Theologiæ Professoris Opera**

In tres tomos distributa

Opvscvla Spiritvalia Continens, in quibus peccatores à semita vitiorum &
perditionis, ad regiam virtutum, perfectionis, ac salutis æternæ viam,
perducuntur

Luis <de Granada>

Coloniae Agrippinae, 1626

Libri De Imitatione Christi Thomæ de Kempis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79597](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79597)

LVDOVICI GRANATENSIS

IN THOMAM DE KEMPIS HI-

spane conuersum, & à se castigatum,

PRÆFATIO.

Latinitate donata ex Hisp.

IRA sunt, Pie Lector, quæ ad animæ salutem valde conducunt: nimirum Dei verbum, de-
inde assidua præcatio, tertio frequens vsus Eucharistiæ, suis sumptibus pretiosi corporis & san-
guinis CHRISTI Domini. Hæc tria scimus ex antiquorum Patrum lectione initio nascenti
Ecclesiæ Christianæ valde frequentari solere. Hinc adeo creuit in Domino, crescitq; sem-
per quantum anima his crebro vtens, fietque tam arctum vinculum cum Deo, vt neque demon,
neque caro, ac ne mundus quidem, disrumpere queant. Quamobrem si par est magni facere quiddam pro-
dest ad vnum de tribus istis consequendū, quandoquidem singula tanti sunt pretij, quanti quæso estimandū
quod vnicum tria hæc apponere potest. Rem magnā concionator præstat, aut liber aliquis, cum disserit aut
persuadet trium horum aliquid: idq; verissimum est: sed, quæso te per Deum, lege & pondera pium hunc De-
imitatione CHRISTI libellum, ex perierisq; quid in te Deus sit operaturus huius voce, non vnam modo
rem trium, sed similes omnes, & non vulgari quidem modo sed eximie, idq; assero, & si multi libelli recte
operari & orare Deum docent, & communicare frequentè, sed, quod vulgo dici solet, magnum rerum di-
scrimen est, & à libris libri distant. Arduum sane est deducere quem in viam Dei ne impingat, nauemq; ne
frangat ad scopolos: Arduum quoque colloqui orando nosse cum Deo, ac ne leuis quidem est debite se circū-
apparare ad rite communicandum sumendumq; CHRISTI corpus. Quæ sanè omnia abunde mensa ista
suppeditat, et si vero verborum pompâ careat, sententijs tamen abundat. Spero itaque fore vt me reprehē-
das, vbi legeris libellum quasi exili: et commendarim, quodq; non satis pro dignitate laudarim, diceſque in
Propheta regio: Sicut audiuius, sic vidimus. Et cum Regina Saba de Salomone Rege dices: Maior est
Sapientia & opera tua, quam rumor quem audiui. Tu, mi Lector, fac periculum: proba, tange, & gu-
sta, videbisque vim verborum, & manna comedes, in quo omne genus saporis, vt olim Israelitis, sapiebat. Psal. 45. 9.
1. Reg. 10. 7.
Exod. 16.
Manna autem significabat, vt Origenes ait, vim verbi Dei, quod qui libenter accipit, agit suum officium,
quodque oportet. Certo & illud tibi persuadeas, hunc si libellum attentè legeris cupiasque proficere, materi-
am hic te abunde reperiturum: immo sæpenumero ex perieris, vt dicendum tibi sit, hoc caput, quod iam mihi
obuenit, ad rem meam in præsentiarum maxime pertinet, mihiq; oportune loquitur. Si enim Superbia labor-
as, reperies caput quod te humiliet. Si nimium diffidas, cadantq; vt aiunt, alia, hic erunt quæ te erigant. Si
animo es egro ac tristis, morbosq; & propriæ sis voluntatis, laboransq; ceco tui amoris (quæ omnia iniquitatis
mater est) docebit cor ad Deum frequenter attollere, & sanè te ipsum contemneres, atq; in Deo, qui omnia
gubernat, spem ponere. Si vero contrā in alterum incidas extremum, negligenter agendo, stimulos hic repe-
ries, qui securitatem nimiam eripiant. Si verò nimium letaberis, vt sæpe fit, hunc lege, latitantiq; tem-
perabis, sin tristis eris & in merore, vt sæpe accidit, solatium hinc petes. Quid? immensam Dei magnitudi-
nē hic senties, qui paucis verbis multa suggerit, vt est omnia in omnibus. Quod an vere dicā, tui sit iudicij,
si legere modo voles: certus interim non vanum me habitū iri præconē libelli aurei, cum in te ipso respice ex-
perieris. Cumq; talis fons, qui aquā adeo limpidam præbet, fructu plurimo colligendo aptus, cæno fœdatus
esset, & aqua turbida, nec tē in propriè Hispanè loqueretur, neq; Latinis per omnia, vt erat par, responde-
ret, visum est zelo margaritæ huius præciosæ (quæ hætenus delitescēbat, idēq; à paucis legebatur) iterum
iterumq; in lucē edere hoc opusculū, collatū diligentè cum Latino cōtextu, quā linguā ab auctore Thomæ
de Kempis conscriptus est: & quæ cū Latinis non quadrabant, tollere placuit. Obscura elucidaui, ne quis
posthac impingeret superuacua etiā reſecui, quæ vero deerant adieci. Studui itaq; Deo bene iuuante, specu-
lū ita representare, quo te ipse contēpleris, quam fieri à me potuit, clarissimū: viamq; qua ambulas planio-
rem tibi pro virili reddidi: vtq; circumſpectas sinuq; gestes assidue, excudendum minima forma curavi, vt
vides, ne esset oneri, qui lectus ipse molestus non est: habesq; fidū viæ comitē huius vitæ, solamenq; in aduer-
sis, doloremq; in dubijs, ad præcandum Deū artē hinc haurias licet, ac rectē viuēdi normā, beneq; mo-
riendi fiduciā, quicq; tibi suggeret quod ignoras, perspiciesq; quis ille est Dominus qui talem dedit hominibus
potestati, vt et alia pie proſperent. Quamobrē amicum hunc recipe, nec à latere tuo dimitte: semel lectū iterum
relege: non enim tædium adferet, mihi crede, & in verbis, licet eisdem, noua semper occurrent, videbisque
spiritus Domini restigū, qui nunquam exhauritur. Accipe munus hoc bonū in partē, quod Deus immensā
bonitate nobis contulit, quo etiā minusculo, explanando clarius quā antea, ferire eo volui. Habe Deo gra-
tias pro verorū bono, & vt noueris tuo cōmodo, vt Dei munera recipi mererentur, aut salē accipe eo amore
aut beneuolentia quo à me tibi offertur. Etsi vero non tam auctor considerandus, qui loquitur, sed quid lo-
quatur: sciendū tamen opusculi huius verū auctorē non esse Ioannē Gersonē (cui falso hætenus in Gallia in-
scriptus est) sed fratrem THOMAM DE KEMPIS Canonicum Regularem S Augustini: quem
nunc pie differentem audiamus.

VEN.

VEN. VIRI

THOMAE A KEMPIS CANONICI REGULARIS.

DE IMITATIONE CHRISTI
Libri quatuor plane diuini.

LIBER PRIMVS.

Continens admonitiones ad spirituales
vitam viles.

DE IMITATIONE CHRISTI ET CONTEMPTU
omnium vanitatum mundi.

CAPVT I.

Ioan. 8, 12.

*Qui sequitur me non ambulat
in tenebris, sed habebit lumen
vitae, dicit Dominus. Hec
sunt verba Christi, quibus
admonemur quatenus vitam
eius & mores imitemur, si
velimus veraciter illumi-
nari & ab omni cecitate
cordis liberari. Summum*

igitur studium nostrum sit, in vita Iesu Christi me-
ditari, Doctrina Christi, omnes doctrinas sanctorum
præcellit: & qui spiritum Christi haberet, abscondi-
tum ibi manna inueniret. Sed contingit, quod multi
ex frequenti auditu Euangelij paruum desiderium
sentiant, quia spiritum Christi non habent. Qui au-
tem vult plenè & sapide Christi verba intelligere,
oportet, vt totam vitam suam illi illudeat confor-
mare. Quid prodest tibi alta de Trinitate disputare,
si careas humilitate, vnde displiceas Trinitati? Vere
alta verba non faciunt sanctum & iustum, sed vir-
tuosa vita efficit Deo charum. Opto magis sentire
compunctionem, quam scire eius definitionem. Si
scires totam Bibliam exterius, & omnium Philoso-
phorum dicta, quid totum prodesset sine Charitate
Dei & gratia? *vanitas vanitatum, & omnia vanitas,*
præter amare Deum, & illi soli seruire. Ista summa
est sapientia, per contemptum mundi tendere ad
caelestia regna. Vanitas igitur est diuitias perituras
quætere, & in illis sperare. Vanitas quoque est ho-
nores ambire, & in altum se extollere. Vanitas est
carnis desideria sequi, & illud desiderare, vnde post
modum grauiter oportet puniri. Vanitas est longâ
vitam optare, & de bona vita parum curare. Vanitas
est præsentem vitam solum attendere, & quæ fu-
tura sunt non prouidere. Vanitas est diligere quod
cum omni celeritate transiit, & illuc non festinare, v-
bi sempiternum gaudium manet. Memento illius
frequenter prouerbij: quia non satiatur oculus visis,
nec auris impletur auditu. Stude ergo cor tuum ab
amore visibilium abstrahere, & ad inuisibilia te

transferre. Nam sequentes suam sensualitatem, ma-
culant conscientiam, & perdunt Dei gratiam.

DE HUMILI SENTIRE
sui ipsius.

CAP. II.

*Omnis homo naturaliter scire desiderat; sed sci-
entia sine timore Dei quid importat? Melior
est perfectio humilis rusticus, qui Deo seruit,
quàm superbus philosophus, qui se neglecto, cur-
sum cæli considerat. Qui bene se ipsum cognoscit,
ibi ipsi vilescit, nec laudibus delectatur humanis. Si
scirem omnia quæ in mundo sunt, & non essem in
charitate, quid me iuuaret coram Deo, qui me iudica-
turus est ex facto. Quiesce à nimio sciendi desiderio
quia magna ibi inuenitur distractio & deceptio.
Scientes libenter volunt videri, & sapientes dici.
Multa ergo sunt, quæ scire parum vel nihil animæ
pro sunt. Et valde insipiens est, qui alijs intendit, quâ
iis, quæ salutem suam deseruiunt. Multa verba non sati-
ant animam, sed bona vita refrigerat mentem, &
pura conscientia, magnam præstat ad Deum confi-
dentiam. Quantò plus & melius scis, tanto grauius
inde iudicaberis, nisi sanctius vixeris. Noli ergo ex-
tollere de vlla arte vel scientia; sed potius time de da-
ta tibi notitia. Si tibi videtur quod multa scis, & sa-
tis bene intelligis, scito tamen quia sunt multa plu-
ra quæ nescis. Noli altum sapere, sed ignorantiam
tuam magis fatere. Quid vis te alicui præferre, qui
plures doctores te inueniantur, & magis in lege pe-
riti? Si vis vtiliter aliquid scire & discere, ama ne-
sciri, & pro nihilo reputari. Hæc est altissima & vti-
lissima lectio, sui ipsius vera cognitio & despectio.
De se ipso nihil tenere, & de alijs semper bene & al-
te sentire, magna sapientia est & perfectio. Si videris
aliquem aperte peccare, vel aliqua grauius perpe-
trare, non debes te tamen meliorem altumare, quia
nescis, quamdiu possis in bono stare. Omnes fragi-
les sumus, sed tu neminem fragiliorem te ipso te-
nebis.*

*Omnia va-
nitas, præter
amare Deum.*

Eccl. 1.

Ibidem.

DE

Psal. 93.

Eccl. 3.
Scientia qua
probanda &
qua impro-
banda.
Psal. 113.

Matth. 11 &
Luc. 10.

Bona confes-
sionis
preferenda.

Matth. 23.

Eccl. 2.

Tit. 1.

Rom. 1.

Matth. 18
& 23.
Philip. 3.

Felix quem veritas per se docet, non per figuras & voces transeuntes, sed sicuti se habet. Nostra opinio, & nolter sensus saepe nos fallit, & modicum videt. Quid prodest magna cautillatio de occultis & obscuris rebus, de quibus, nec arguemur in iudicio, quia ignorauimus: Quod adis insipientia, quod neglectis vtilibus, & necessarijs, vltro intendimus curiosis & damnosis. Oculos habentes non videmus. Et quid cui nobis de generibus & speciebus? Cui aeternum Verbum loquitur, a multis opinionibus expeditur; ex vno Verbo omnia, & vnum loquitur omnia, & hoc est principium quod & loquitur nobis. Nemo sine illo intelligit, aut recte iudicat. Cui omnia vnum sunt, & omnia ad vnum trahit, & omnia in vno videt, potest stabilis corde esse, & in Deo pacificus permanere. O veritas Deus, fac me vnum tecum in charitate perpetua. Tædet me saepe multa legere, & audire. In te est totum quod volo & desidero. Taceant omnes doctores, sileant vniuersæ creaturæ in conspectu tuo, tu mihi loquere solus. Quanto aliquis magis vnus tibi, & interius simpliciter fuerit, tanto plura & altiora sine labore intelligit, quia desuper lumen intelligentiæ accipit. Purus simplex, & stabilis spiritus, in multis operibus non dissipatur, quia omnia ad Dei honorem operatur, & in te otiosus ab omni propria exquisitiōe esse nititur. Quis te magis impedit, & molestat, quam tua immortificata affectio cordis? Bonus & deuotus homo, opera sua prius intus disponit, quæ foris agere debet. Nec illa trahunt eum ad desideria vitiosæ inclinationis, sed ipse inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis. Quis habet fortius certamen, quam qui nititur vincere se ipsum? Et hoc deberet esse negotiū nostrum, vincere videlicet seipsum, & quotidie seipso fortiorem fieri, atque in melius aliquid proficere. Omnis perfectio in hac vita, quandam imperfectionem sibi habet annexam, & omnis speculatio nostra, quadam caligine non caret. Humilis cui cognitio, certior via est ad Deum, quam profunda scientiæ inquisitio. Non est culpanda scientia, aut quælibet simplex rei notitia, quæ bona est in se considerata, & a Deo ordinata: sed preferenda est semper bona conscientia, & virtuosa vita. Quia verò plures magis student scire, quam bene viuere, idcirco saepe errant & bene nullum vel modicum fructum ferunt. O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia, & virtutes inferendas, sicuti ad mouendas quæstiones, non fierent tanta mala & scandala in populo, nec tanta dissolutio in cenobijs. Certe adueniente die iudicii, non quaeretur à nobis quid legimus, sed quid fecimus, nec quam bene diximus, sed quam religiosè viximus. Dic mihi ubi sunt modo omnes illi domini & magistri, quos bene nouisti dum adhuc viuerent, & in studijs florent. Iam eorum prebendas alij possident, & nescio vtrum de eis recogitant. In vita sua aliquid videbantur, & modo de illis tacetur. O quam cito transit gloria mundi: vti nam vita eorum, scientiæ ipsorum concordasset, tunc bene studuissent & legissent. Quam multi pereunt per vanam scientiam in hoc seculo, qui parum curant de Dei seruitio? & quia magis eligunt magni esse, quam humiles, ideo euanescent in cogitationibus suis. Verè magnus est, qui magnam habet charitatē. Verè magnus est, qui in se parus est, & pro nihilo omne culmen honoris ducit. Verè prudens est, qui omnia terrena arbitrat ut stercorea, ut Christum lucrificat. Et verè benè doctus est, qui Dei voluntatem facit, & suam voluntatem relinquit.

CAP. IV.

Non est credendum omni verbo nec instin-
tui, sed cautè & longanimitè res est secun-
dum Deum ponderanda. Proh dolor, saepe
malum facilius, quam bonum de alio creditur &
dicitur, ita infirmi sumus. Sed perfecti viri non fa-
cile credunt omni enarranti, quia sciunt infirmita-
tem humanam ad malum procliuem, & in verbis
satis labilem. Magna sapientia est, non esse præcipi-
tem in agendis, nec pertinaciter in proprijs sensi-
bus stare. Ad hanc etiam pertinet, non quibuslibet
hominum verbis credere, nec audita vel credita
mox ad aliorum aures effundere. Cum sapiente &
conscientioso viro consilium habe, & quære potius
à meliore instrui, quam tuas adiunctiones sequi.
Bona vita facit hominem sapientem secundum
Deum, & expertum in multis. Quanto quis in se
humilior fuerit, & Deo subiectior, tanto in omni-
bus erit sapientior & pacatior.

1. Ioan. 4.

Non facili
credendum.

Gen. 8.
Isac. 3.
Prou. 19.
Prou. 17 &
Eccl. 19.
Prou. 12.

Prou. 15 &
Eccl. 1.

DE LECTIOE SANCTARUM
scripturarum.

CAP. V.

Veritas est in Scripturis sanctis quaerenda, non
eloquentia. Omnis scriptura sacra, eo spiritu
debet legi, quo facta est. Quærere potius debe-
mus vtilitatem in scripturis, quam subtilitatem ser-
monis. Ita libenter deuotos & simplices libros lege-
re debemus, sicut altos & profundos. Non te offen-
dat auctoritas scribentis, vtrum parus, an magnæ
literaturæ fuerit, sed amor puræ veritatis te trahat
ad legendum. Non queras, quis hoc dixerit, sed
quid dicatur attende. Homines transeunt, sed ve-
ritas Domini manet in æternum. Sine personarum
acceptiōe varijs modis loquitur nobis Deus. Cu-
riositas nostra saepe nos impedit in lectione scriptu-
rarum, quum volumus intelligere & discutere, ubi
simpliciter esset transeundum. Si vis profectum
haurire, lege humiliter, simpliciter, & fideliter, nec
vniquam velis habere nomen scientiæ. Interroga
libenter, & audi tacens verba Sanctorum, nec di-
spliceant tibi parabola seniorum: sine causa enim
non proferuntur.

Sacra scrip-
tura quomodo
legenda.
Rom. 15.
1. Cor. 2.

Psal. 116.
Luc. 21.
Rom. 2 &
10 & Col. 3.

Prou. 1 & 18.

DE INORDINATIS
affectibus.

CAP. VI.

Quandocunque homo aliquid inordinate ape-
tit, statim in se inquietus fit. Superbus & aua-
rus nunquam quiescunt. Pauper & Humilis
spiritu in multitudine pacis conuertantur. Homo
qui necdum perfecte in se mortuus est, cito tentatur,
& vincitur in paruis & vilibus rebus. Infirmitas spi-
ritu & quodammodo adhuc carnalis, & ad sensibi-
lia inclinatus, difficulter se potest terrenis deside-
rijs ex toto abstrahere: & ideo saepe habet tristitiam
quum se subtrahit, leuiter etiam indignatur, si quis
ei resistit. Si autem assequutus fuerit quod concupi-
scit, statim ex reatu conscientie grauatur, quia se-
quitur est passionem suam, quæ nihil iuuat ad pa-
cem, quam quæsiuit. Resistendo igitur passionibus,
inuenitur vera pax cordis, non autem seruando
eis. Non est ergo pax in corde hominis carnalis,
non in homine exterioribus dedito, sed in
ferto spiritu.

Appetitio in-
ordinata in-
quietudinem
parat.

DE

DE VANA SPE ET ELATIONE fugienda.

CAP. VII.

Ierc. 17.

Sper in Deo
collocanda,
Et non super-
biendum.Exod. 3.
& 12.
Iob. 9.

VAnus est, qui spem suam ponit in hominibus, aut in creaturis. Non te pudeat alijs seruire amore Iesu Christi, & pauperem in hoc seculo videri. Non stes super te ipsum, sed in Deo spem tuam constitue. Fac quod in re est, & Deus aderit bonę voluntati tuę. Non confidas in tua scientia, vel cuiusquam altitia viuents, sed magis in Dei gratia, qui adiuvat humiles, & de se præsumentes humiliat. Ne glorieris in diuitijs si adfuerint, nec in amicis quia potentes sunt, sed in Deo, qui omnia præstat, & seipsum super omnia dare desiderat. Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quę modica infirmitate corrumpitur & desœdatur. Non placeas tibi ipsi de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo, cuius totum est quicquid boni naturaliter habueris. Non te reputes alijs meliorem, ne fortē coram Deo deterior habearis, qui scit quid est in homine. Non superbias de operibus bonis, quia aliter sunt iudicia Dei quam hominum, cui sæpe displicet, quod hominibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de alijs meliora, vt humilitatem conserues. Non nocet si omnibus te supponas, nocet autem plurimum, si vel vni te preponas. Iugis pax cū humili in corde, autem superbi, zelus & indignatio frequens.

DE CAVENDA NIMIA familiaritate.

CAP. VIII.

Eccles. 8.

Prou. 5.

Cum quibus
sociari in-
munda.Mulierum
& familiaritatem
cauenda.

NON omni homini reueles cor tuum, sed cum sapiente timente Deum age causam tuam. Cum iuuenibus & extraneis rarus esto. Cum diuitibus noli blandiri & coram magnatibus non libenter appareas. Cum humilibus & simplicibus, cum deuotis & morigeratis, sociare, & quę adificationis sunt pertracta. Non sis familiaris alicui mulieri, sed in cōmuni omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo, & angelis eius opta familiaris esse, & hominum notitiam deuota. Charitas habenda est ad omnes, sed familiaritas non expedit. Quandoque accidit, vt persona ignota ex bona fama luceat, cuius tamen præsentia oculos intuentium offuscat. Putamus aliquando alijs placere ex coniunctione nostra, & incipimus magis displicere ex morum improbitate in nobis considerata.

DE OBEDIENTIA ET SUBIECTIONE.

CAP. IX.

Consilium
accipere quā
uare securum.

Valde magnum est in obedientia stare, sub Prælato viuere, & sui iuris non esse. Multo tutius est stare in subiectione, quā in prælatura. Multi sunt sub obedientia, magis ex necessitate, quā ex charitate, & illi penam habent, & leuiter murmurant, nec libertatem mentis acquirunt, nisi ex toto corde propter Deum se subiciant. Curre huc vel illuc, non inuenies quietem, nisi in humili subiectione sub Prælati regimine. Imaginatio locorum & mutatio, multos fefellit. Verū est, quod vnusquisq; libenter agit pro sensu suo, & inclinatur ad eos magis, qui secum sentiunt. sed si Deus est intra nos necesse est, vt relinquamus etiam quandoque nostrum sentire, propter bonum pacis. Quis est ita sapiens, qui omnia plene scire potest? Ergo noli nimis in sensu tuo confidere, sed velis etiam libenter aliorum sensum audire. Si bonum est tuum sentire & hoc ipsum propter Deum dimittis, & aliud sequeris, magis exinde proficies. Audiui enim sæpe, securus esse au-

dire & accipere consilium, quā dare. Potest enim contingere, vt bonum sit vniuersum, que sentire: sed nolle alijs acquiescere, quum id ratio, aut causa postulat, signum est superbię & pertinacię.

DE CAVENDA SUPERBIE verborum.

CAP. X.

CAueas tumultum hominum, quantum potes. Multum enim impedit tractatus secularium negotiorum, etiam si simplici intentione profectum. Cito enim inquinamur vanitate & captiuamur. Vellem me pluris tacuisse, & inter homines non fuisse. Sed quare tam libenter loquimur, & inuicem fabulamur, quum tamen rarō sine lesione conscientię ad silentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab inuicem consolari quærimus, & cor diuersis cogitationibus fatigatum optamus releuare. Et multum libenter de his quę multum diligimus vel cupimus, vel quę nobis contraria sentimus, libet loqui & cogitare. Sed pro dolor, sæpe inaniter & frustra. Nam hæc exterior consolatio, interioris & diuinę consolationis non modicum detrimentum est. Ideo vigilandum est & orandum, ne tempus otiosē transeat. Si loqui licet, expedit, quę edificatiua sunt, loquere. Malus vsus, & negligentia profectus nostri, multum facit ad custodiam oris nostri. Iuuat tamen non parum ad profectum spirituales, deuota spiritualis rerum collatio, maxime vbi pares animo & spiritu in Deo sibi sociantur.

DE PACE ACQVIRENDA, ET zelo proficiendi.

CAP. XI.

Multam possemus pacem habere, si non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, quę ad nostram curam non spectant, occupare. Quomodo potest ille diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet, qui occasione forissecus querit, qui parum vel rarō se intrinsecus colligit? Beati simplices quoniam multam pacem habebunt. Quare quidam sanctorum tam perfecti & contemplatiui fuerunt? Quia omnino seiplos mortificare ab omnibus terrenis desiderijs studuerunt: & ideo totis medullis cordis Deo in hære, atque libere sibi vacare potuerunt. Nos quidem nimium occupamur proprijs passionibus, & de transitorijs nimis sollicitamur. Rarō etiam vnum vitium perfectē vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur, ideo frigidi & tepidi remanemus. Si essemus nobis ipsis perfectē mortui, & interius minime implicati, tunc possemus etiam diuina sapere, & de celesti contemplatione aliquid experiri. Totum & maximum impedimentum est, quia non sumus a passionibus & concupiscentijs liberi, nec perfectam Sanctorum viam conamur ingredi. Quando etiam modicum aduersitatis occurrit, nimis cito deici-mur, & ad humanas consolationes conuertimur. Si niteremur sicut viri fortes stare in prælio, profectō auxilium Domini videremus super nos de celo. Ipse enim certantes & de gratia sua sperantes paratus est adiuvare, qui nobis certandi occasiones procurat vt vincamus. Si tantum in istis exterioribus obseruantijs profectum religionis ponimus, citō finem habebit deuotio nostra. Sed ad radicem securim ponamus, vt purgati a passionibus, pacificam mentem possideamus. Si omni anno vnum vitium extirparemus, citō viri perfecti efficeremur. Sed modō e contrario, sæpe sentimus, vt meliores, vt puriores in initio conuersionis nos fuisse inueniamus, quam post multos annos professionis. Feruor & profectus nostri quo-

Iter quotidie deberet crescere, sed nunc pro magno videtur, si quis primi feruoris partem posset retinere. Si modicam violentiam faceremus in principio, tunc postea cuncta possemus facere cum leuitate & gaudio. Grane est allueta dimittere, sed grauius est contra propriam voluntatem ire. Sed si non vincis parua & leuia, quando superabis difficiliora? Resiste in principio inclinationi tuæ, & malam de se con-
suetudinem, ne forte paulatim ad maiorem te ducat difficultatem. O si aduerteres, quantam tibi pacem & alij laticiam faceres, te ipsum bene habendo, puto quod sollicitior esses ad spiritualem profectum.

DE UTILITATE ADVERSITATIS.

CAP. XII.

Tribulatio-
nes quam
proficiunt.

Bonum est nobis, quod aliquando habemus aliquas grauitates, & contrarietates, quia saepe hominem ad cor reuocant, quatenus se in exilio esse cognoscat, nec spem suam in aliqua re munda disponat. Bonum est quod patiamur quandoque contradictores, & quod male, & imperfecte de nobis sentiatur etiam si bene agimus & intendimus. Ista saepe iuuant ad humilitatem & a vana gloria nos defendunt. Tunc enim melius interiore teste Deum querimus, quando foris vili pendimur ab hominibus, & non bene nobis creditur. Ideo deberet se homo in Deo totaliter firmare, vt non esset ei necesse multas consolationes querere. Quando homo bonæ voluntatis tribulatur, vel tentatur, aut malis cogitationibus affligitur, tunc Deum sibi magis necessarium intelligit, sine quo nihil boni se posse deprehendit. Tunc etiam tristatur, gemit, & orat pro miseris quas patitur. Tunc tader eum diutius viuere, mortem optat inuenire, vt possit dissolui, & cum Christo esse. Tunc etiam bene aduertit, perfectam securitatem, & plenam pacem in mundo non posse constare.

DE TENTATIONIBUS

resistendis.

CAP. XIII.

Iob. 7. 2.

1. Pet. 5.

A tentatio-
ne nemo li-
ber.

Psal. 30.

Patientia &
humilitate
tentationes
vincuntur.

Quamdiu in mundo viuimus, sine tribulatione & tentatione esse non possumus. Vnde in Iob scriptum est. Tentatio est vita hominis super terram. Ideo vnusquisque sollicitus esse deberet circa tentationes suas, & vigilare in orationibus, ne diabolus locum inueniret decipiendi, qui nunquam dormitat, sed circum quærens quem deuoret. Nemo tam perfectus est & sanctus, qui non habeat aliquam tentationem, & plenè eis carere non possumus. Sunt tamen tentationes homini sepe valde utiles, licet molestæ sint & graues, quia in illis homo humiliatur, purgatur, & eruditur. Omnes Sancti per multas tribulationes & tentationes transierunt & profecerunt: qui bene tentationes sustinere nequie-
runt, reprobi facti sunt, & defecerunt. Non est aliquis ordo tam sanctus, nec locus tam secretus, vbi non sint tentationes, vel aduersitates. Non est homo securus a tentationibus totaliter, quamdiu vixerit, quia in nobis est vnde tentamur, ex quo in concupiscentia nati sumus. Vna tentatione, seu tribulatione recedente, alia superuenit, & semper aliquid ad patiendum habebimus. Nam bonum felicitatis nostræ perdidimus. Multi quærun tentationes fugere, & grauius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere, sed per patientiam, & veram humilitatem, omnibus hostibus efficiuntur fortiores. Qui tantummodo exterius declinat, nec radicem euellit, parum proficiet, imo etiam ad eum tentationes redient, & peius sentiet. Paulatim & per patientiam cum longanimitate, Deo iuuante melius

Gratia. Opus spiritus.

superabis, quam cum duricia & importunitate propria. Sepius accipe consilium in tentatione, & cum tentato noli duriter agere, sed consolationem ingerere, sicut tibi optares. Initium omnium malarum tentationum, inconstantia animi, & parua ad Deum confidentia: quia sicut naus sine gubernaculo, hinc inde à fluctibus impellitur, ita homo remissus, & suum propositum deferens, varie tentatur. Ignis Eccle. 33, probat ferrum, & tentatio hominem iustum. Nescimus saepe quid possumus, sed tentatio aperit quid sumus. Vigilandum est tamen, precipue circa initio tentationis, quia tunc facilius hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus intrare sinitur, sed extra limen, statim vt pulsauerit, illi obtuiatur. Vnde quidam dixit:

Principis obstacula, seram medicina paratur.

Cum mala per longas inualuerit moras.

Nam primò occurrit menti simplex cogitatio, deinde fortis imaginatio, postea delectatio, & motus prauus, & assensio: sicque paulatim ingreditur hostis malignus ex toto, dum illi non resistitur in principio. Et quanto diutius quis ad resistendum torpuit, tanto in se quotidie debilior fit, & hostis contra eum potentior. Quidam in principio conuersionis suæ grauior tentationes patiuntur, quidam autem in fine, quidam verò quasi per totam vitam suam malè habent. Nonnulli satis leniter tentantur, secundum diuinæ ordinationis sapientiam & æquitatem, quæ statum & merita hominum pensat, & cuncta ad electorum suorum salutem præordinat. Ideo non debemus desperare quum tentamur, sed eo feruentius Deum exorare, quatenus nos in omni tribulatione dignetur adiungere: qui vtiq; secundum dictum Pauli, talem faciet cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Humiliemus ergo animas nostras sub potenti manu Dei in omni tentatione & tribulatione, quia humiles spiritus saluabit & exaltabit. In tentationibus & tribulationibus probatur homo quantum profecit, & ibi maius meritum existit, & virtus melius patescit. Nec magnū est, si homo deuotus sit & feruidus, quum grauitate non sentit, sed si tempore aduersitatis patienter se sustinet, spes magni profectus erit. Quidam à magnis tentat. onibus custodiuntur, & in parvis quotidianis sepe vincuntur, vt humiliati, nunquam de seipsis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

Tentationi
in initio resi-
stendum.

Quid. lib. 1.
de remediis
amoris.

Gradus ad
peccatum.

1. Cor. 10. 13.

Tentationes
proficiunt.

DE TEMERARIO IUDICIO

vitando.

CAP. XIV.

Ad te ipsum oculos reflecte & aliorum facta caueas iudicare. In iudicando alios, homo frustra laborat, sepius errat, & de facili peccat. Seipsum verò iudicando & discutiendo, semper fructuose laborat. Sicut nobis res cordi est, sic de ea frequenter iudicamus. Nam verum iudicium, propter priuatum amorem facilliter, perdimus. Si Deus semper esset pura intentio nostri desiderij, non tam facilliter turbaremur pro resistentia sensus nostri. Sed saepe aliquid ab intra latet, vel etiam ab extra concurret, quod nos etiam pariter trahit. Multi occultè seipsum quærunt in rebus, quas agunt, & nesciunt. Videntur etiam in bona pace stare, quando res pro eorum velle & sentire sunt. Si autem aliter sit, quam cupiunt, citò mouentur, & tristes fiunt. Propter diuersitatem sensuum & opinionum, satis frequenter oriuntur dissensiones inter amicos & ciues, inter religiosos & deuotos. Antiqua consuetudo difficiliter relinquitur, & ultra proprium videre, nemo libenter ducitur. Si rationi tuæ magis inniteris, vel industria, quam virtuti subiectiua

Matt. 7. &
Rom. 2.
Eccle. 3.
Iudicium
peccato ob-
noxium.

Matth. 12. &
Luc. 12.

Iere. 13.

Illi Iesu

Iesu Christi, raro & tardè eris homo illuminatus, quia Deus vult nos sibi perfectè subijci, & omnem rationem per inflammatum amorem transcendere.

DE OPERIBUS EX CHARITATE

CAP. XV.

Matt. 13.

Pro nulla remundi, pro nullius hominis dilectione, aliquid malum est faciendum, sed pro utilitate tamen indigentis, opus bonum aliquando intermittendum est, aut etiam pro meliori mutandum. Hoc enim facto, opus bonum non destruitur, sed in melius commutatur. Sine charitate, opus externum nihil prodest; quidquid aut ex charitate agitur, quantumcumque etiam paruum sit, & despectum, totum efficitur fructuosum. Magis siquidem Deus pensat ex quanto quis agit, quam quantum quis facit. Multum facit, qui multum diligit. Multum facit, qui rem bene fecit. Bene facit, qui magis communitati, quam suæ voluntati seruit. Saepè videtur esse charitas, & est magis carnalitas; quia carnalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis, raro abesse volunt. Qui

1. Cor. 13.
Ex charitate omnia perfruuntur.

Luc 7.
Psal. 2.

Vers charitatis signa
Philip. 2 &
1. Cor. 13.

Psal. 17.
& 24.

veram & perfectam charitatem habet, in nulla se ipsum quarit, sed Dei solummodo gloriam in omnibus fieri desiderat. Nulli etiam invidet, quia nullum priuatum gaudium amat, nec in seipso vult gaudere, sed in Deo super omnia bona optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert, à quo fontaliter omnia procedunt, in quo finaliter omnes Sancti fruibilibus quiescunt. O qui scintillam haberet veræ charitatis, perfectè omnia terrena sentiret esse plena vanitatis.

DE SUFFERENTIA DEFECTUUM ALIORUM.

CAP. XVI.

Matt. 8 &
Luc. 11.

Matt. 6.

1. Thes. 5. &
Gal. 6.
Defectus proximi patientes ferendi.

Gal. 6.

1. Thes. 5. &
1. Cor. 13.

Virtus in aduersitate cognoscitur.

QUAE homo in se, vel in alijs emendare non valet, debet patienter sustinere, donec Deus aliter ordinet. Cogita, quia fortè sic melius est pro tua probatione & patientia, sine qua non sunt multum ponderanda merita nostra. Debes tamen pro talibus impedimentis supplicare, vt Deus tibi dignetur subuenire, & possis benignè portare. Si quis semel, aut bis admonitus, non acquiescit, noli cum eo contendere. sed totum Deo committe, vt fiat voluntas eius, & honor in omnibus seruis suis, qui scit bene mala in bonum conuerrere. Stude patienti esse in tolerando aliorum defectus, & qualescunque infirmitates, quia & tu multa habes, quæ ab alijs oportet tolerari. Si non potes te talem facere, qualem vis, quomodo poteris alium habere ad tuum bene placitum? Libenter habemus alios perfectos, & tamen proprios non emendamus defectus. Volumus vt alij strictè corrigantur, & ipsi corrigi nolumus. Displicet larga aliorum licentia, & tamen nobis nolumus negari quod petimus. Alios restringi per statuta volumus, & ipsi nullatenus patimur amplius cohiberi. Sic ergo patet quam raro proximum, sicut nos ipsos pensamus. Si essent omnes perfecti, quid tunc haberemus ab alijs pro Deo pati? Nunc autem Deus sic ordinavit, vt discamus alter alterius onera portare: quia nemo sine defectu, nemo sine onere, nemo sibi sufficiens, nemo sibi satis sapiens: sed oportet nos inuicem portare, inuicem consolari, pariter adiuuare, instruere, & admonere. Quante autem virtutis quisque fuerit, melius patet occasione aduersitatis. Occasiones namque hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit, ostendunt.

DE MONASTICA VITA.

CAP. XVII.

Oportet vt discas te ipsum in multis frangere, Gal. 4. si vis pacem & concordiam cum alijs tenere. Non est parum in monasterijs, vel in congregatione habitare, & ibi sine querela conuersari, & vsque ad mortem fidelis perseuerare. Beatus qui, Luc. 16. dem qui ibi bene vixit, & feliciter consummauit. Si vis debite stare & proficere, teneas te tanquam exulem & peregrinum super terram. Oportet te stultum fieri propter Christum, si vis religiosam ducere vitam. Habitus & tonsura modicum conferunt, sed mutatio morum, & integra mortificatio passionum verum faciunt religiosum. Qui aliud querit, quam pure Deum, & animæ suæ salutem, non inueniet nisi tribulationem & dolorem. Non potest etiam diu stare pacificus, qui non nititur esse minimus, & omnibus subiectus. Ad seruendum venisti, non ad regendum, ad patiendum, & laborandum scias te vocatum, non ad ocium vel fabulandum. Hic ergo probantur homines sicut aurum in fornace. Hic nemo potest stare, nisi ex toto corde se voluerit propter Deum humiliare.

DE EXEMPLIS SANCTORUM PATRUM.

CAP. XVIII.

Intuere sanctorum Patrum & feruida exempla, in quibus vera perfectio refultat & religio, & videbis quam modicum sit, & penè nihil quod nos agimus. Heu quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti & amici Christi, Domino seruiuerunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigilijs & ieiunijs, in orationibus & sanctis meditationibus, in persecutionibus & opprobrijs multis. O quam multas & graues tribulationes passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores, virgines, & reliqui omnes, qui Christi vestigia voluerunt sequi. Nam animas suas in hoc mundo oderunt, vt in æternam vitam eas possiderent. O quam strictam & abdicatam vitam sancti Patres in eremo duxerunt, quam longas & graues tentationes pertulerunt? quam frequenter ab inimico vexati sunt? quæ crebras & feruidas orationes Deo obtulerunt? quæ rigidas abstinencias peregerunt? quam magnum zelum & feruorem ad spirituale profectum habuerunt? quam fortè bellum aduersus edomationem vitiorum gesserunt? quam puram & rectam intentionem ad Deum tenuerunt? Per diem laborabant, & noctibus orationi diuinæ vacabant: quamquam laborando ab oratione mentali minimè cessarent. Omne tempus vtiliter expendebant, omnis hora ad vacandum Deo brevis videbatur, & præ magna dulcedine contemplationis etiam obliuioni tradebatur necessitas corporalis refectiois. Omnibus diuitijs, dignitatibus, honoribus, amicis & cognatis renuntiabant, nil de mundo habere cupiebant, vix necessaria vitæ sumebant, corpori seruire, etiam in necessitate nolebant. Pauperes igitur erant rebus terrenis, sed diuites valde in gratia & virtutibus. Foris egebant, sed intus gratia & consolatione diuina reficiebantur. Mundo erant alieni, sed Deo proximi ac familiares amici. Sibi ipsis videbantur tanquam nihili, & huic mundo despecti, sed erant in oculis Dei preciosi & electi. In vera humilitate stabant, in simplici obedientia vivebant, in charitate & patientia ambulant, & ideo quotidie in spiritu proficiebant: & magnam apud Deum gratiam obinebant. Dati sunt in exemplum omnibus Religiosis, & plus prouocare nos debent ad bene proficiendum, quam tepidorum numerus ad relaxan-

relaxandum. O quantus feruor omnium Religio-
forum in principio sue sanctae institutionis fuit? O
quanta deuotio orationis, quanta emulatio virtu-
tis? quam magna disciplina viguit, quanta reueren-
tia & obedientia sub regula magistri in omnibus
effloruit? Testantur adhuc vestigia derelicta, quod
verè viri sancti & perfecti fuerunt, qui tam strenuè
militantes mundum suppeditauerunt. Iam magnus
putatur, si quis transgressor non fuerit, si quis quod
accepit cum patientia tolerare potuerit. Ah teporis
& status nostri negligentia, quod tam cito declina-
mus à pristino feruore: & iam tædet vivere præ las-
situdine & tepore. Vtinam in te penitus non dor-
miret profectus virtutum, qui multa sapientis exem-
pla vidisti deuotorum.

DE EXERCITIIS BONI

Religiosi.

CAP. XIX.

Vita boni religiosi omnibus virtutibus pollere
debet, vt sit talis interius, qualis videtur ho-
minibus exterius, & merito multo plus debet
esse intus, quàm quod cernitur foris, quia inspector
noster est Deus, quem summopere reuereri debe-
mus, vbiunque fuerimus, & tanquam Angeli in
conspetu eius mundi incedere. Omni die renouare
debemus propositum nostrum, & ad feruorem nos
excitare, quasi hodie primum ad conuersionem ve-
nissimus, atque dicere: Adiua me Domine Deus
meus in bono proposito & sancto seruitio tuo, & da
mihî nunc hodie perfectè incipere, quia nihil est
quod hæcenus feci: Secundum propositum no-
strum, cuius profectus nostri: & multa diligentia
opus est bene perficere volenti, quia si fortiter pro-
ponens sæpe deficit, quid illi qui rarò, aut minus fi-
xè aliquid proponit? Varijs tamen modis contin-
git desertio propositi nostri, & levis omisio exerci-
tiorum vix sine aliquo dispendio transit. Iustorum
propositum in gratia Dei potius, quàm in propria
sapientia pendet, in quo & temper confidunt quic-
quid arripunt. Nam homo proponit sed Deus dis-
ponit, nec est in homine via eius. Si pietatis causa
aut fraternæ vtilitatis proposito quandoque con-
suetum omittitur exercitium, facile postea poterit
recuperari. Si autem tædio animi aut negligentia
faciliter relinquitur, satis culpabile est & nocuum
sentietur. Conemur quantum possumus: adhuc le-
uiter deficiemus in multis. Sæpe tamè aliquid certi
proponendū est, contra illa præcipue, quæ amplius nos
impediunt. Exteriora nostra & interiora pariter nobis
scrutanda sunt & ordinanda, quæ vtraque expedi-
unt ad profectum. Si non continuè te vales collige-
re, saltem colligas interdum, & ad minus semel in
die, mane videlicet aut vespere. Manè propone, ve-
spere discute mores tuos, qualis hodie fuisti in ver-
bo, opere & cogitatione: quia in his sæpius forficem
Deum offendisti & proximum. Accingere sicut
vir contra diabolicas nequitias, frena gulam, &
omnem carnis inclinationem facilius frenabis.
Nunquam sis ex toto otiosus: sed aut legens, aut
scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid vtili-
tatis pro communi laborans. Corporalia exercitia
discretè sunt agenda, nec omnibus æqualiter assu-
menda. Quæ communia non sunt foris ostendenda.
Nam in secreto tutius exercentur priuata. Cauen-
dum tamen ne piger sis ad communia, & ad singu-
laria promptior, sed expleris integrè & fideliter de-
bitis, & iniunctis, si iam vltra vacat, redde te tibi pro-
ut deuotio tua desiderat. Non possunt omnes ha-
bere vnum exercitium, sed aliud isti, aliud illi
magis deseruit. Etiam pro temporum congruentia
diuersa placent exercitia, quia alia in festis, alia in

Granat. Opusc. spiritual.

feriatis magis sapiunt diebus. Alijs indigemus tem-
pore tentationis, & alijs tempore pacis & quietis.
Alia quum tristamur libet cogitare, & alia quum
lati in Domino fuerimus. Circa principalia festa re-
nouanda sunt bona exercitia, & sanctorum suffra-
gia feruentius implorando. De festo in festum pro-
ponere debemus, quasi tunc de hoc seculo migratu-
ri simus, & ad æternum festum peruenturi. Ideoque
solicite nos preparare debemus in deuotis tempori-
bus & deuotius contemplantur, atque omnem obseruan-
tiam strictius custodire, tanquam in breui premium
laboris nostri à Deo percepturi. Etsi dilatum fuit
credamus nos minus bene preparatos atque indig-
nos tantæ adhuc gloriæ, quæ reuelabitur in nobis
tempore præfinito, & studeamus nos melius ad exi-
tum preparare. *Beatus seruus* (ait Euangelista Lu-
cas) *quem cum venerit Dominus, inuenerit vigilantem.*
Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet

Rom. 8.

Luc. 12 &
Matt. 24.

DE AMORE SOLITUDINIS

O silentij.

CAP. XX.

Quare aptum tempus vacandi tibi & de be-
neficijs Dei frequenter cogita. Relinque curi-
osa. Tales perlege materias, quæ compuncti-
onem magis præstant quàm occupationem. Sita
subtraheris à superfluis loquutionibus, & otiosis
circuitionibus, nec non à nouitatibus & rumoribus
audiendis, inuenies tempus sufficiens & aptum pro
bonis meditationibus intendendis. Maxime sanctorum
humana consortia, vbi poterant vitabant, & Deo in
secreto vivere eligebant. Dixit quidam: Quoties in-
ter homines fui, minor homo redij. Hoc quippe sæ-
pius experimur, quando diu confabulamur. Facili-
us est omnino tacere, quàm verbo non excedere. Faci-
lius est domi latere, quàm foris se posse sufficien-
ter custodire. Qui igitur intendit ad interiora &
spiritualia peruenire, oportet eum cum Iesu à turba
declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libenter
latet. Nemo securè præest, nisi qui libenter subest.
Nemo securè præcipit, nisi qui libenter obedire di-
cit. Nemo securè gaudet, nisi qui bonæ conscientie
testimonium habet. Nemo securè loquitur, nisi qui
libenter tacet. Semper tamen sanctorum securitas
plena timoris Dei exitit. Nec eo minus solliciti &
humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus &
gratia emicuerunt. Prætorum autem securitas ex
superbia, & præsumptione oritur, & in fine in de-
ceptionem sui vertitur. Nunquam promittas tibi se-
curitatem in hac vita, quamuis bonus videaris ce-
nobita, aut deuotus eremita. Sæpe meliores in æsti-
matione hominum, grauius periclitati sunt propter
suam nimiam confidentiam. Vnde multis vtilius
est, vt non penitus tentationibus careant: sed sapientius
impugnentur, ne nimium securi sint, ne forte in su-
perbiam eleuentur, nec etiam ad exteriores conso-
lationes licentius declinent. O qui nunquam tran-
sitoriam lætitiā quæreret: qui nunquam cum mis-
do se occuparet, quàm bonam conscientiam serua-
ret. O qui omnem vanam sollicitudinem amputaret
& duntaxat salutaria ac diuina cogitaret, & totam
spem suam in Deo constitueret, quàm magnam pa-
cem & quietem possideret. Nemo dignus est celesti
consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta
compunctione. Si vis corde tenus compungi intra
cubile tuum, & excludere tumultus mundi, sicut scri-
ptum est. *In cubilibus vestris compungimini.* In cella
inuenies quod foris sapius amittes. Cella continua-
ta dulcescit, & malè custodita tedium generat. Si
in principio conuersionis tuæ bene eam incolueris
& custodieris, erit tibi postea dilecta amica & gra-
uiss.

Luc. 12 &
Matt. 24.Heb. 11.
Seneca
epist. 7.Matt. 4.
Eccl. 3.Sanctorum
securitas est
timore &
prætorum
cum præsum-
ptione.

Psalm. 4.

Psal. 5.

2. Cor. 7.

Prou. 14.

Eccle. 1.

Eccle. 1.

Eccle. 1.

Psal. 122.

Matt. 6.

Prou. 19.

Gal. 1.

Psal. 76.

Jud. 2. & 20.
item 2. Reg.
13.

uissimum solatium. In silentio & quiete proficit anima deuota; & discit abscondita scripturarum. Ibi inuenit fluentia lachrymarum, quibus singulis noctibus se lauet & mundet, & Conditori tuo tanto familiarior fiat, quanto longius ab omni seculari tumultu degit. Qui ergo se abstrahit à notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum Angelis sanctis. Melius est latere, & sui curam agere, quam se neglecto signa facere. Laudabile est homini religio foras ire, fugere uideri, nolle etiam homines videre. Quid vis videre, quod non licet habere? Transiit mundus & concupiscentia eius. Trahunt desideria sensualitatis ad spaciandum: sed quum hora transierit, quid nisi gravitatem conscientiae & cordis dispersionem reportas? Latus exitus tristis saepe reditum parit, & lesta vigilia serotina, triste mane facit: Sic omne carnale gaudium blandè intrat, sed in fine mordet & peremit. Quid potes alibi videre quod hic non vides. Ecce coelum & terram, & omnia elementa: nam ex istis omnia facta. Quid potes alicubi videre, quod diu potest sub sole permanere? Credis te forsan satiari, sed non poteris pertingere. Si cuncta videres praesentia, quid essent nisi vana? Leua oculos tuos ad Deum in excelsis, & ora pro peccatis tuis & negligentijs. Dimitte vana vanis: tu autem intende illis, quae tibi praecepit Deus. Claude super te os tuum, & voca ad te Iesum dilectum tuum. Mane cum eo in cella, quia non inuenies alibi tantam pacem. Si non exisses, nec quicquam de rumoribus audisses, melius in bona pace permansisses: ex quo noua delectat aliquando audire, oportet exinde turbationem cordis tolerare.

DE COMPUNCTIONE CORDIS.

CAP. XXI.

SI vis aliquid proficere conserua te in timore Dei, & noli esse nimis liber: sed sub disciplina cohibe omnes sensus tuos, nec inepta te tradas latitiae. Da te ad cordis compunctionem & inuenies deuotionem. Compunctio multa bona repetit, quae dissolutio cito perdere consuevit. Mirum est quod homo possit vnquam perfecte latari in hac vita, qui suum exilium & tam multa pericula animae suae considerat & pensat. Propter leuitatem cordis & negligentiam defectuum nostrorum non sentimus animae nostrae dolores: sed saepe vanè ridemus, quando merito flere deberemus. Non est vera libertas nec bona latitiae, nisi in timore Dei cum bona conscientia. Felix qui abicere potest omne impedimentum distractionis: & ad vniionem se redigere sanctae compunctionis. Felix qui à se abdicat, quicquid conscientiam suam maculare potest vel grauare. Certa viriliter, consuetudo consuetudine vincitur. Si tu scis homines dimittere facere sua, ipsi te dimittent tua facere. Non attrahas tibi rem aliorum, nec te implices causis maiorum. Habe semper oculum super te primum & admoneas te ipsum specialiter praeter omnibus tibi dilectis. Si non habes fauorem hominum, noli ex hoc tristari, sed hoc sit tibi graue, quia non habes te satis benè & circumspicte sicut deceret Dei seruum, & deuotum Religiosum conuersari. Vtilius est sepe & securius quod homo non habeat multas consolationes in hac vita, secundum carnem praecipue: tamen quod diuinas non habemus aut rarius sentimus, nos in culpa sumus, quia compunctionem cordis non querimus, nec vanas & externas consolationes omnino abijcimus. Cognito te indignum diuina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione. Quando homo perfecte est compunctus, tunc grauis & amarus est ei totus mundus. Bonus homo suffici-

entem inuenit materiam dolendi & flendi. Siue enim se considerat, siue de proximo pensat, scit quod nemo sine tribulatione hic vivit. Et quanto strictius sese considerat, tanto amplius dolet. Materiae iusti doloris & internae compunctionis sunt peccata & vitia nostra, quibus ita inuoluti iacemus, ut raro coelestia contemplari valeamus. Si frequentius de morte tua, quam de longitudine vitae tuae cogitares, non dubium quin feruentius te emendares. Si etiam futuras inferni, siue purgatorii penas cordialiter perpenderes, credo quod libenter laborem & dolorem sustineres & nihil rigoris formidares. Sed quia ad cor ista non transeunt, & blandimenta adhuc amamus: ideo frigidi & valde pigri remanemus: saepe est inopia spiritus, unde tam leuiter conqueritur miserum corpus. Ora igitur humiliter ad Dominum, ut det tibi compunctionis spiritum, & dic cum Propheta: *Cibame Domine pane lachrymarum, & potum da mihi in lachrymis in mensura.*

DE CONSIDERATIONE HUMANA MISERIAE.

CAP. XXII.

Miser es vbicumque fueris, & quocumque te verteris nisi ad Deum te conueras. Qui turbaris, quia non succedit tibi sicut vis & desideras? Quis est, qui habet omnia secundum suam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominum super terram. Nemo est in mundo sine aliqua tribulatione vel angustia, quamuis Rex sit vel Papa. Quis est qui melius habet; vtique qui pro Deo aliquid pati valet. Dicunt multi imbecilles & infirmi; Ecce, quam bonam vitam ille homo habet, quam diues, quam potens, quam excelsus, quam magnus, quam pulcher? Sed attende ad coelestia bona, & videbis quod omnia ista temporalia nulla sunt, sed valde incerta & magis grauantia, quia nunquam sine solitudine & timore possidentur. Non est hominis felicitas habere temporalia ad abundantiam sed sufficit ei mediocritas. Verè miseria est viuere super terram. Quanto homo voluerit esse spiritualior, tanto praesens vita sit ei amarior: quia sentit melius, & videt clarius humanae corruptionis defectus. Nam comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare & ceteris necessitatibus naturae subiacere, verè magna miseria est, & afflictio homini deuoto, qui libenter esset absolutus, & liber ab omni peccato. Valdè enim grauat interior homo necessitatibus corporalibus in hoc mundo. Vnde Propheta deuotè rogat, quatenus liber ab istis esse valeat, dicens: *De necessitatibus meis erue me Domine.* Sed vix, non cognoscentibus suam miseriam, & amplius vix illis, qui diligunt hanc miseriam & corruptibilem vitam. Nam in tantum quidem hanc amplectuntur, licet etiam vix necessaria laborando aut mendicando habeant: ut si hic possent semper viuere, de regno Dei nihil curarent. O infanti & infideles corde, qui tam profundè in terris iacent, ut nil, nisi carnalia sapiant: sed miseri adhuc in fine grauiter sentient, quam vilè & nihilum erat quod amauerunt. Sancti autem Dei & omnes deuoti amici Christi non attenderunt, quae carni placuerunt, nec quae in hoc tempore floruerunt: sed tota spes eorum & intentio ad aeterna bona anhelabat, ferebatur totum desiderium eorum ad summa & inuisibilia, non amore visibilibus traherentur ad infima. Noli frater amittere confidentiam proficiendi ad spiritualia, adhuc habes tempus & horam. Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge & in instanti incipe & dic. Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi, nunc tempus aptum est emendandi. Quan-

Psal. 36.

Rom. 7.
Gen. 3.
2. Cor. 5.Gen. 6. & 8.
2. Mach. 9.

Quando male habes & tribularis, tunc tempus est promerendi. Oportet transire per ignem & aquam antequam venias in refrigerium: nisi tibi vim feceris vitium non superabis: quam diu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus, nec sine radio & dolore vivere. Libenter haberemus ab omni miseria quietem, sed quia per peccatum perdidimus innocentiam, amissimus etiam veram beatitudinem. Ideo oportet nos tenere patientiam, & Dei expectare misericordiam, donec transeat iniquitas hæc, & mortalitas absorbeat a vita. O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est ad vitia! Hodie confiteris peccata tua, & cras iterum perpetrare confella. Nunc proponis cauere, & post horam agis, quasi nihil proposuisses. Merito ergo nos ipsos humiliare possumus, nec unquam aliquid magni de nobis sentire: quia tam fragiles & instabiles sumus. Cito etiam potest perdi per negligentiam, quod multo labore vix tandem acquisitum est per gratiam, quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tam manè? Vg nobis si sic volumus declinare ad quietem, quali iam pax sit & securitas, qui necdum appareat veltigium veræ sanctitatis in nostra conversatione. Bene opus esset quod adhuc iterum institeremur, tanquam boni novitij ad mores optimos, si forte spes esset de aliqua futura emendatione & maiori spiritali profectu.

DE MEDITATIONE MORTIS.

CAP. XXIII.

Iob. 9. &
14. item
Luc. 12. &
Hebr. 9.

Matt. 25.

Luc. 12.

Sap. 4.

Matt. 24.
& 25.Anno con-
uersionis plo-
rique nume-
rant sed pau-
ci emendati
sunt.
Eccl. 7.Heb. 9.
Luc. 21.Matt. 24. &
Luc. 12.

Eccl. 41.

Esa. 30. & 31.
item H. 17.
& 48.

Valde cito erit vita tua transacta: Vide igitur quomodo te habeas, hodie homo est, & cras non comparet. Quum autem sublatu fuerit ab oculis, cito etiam transiit a mente. O hebetudo & duritia cordis humani, quod solum præsentia moditatur & futura non magis præuidet. Sic te in omni facto & cogitatu debere tenere, quasi statim esses mortuus. Si bonam conscientiam haberes, non multum mortem timeres. Melius esset peccata cauere, quam mortem fugere.

Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? cras est dies incerta, & qui scis an crastinum habebis? Quid prodest diu vivere, quando tam parum emendatur? Ah longa vita non semper emendat, sed sæpe culpam magis auget. Vtinam per vnā diem bene essemus conuersati in hoc mundo. Multi annos computant conuersionis, sed sæpe paruus est fructus emendationis. Si formidolosum est mori: forsitan periculosius est diutius vivere. Beatus, qui horam mortis suæ semper ante oculos habet, & ad moriendum se quotidie disponit. Si vidisti aliquando hominem mori, cogita, quia & tu per eandem viam transibis: Quum manè fuerit, puta te ad vesperum non peruenturum. Vespere autem facto, manè non audeas tibi polliceri. Semper ergo paratus esto, & taliter vive, vt nunquam te imparatum mors inueniat. Multi subito & improuise moriuntur. Nam hora, qua non puratur, filius hominis venturus est. Quando illa extrema hora venerit, multum aliter sentire incipies de tota vita tua præterita, & valde dolebis, quod tam negligens & remissus fuisti. O quam felix & prudens qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inueniri in morte. Dabit namque magnam confidentiam feliciter moriendi perfectus contemptus mundi, feruens desiderium in virtutibus proficiendi, amor disciplina, labor penitentiæ, promptitudo obedientiæ, abnegatio sui, & supportatio cuiuslibet aduersitatis pro amore Christi. Multa bona potes operari dum sanus es, sed infirmus, nescis quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur sic, & qui multum peregrinantur, raro sanctificantur. Noli confidere super amicos & pro-

Granat. Opusc. spirit.

ximos, nec in futuris salutem tuam differas, quia futurum citius obliuiscuntur tui homines, quam existimas. Melius est nunc tempestiue providere, & aliquid boni præmittere, quam super aliorum auxilio sperare. Si non es pro te ipso sollicitus modo, quis erit pro te sollicitus in futuro? Nunc tempus est valde pretiosum: sed pro dolor, quod hoc inutilius expendis, in quo promereri vales, vnde æternaliter viuas. Veniet, quando vnum diem seu horam pro emendatione desiderabis, & nescis, an impetrabis. Eia charissime, de quanto periculo te poteris liberare? de quam magno timore eripere? si modo semper timoratus fueris, & de morte suspectus. Stude nunc taliter vivere, vt in hora mortis valeas potius gaudere, quam timere. Disce nunc mori mundo, vt tunc incipias vivere cum Christo. Disce nunc omnia contemnere, vt tunc possis libere ad Christum pergere. Castiga nunc corpus tuum per penitentiam vt tunc valeas certam habere confidentiam. Ah stulte, quid cogitas te diu victurum, quum nullum diem habeas hic securum? Quam multi decepti sunt & insperatè de corpore extracti. Quoties audisti à dicentibus: quia ille gladio cecidit, ille submersus est, ille ab alto ruens cernicem fregit, ille manducando obrigit, ille ludendo finem fecit, alius igne, alius ferro, alius peste, & alius latrocinio periit: & sic omnium finis mors est, & vita hominum tanquam vmbra subito pertranlit. Quis memorabitur tui post mortem, & quis orabit pro te? Age age nunc charissime, quicquid agere potes, quia nescis quando ex hac vita discedes, nescis etiam quid tibi post mortem sequetur. Dum tempus habes, congrega tibi diuitias immortales. Præter salutem tuam nihil cogites, solum quæ Dei sunt cures. Fac nunc tibi amicos venerando Dei sanctos, & eorum actus imitando, vt quum defeceris in hac vita, illi te recipiant in æterna tabernacula. Serua te tanquam peregrinum & hospitem super terram, ad quem nihil spectat de mundi negotijs. Serua cor liberum, & ad Deum sursum erectum, quia non habes hic manentem ciuitatem. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, vt spiritus tuus mereatur post mortem ad Dominum feliciter transire. Amen.

DE IUDICIO ET POENIS
peccatorum.

CAP. XXIV.

In omnibus rebus respice finem, & qualiter ante districtum iudicem stabis, cui nihil est occultum, qui muneribus non placatur, nec excusationes recipit, sed quod iustum est, iudicabit. O miserrime & insipiens peccator, quid respondebis Deo, omnia mala tua scienti, qui interdum formidas vultum hominis irati? Vt quid non præuides tibi in die iudicii, quando nemo poterit per alium excusari vel defendi, sed vnusquisque sufficiens onus erit sibi ipsi? Nunc labor tuus est fructuosus, fletus acceptabilis, gemitus exaudibilis, dolor satistratorius & purgatiuus. Habet magnum & salubre purgatorium patiens homo, qui suscipiens iniurias plus dolet de alterius malitia, quam de sua iniuria, qui pro contrariantibus sibi libenter orat, & ex corde culpas indulget: qui veniam ab alijs petere non retardat, qui facilius miseretur quam irascitur, qui sibi ipsi violentiam frequenter facit, & carnem suam omnino spiritui subiugare conatur. Melius est modo purgare peccata, & vitia refecare, quam in futuro purganda reseruare. Vegere nos ipsos decipimus per inordinatum amorem, quem ad carnem habemus. Quid aliud ille ignis denotabit, nisi peccata tua? Quanto amplius tibi ipsi nunc parcis, & carnem

Iiii 3

sequeris,

sequeris, tanto durius postea lues, & maiorem materiam comburendi referuas. In quibus homo peccat, in illis gravior punietur. Ibi acediosi ardentibus stimulis pungentur, & gulosi ingenti fame ac siti cruciabitur. Ibi luxuriosi, & voluptatum amatores ardenti pice, & foetido sulphure perfundentur. Et sicut furiosi canes præ dolore inuidiosi vlu labunt. Nullum vitium erit, quod suum proprium cruciatum non habeat. Ibi superbi omni confusione replebuntur, & avari miserrima egestate ardebunt. Ibi erit una hora grauior in pena, quam hic centum anni in amarissima poenitentia. Ibi nulla requies est, & nulla consolatio damnatis. Hic tamē interdum cessatur à laboribus, atque amicorum fruitur solatijs. Esto modo sollicitus & dolens pro peccatis tuis, ut in die iudicij sis securus cum beatis.

Iob. 4. & 41. Tunc enim iusti stabunt in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt & deprefferunt. Tunc stabit ad iudicandum, qui modo se subiecit humiliter iudicij hominum. Tunc magnam fiduciam habebit pauper & humilis & pauebit vndique superbos. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo fuisse, qui pro Christo didicit stultus & despectus esse.

Psal. 106. Tunc placebit omnis tribulatio patienter perpessa, & omnis iniquitas oppillabit os suum. Tunc gaudebit omnis deuotus, & increbit omnis irreligiosus. Tunc plus exultabit caro afflicta, quam si in delictijs fuisset semper enutrita. Tunc splendet habitus vilis & obtenebrescet vestis subtilis. Tunc plus laudabitur pauper culum domicilium, quam nunc deauratum palatium. Tunc plus iuuabit constans patientia, quam omnis mundi potentia. Tunc amplius exaltabitur simplex obedientia, quam omnis secularis astutia. Tunc plus letificabit pura & bona conscientia, quam docta philosophia. Tunc ponderosior erit contemptus diuitiarum, quam totus thesaurus terrigenarum. Tunc magis consolaberis super deuota oratione, quam super delicata comestione. Tunc potius gaudebis de seruato silentio, quam de longa fabulatione. Tunc plus valebunt sancta opera, quam multa pulchra verba. Tunc plus placebit stricta vita & ardua poenitentia, quam omnis delectatio terrena. Disce nunc in modico pati: ut tunc à grauioribus valeas liberari. Hic primò proba quid possis pati postea. Si nunc tam parum non vales sustinere, quomodo poteris tunc eterna tormenta sustinere? Si modò modica passio tam impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet? Ecce verè non potes duo gaudia habere: delectari hic in mudo, & postea regnare in cælo cum Christo. Si vsque in hodiernum diem semper in honoribus & voluptatibus vixisses, quid totum tibi profuisset, si iam in instanti mori contingeret? Omnia ergo vanitas, præter amare Deum, & illi soli seruire. Qui enim Deum ex toto corde amat, nec mortem, nec supplicium, nec iudicium, nec infernum metuit: quia perfectus amor securum accessum ad Deum facit. Quem autem adhuc peccare delectat non mirum, si mortem, & iudicium timeat. Bonum tamen est, ut si necdum amor à malo te reuocat: saltem timor gehennalis coerceat. Qui verè timorem Dei ponit, diu stare in bono non valebit, sed diaboli laqueos citius incurret.

DE FERVENTI EMENDATIONE
ne totius vita nostra.

CAP. XXV.

2. Tim. 4.

Esto vigilans & diligens in Dei seruitio, & cogita frequenter, ad quid venisti, & cur seculum reliquisti. Nonne ut Deo viueres & spiritalis homo fieres? Igitur ad profectum ferueas,

quia mercedem laborum tuorum in breui recipies, nec erit tunc amplius timor aut dolor in finibus tuis. Modicum nunc laborabis, & magnam requiem, imò perpetuam lætitiā inuenies. Si tu permanens fidelis & feruidus in agendo, Deus proculdubio erit fidelis, & locuples in retributo. Spem bonam retinere debes, quod ad palmam peruenies, sed securitatem capere non oportet, ne torpeas aut elatus fias. Quum enim quidam anxius inter metum & spem frequenter fluctuaret, & quadam vice merore confectus in Ecclesia ante quoddam altare se in oratione prostrauisset, hæc inter se renouit dicens. O si scirem quod adhuc perseveraturus essem, statimque audiuit intus diuinum responsum. Quid, si hoc scires, facere velles? Fac nunc quod tunc facere velles, & bene securus eris. Moxque consolatus & confortatus diuina se commisit voluntati, & cessauit anxia fluctuatio, noluitque curiosè intelligere ut sciret, quæ sibi essent futura, sed magis studuit inquirere, quæ esset voluntas Dei beneplacens & perfecta ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum. Spera in Domino & fac bonitatem, ait Propheta, & inhabitabis terram, & pasceris in diuitijs eius. Vnum est quod multos ad profectum & feruentem emendationem retrahit, horror difficultatis, seu labor certaminis. Enimuerò illi maxime præ alijs in virtutibus proficiunt, qui ea, quæ sibi magis graua & contraria sunt viribus vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit, & gratiam meretur ampliorem, ubi magis seipsum vincit, & in spiritu mortificat. Sed non omnes habent æquè multum ad vincendum & moriendum. Diligens tamen amulatur valentior. Dux qui ad profectum etiam si plures habeat passiones, quam alius bene morigeratus, minus tamen feruens ad virtutes. Duo tamen specialiter ad magnam emendationem iuuant, videlicet subtrahere se violentè ad quod natura vitiose inclinat, & feruentè instare pro bono quo amplius quis indiget. Illa etiam studeas magis cauere & vincere, quæ tibi frequentius in alijs displicent. Vbi que profectum tuum capis, vt si bona exempla videas, vel audias ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile confideraueris, caue ne idem facias, aut si aliquando fecisti, citius emendare te studeas. Sicut oculus tuus alios considerat, sic vicissim ab alijs notaris. Quam iucundum & dulce est videre feruidos & deuotos fratres, bene morigeratos & disciplinatos? quam triste est & graue videre inordinatè ambulantes qui ea, ad quæ vocati sunt, non exercent. Quam notuum est negligere vocationis suæ propositum, & ad non commissa sensum inclinare, memor esto arrepti propositi & imaginem tibi propone crucifixi. Bene verècundari potes, inspecta vita Iesu Christi: quia necdum magis illo te conformare studuisti: licet diu in vita Dei fuisti. Religiosus qui se intente & deuote in sanctissima vita & passione Domini exercet, omnia vtilia & necessaria sibi abundanter ibi inueniet: nec opus est, ut extra Iesum aliquid melius querat. O si Iesus crucifixus in cor nostrum veniret, quam citò & sufficienter docti essemus? Religiosus feruidus omnia bene portat & capit quæ illi iubentur: Religiosus negligens & tepidus habet tribulationem super tribulationem, & ex omni parte patitur angustiam: quia interiori consolatione caret, & exteriori querere prohibetur. Religiosus extra disciplinam viuens graui ruinæ patet. Qui laxiora quarit & remissiora, semper in angustijs erit: quia aut reliquum ipsi displicebit. Quomodo faciunt nam multi alij Religiosi qui satis arctati sunt sub disciplina claustralis: Raro exeunt, abstractè viuunt, pauperrimè comedunt, grossè

grosse vestiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, mane surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & se in omni disciplina custodiunt. Attende Carthusienses, Cistercienses, & diuersæ religionis monachos ac moniales, qualiter omni nocte ad psallendum Domino assurgunt. Et ideo turpe est, vt tu deberes in tam sancto opere pigritare, vbi tanta multitudo religiosorum incipit Deo iubilare. O si nihil aliud faciendum incumberet, nisi Dominum Deum nostrum, toto corde & ore laudare? O si nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire, sed semper posses Deum laudare, & solummodo spiritualibus studiis vacare: tunc multo felicior esses, quam modò, cum carni, ex quacunque necessitate seruis. Vtinam non essent istæ necessitates, sed solummodo spirituales animæ refectioes, quas heu satis raro degustamus. Quando homo ad hoc peruenit, quod de nulla creatura consolationem suam querit, tunc ei Deus primò perfecte sapere incipit, tunc etiam bene contentus de omni euentu reum erit, tunc nec pro magno latabitur, nec pro modico contristabitur, sed ponet se integre & fiduciali-

ter in Deo, qui est omnia in omnibus, cui nihil vitæque perit nec moritur, sed omnia ei viuunt, & ad nutum eius incunctanter deseruiunt. Memento semper finis, & quia perditum non redit tempus. Sine solitudine & diligentia nunquam acquies virtutes. Si incipis tepescere, incipies malè habere. Si autem dederis te ad feruorem, inuenies magnam pacem, & senties leuiorem laborem propter Dei gratiam & virtutis amorem. Homo feruidus & diligens, ad omnia est paratus. Maior labor est resistere vitij & passionibus, quam corporalibus insudare laboribus. Qui paruos non vitat defectus paulatim labitur ad maiores. Gaudebis semper vespere, si diem expendas fructuosè. Vigila super te ipsum, excita te ipsum, admone te ipsum, & quicquid de alijs fit, non negligas te ipsum. Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris.

¶ (c) 30

Rom. 11, &
1. Cor. 3, 12.
& 15.

Eccl. 7.
Apoc. 3.

Eccl. 19.

Matt. 11.

VEN. VIRI
THOMAE A KEMPIS,
DE IMITATIONE CHRISTI,
LIBER SECVNDVS,

Admonitiones continens ad interna trahentes.

DE INTERNA CONVERSIONE.

CAPVT I.

Luc. 17.
Ioc. 1.

REGNUM Dei intra vos est, dicit Dominus: Convertere ex toto corde tuo ad Dominum, & relinque hunc miserum mundum: & inueniet anima tua requiem. Dilce exteriora contemnere, & ad interiora te dare, & videbis regnum Dei in te venire. Est enim regnum Dei pax & gaudium in Spiritu sancto, quod non datur impijs: veniet ad te Christus ostendens tibi consolationem suam, si dignam illi ab intus paraueris mansionem. Omnis gloria eius & decor ab intra est, & ibi complacet sibi. Frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis fermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis. Eia anima fidelis prepara huic sponso cor tuum, quatenus ad te venire, & in te habitare dignetur. Sic enim dicit: *qui diligit me se ipsum meum seruabit, & ad eum veniunt, & mansionem apud eum faciemus.* Da ergo Christo locum, & ceteris omnibus nega introitum. Cum Christum habueris, diues es, & sufficit tibi: Ipse erit procurator tuus & fidelis procurator in omnibus: vt non sit opus tibi in hominibus sperare. Homines enim citò mutantur, & deficiunt velociter, Christus autem manet in æternum, & astat vique in finem firmiter. Non est magna fiducia ponenda in homine fragili & mortali, etiam si vilis sit & dilectus: neque tristitia multa capienda ex hoc si interdum aduersetur & contradicat. Qui hodie tecum sunt eras contrariari possunt, & è conuerso sapè, vt astra vertuntur. Pone totam fiduciam tuam in Domino, & sit ipse timor tuus & amor tuus. Ipse pro te respondebit, & faciet bene, sicut optimum fuerit. Non ha-

bes hic manentem ciuitatem: & vbi cumque fueris, extraneus es & peregrinus, nec requiem aliquando habebis, nisi Christo intime fueris vnitus. Quid hic circumspecis, quum iste non sit locus tuæ requietionis. In celestibus debet esse habitatio tua, & sicut in transitu cuncta terrena sunt aspicienda, vt transeant omnia, & tu cum eis pariter. Vide vt non inhæreas, ne capiaris & pereas. Apud altissimum sit cogitatio tua & deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur. Si nescis alta speculati & celestia, requiesce in passione Christi, & in sacris vulneribus eius libenter habita. Si enim ad vulnera & pretiosa stigmata Iesu deuotè confugis, magnam in tribulatione confortationem senties, nec multum curabis hominum despectiones, faciliusque verba detrahentium perferes, Christus fuit etiam in mundo ab hominibus despectus, & in maxima necessitate à notis & amicis inter opprobria derelictus. Christus pati voluit, & despici, & tu audes de aliquo conquiri? Christus habuit aduersarios & obloquentes, & tu vis omnes habere amicos & benedictores? Vnde coronabitur patientia tua, si nihil aduersitatis occurrerit? Si nihil contrarium vis pati, quomodo eris amicus Christi? Sustine tecum Christo, & pro Christo, si vis regnare cum Christo. Si semel perfectè introiisses in interiora Iesu, & modicum de ardenti eius amore sapuisses, tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes, quia amor Iesu, facit hominem se ipsum contemnere. Amator Iesu & verus internus & liber ab affectionibus inordinatis, potest se ad Deum libere conuerrere, & eleuare se supra seipsum

Phil. 5.

Sap. 9.

Matt. 11.
26, &
Ioan. 15.

1. Tim. 2.

Aduentus
Dei in mon-
tem.
Ioan. 14.

Ioan. 12.
Hier. 17.

1. Pet. 5.

Heb. 12.

Esa. 64.

Rom. 8.

in spiritu ac fruitione quiescere. Cui sapiunt omnia prout sunt, non ut dicuntur aut estimantur: hic verè sapiens est & doctus magis à Deo, quam ab hominibus. Qui ab intra scit ambulare & modicum res ab extra ponderare, non requirit loca, nec tempora expectat ad habenda deuota exercitia. Homo internus cito se recolligit: quia nunquam se totum ad exteriora effundit. Non illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria: sed sicut res eueniunt, sic se illis accommodat. Qui intus bene dispositus est & ordinatus non curat mirabiles, & peruersos hominum gestus. Tantum homo impeditur & distrahitur quantum sibi res attrahit. Si rectè tibi esset & bene purgatus esses, omnia tibi in bonum cederent & profectum. Ideò multa tibi displicent, & te saepe conturbant, quia adhuc nō es tibi ipsi perfectè mortuus, nec segregatus ab omnibus terrenis. Nihil sic maculat & implicat cor hominis, sicut impurus amor in creaturis. Si renuis consolari exterius poteris speculari cœlestia, & frequenter interius iubilare.

DE HUMILI SUBMISSIONE

sub Prelati regimine.

CAPVT II.

Rom. 8.
1. Cor. 4.
Psal. 27.Iac. 3.
Iob. 3.
Matt. 11.

Non magni pendas, quis pro te vel contra te sit: sed hoc age & cura, ut Deus tecum sit in omni re, quam facis, habeas conscientiam bonā, & Deus bene te defensabit. Quem enim adiuuare voluerit, nullius peruersitas nocere poterit. Si tu scis tacere & pati, videbis procul dubio Domini auxilium. Ipse nouit tempus, & modum liberandi te, & ideo, debes te illi resignare, Dei est adiuuare & ab omni confusione liberare. Sape valde prodest ad maiorem humilitatem conseruandam, quod defectus nostros alij sciunt & redarguunt. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc facilius alios placat & leuiter satisfacit sibi irascentibus. Humilem Deus protegit & liberat, humilem diligit & consolatur: humili homini se inclinat, humili largitur gratiam magnam, & post eius depreSSIONem leuat ad gloriam: humili sua secreta reuelat, & ad se dulciter trahit & inuitat. Humilis accepta contumelia & confusione, satis bene est in pace, quia stat in Deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profecisse, nisi omnibus inferiorem te esse sentias.

DE BONO ET PACIFICO

homine.

CAPVT III.

1. Cor. 13.

Matt. 7.
A Cor. 1.Gal. 6.
1. Cor. 13.

Pone te primo in pace, & tunc alios poteris pacificare. Homo pacificus plus prodest, quam benè doctus. Homo passionatus etiam bonum in malum trahit, & facilius malum credit. Bonus pacificus homo omnia ad bonum conuertit. Qui benè in pace est, de nullo suspicatur, qui autem malè contentus est, & commotus, varijs suspicionibus agitur, nec ipse quiescit, nec alios quiescere permittit. Dicit sepe quod dicere non deberet, & omittit quod sepe sibi magis facere expediret. Considerat quod alij facere tenentur, & negligit quod ipse facere tenetur. Habe ergo primum zelum super temetipsum, tunc zelare poteris etiam iuste proximum tuum. Tu facta tua benè scis excusare & tolerare, & aliorum non vis recipere excusationes. Iustius esset, ut te accusares, & fratrem tuum excusares. Si portari vis, porta & alium. Vide quā longè es adhuc à vera charitate & humilitate, quā nulli nouit indignari, vel irasci, nisi tantum sibi ipsi. Non est magnum cum bonis & mansuetis conuersari: hoc enim omnibus naturaliter placet, & vnusquisque quā libenter pacem habet, & secum sentien-

tes magis diligit. Sed cum duris & peruersis, aut indisciplinatis, aut nobis contrariantibus pacifice posse viuere, magna gratia est, & laudabile nimis, virileque factum. Sed sunt qui seipsos in pace tenent, & cum alijs etiam pacem habent. Et sunt qui nec pacem habent, nec alios in pace dimitunt. Alijs sunt graues, sed sibi sunt semper grauiiores. Et sunt qui se ipsos in pace retinent, & ad pacem alios reducere student. Et tamen tota pax nostra in hac misera vita potius in humili sufferentia ponenda, quam in nō sentiendo contraria. Qui melius scit pati, pacem tenet maiorem. Ille est victor sui & dominus mundi, amicus Christi & haeres cœli.

DE PURA MENTE, ET
simplici intentione.

CAPVT IV.

Dvabus alis homo subleuatur à terrenis, simplicitate, scilicet & puritate. Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affectione: simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit & gustat. Nulla bona actio te impedit, si liber intus ob omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud, quā Dei beneplacitum, & proximi utilitatem intendis, & queris, interna libertate frueris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura seculum vitæ, & liber sanctæ doctrinæ esset. Nō est creatura tam parua & vilis, quā bonitatem Dei non repræsentet. Si tu esses intus bonus & purus, tunc omnia sine impedimento videres & benè caperes. Cor purum penetrat cœlum & infernum. Qualis vnusquisque intus est, taliter iudicat exterius. Si est, gaudium in mundo, hoc vtrique possidet puri cordis homo. Et si est alibi tribulatio & angustia, hoc melius nouit mala conscientia. Sicut ferrum millum in ignem, amittit rubiginem & totum candens efficitur, sic homo ad Deum se integrè conuertens a corpore exiit & in nouum hominem transmutatur. Quando homo incipit tepescere, tunc paruum meretur laborem, & libenter externam recipit consolationem. Sed quando perfectè incipit se vincere & viriliter in via Dei ambulare, tunc minus ea reputat, quā sibi prius gratia esse sentiebat.

DE PROPRIA CONSIDERATIONE.

CAPVT V.

Non possumus nobis ipsis nimis credere, quia sepe nobis gratia deest & sensus. Modicum lumen est in nobis & hoc citò per negligentiam amittimus. Sape etiam non aduertimus, quod tam cœci intus sumus. Sape malè agimus & peius excusamus, & passione interdum mouemur, & zelum putamus. Parua in alijs reprehendimus, & nostra maiora pertransimus. Satis citò sentimus & pōderamus quod ab alijs sustinemus, sed quantum alijs à nobis sustinent, non aduertimus. Qui benè & recte sua ponderaret, non esset quod de alio grauius iudicaret. Internus homo suipsius curam omnibus curis antepōnit, & qui sibi ipsi diligenter intendit, facilius de alijs tacet. Nunquam eris internus & deuotus, nisi de alienis silueris & ad te ipsum specialiter respexeris. Si tibi & Deo totaliter intendis, modicum te mouebit quod foris percipis. Vbi es quando tibi ipsi præsens non es, & quando omnia percurristi, quid de neglecto profecisti? Si debds habere pacem & vnionem veram, oportet quod totum adhuc postponas, & te solum prae oculis habeas. Multum proinde proficies, si te feriatum ab omni temporalis cura conserues. Valdè deficiet, si aliquid temporalis magni feceris. Nil altum, nil magnum, nil gratum, nil acceptum tibi sit, nisi pure Deus aut de Deo sit. Totum vanum existima quicquid consolationis occur-

rit de aliqua creatura. Amans Deum anima sub Deo despicit vniuersa. Solus Deus aternus, & immensus, implens omnia, solatium est animæ, & vera cordis lætitia.

DE LAETITIA BONÆ conscientiæ.

CAPVT VI

1. Cor. 7.
Sep. 7.

Gloria boni hominis testimonium bonæ conscientiæ est. Habe bonam conscientiam & semper habebis lætitiā. Bona conscientia valde multa potest portare, & valde læta est inter aduersa. Mala conscientia semper timida est & inquieta. Suauiter requiesces, si te cor tuum non reprehenderit. Noli letari nisi quum benefeceris. Mali nunquam habent veram lætitiā, nec internam sentiant pacem, quia non est pax impijs, dicit Dominus. Et si dixerint, in pace sumus, non venient super nos mala, & quis nobis nocere audebit? Ne credas eis quoniam tepente exurget ira Dei, & in nihilum redigentur actus eorum & cogitationes eorum peribunt. Gloriarī in tribulatione non est gratie amanti, sic enim gloriarī, est in cruce Domini gloriarī. Brevis gloria, quæ ab hominibus datur & recipitur. Mundi gloriam semper comitatur trititia. Bonorum gloria in conscientijs coram, & non in ore hominum. Istorum lætitia de Deo & in Deo est, & gaudium eorum in veritate. Qui veram & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem querit gloriam, aut non ex animo contemnit, minus amare conuincitur cœlestem. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia. Facile erit contentus & pacatus, cuius conscientia, munda est, non fœdior, si lauderis, nec vilior, si vitupereris. Quod es, hoc es, nec maior dici vales, quam Deo testis. Si attendis, quid apud te sis intus, non curabis quid de te loquantur homines foris. Homo videt in facie. Deus autem in corde.

1. Reg. 16.

2. Cor. 10.

Homo considerat actus, Deus pensat intentiones. Bene semper agere & modicum de se tenere, humilis animæ indicium est. Nolle consolari ab aliqua creatura, magna puritatis & internæ fidei indicium est. Qui nullum extrinsecus pro se testimonium querit, liquet quod se Deo totaliter committit. *Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est ait B. Paulus, sed quem Deus commendat.* Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

DE AMORE IESV SUPER omnia.

CAPVT VII.

Deut. 6.
Matt. 12.
Amor Iesu
super omnia
habendus.

Beatus qui intelligit, quid sit amare IESVM, & contemnere seipsum, propter IESVM. Oportet dilectum pro dilecto relinquere, quia Iesus vult solus super omnia amari. Dilectio creaturæ fallax & instabilis. Dilectio IESV fidelis & perseverabilis. Qui adheret creaturæ, cadet cum labili: qui amplectitur Iesum, firmabitur in ætuum. Illum dilige, & amicum tene tibi, qui omnibus recedentibus te non derelinquet, nec patietur in fine perire. Ab hominibus oportet te aliquando separari, siue velis siue nolis. Teneas te apud IESVM viuens & moriens, & illius fidelitati te committe, qui omnibus deficientibus solus te potest iuare. Dilectus tuus talis est natura, vt alienum non velit admittere, sed solus vult cor tuum habere, & tanquam rex in proprio throno sedere. Si scires te bene ab omni creatura euacuare, IESVS deberet libenter tecum habitare. Penè totum perditum inuenies, quicquid ex-

tra IESVM in omnibus posueris. Non confidas, nec inuitaris super calamentum ventosum, quia *omni caro fanum, & omnis gloria eius vt flos fani* Efa. 40. cader. Citò decipieris, si ad externam hominum apparentiam tantum aspexeris: Si enim tuum in alijs quæris solatium & lucrum, senties sæpe detrimentum. Si quæris in omnibus Iesum, inuenies vtrique Iesum. Si autem quæris teipsum, inuenies etiam teipsum, sed ad tuam perniciem. Plus enim homo nocet sibi, si Iesum non querit, quam totus mundus, & omnes aduersarij eius.

DE FAMILIARI AMI- citiæ Iesu.

CAPVT VIII.

Quando Iesus adest, totum bonum est, nec quicquam difficile videtur. Quando verò Iesus non adest, totum durum est. Quando Iesus intus non loquitur consolatio vilis est. Si autem IESVS vnum verbum loquitur tantum, magna consolatio sentitur. Nonne Maria Magdalena statim surrexit de loco, in quo fleuit, quando Martha illi dixit: *Magister adest & vocat te*: Felix hora, quando Iesus vocat te de lachrymis ad gaudium spiritus. Quam aridus & durus futurus es sine Iesu? quam incipiens & vanus, si cupis aliquid extra Iesum? Nonne hoc est maius damnum, quam si totum perderes mundum? Quid potest mundus conferre sine Iesu? Hic sine Iesu grauis est infernus: & esse cum Iesu, dulcis paradisi. Si fuerit tecum Iesus, nullus poterit nocere inimicus. Qui inuenit Iesum, inuenit thesaurum bonum, immò bonum super omne bonum. Et qui perdit Iesum, perdit nimis multum, & plus, quam totum mundum. Pauperrimus est qui viuit sine Iesu. Ditissimus est, qui bene est cum Iesu. Magna ars est, scire conuersari cum Iesu: & scire, Iesum tenere, magna prudentia. Esto humilis & pacificus, & erit tecum Iesus. Sis deuotus & quietus, & permanebit tecum Iesus. Potes citò fugare Iesum, & gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare. Et si illum effugaueris & perdidideris, ad quem tunc fugies & quem tunc quæres amicum? Sine amico non potes diu viuere, & si Iesus non fuerit tibi præ omnibus amicis, eris nimis tristis & desolatus. Fatue igitur agis, si in aliquo altero confidis & lætaris. Eligendum est magis totum mundum habere contrarium, quam Iesum offensum. Ex omnibus ergo charis sit Iesus dilectus specialis. Diligantur omnes propter Iesum, Iesus autem propter seipsum. Solus Christus Iesus singulariter est amandus, qui solus bonus & fidelis inuenitur præ omnibus amicis. Propter ipsum & in ipso tam amici, quam inimici tibi sint chari & pro omnibus his exorandus est, vt omnes ipsum cognoscant & diligant. Nunquam cupias singulariter & laudari & amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet. Nec velis quod aliquis in corde suo tecum occupetur, neque tu in alicuius occuperis amore, sed sit Iesus in te, & in omni bono homine. Esto purus et liber ab intus sine alicuius creaturæ implicamento. Oportet te esse mundum, & purum cor ad IESVM gerere, si vis vacare & videre quam suauis est Dominus. Et reuera ad hoc non peruenies, nisi gratia eius fueris prauentus & intractus, vt omnibus euacuatis & abdicatis, solus cum solo vniaris. Quando enim gratia DEI venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: & quando recedit tunc pauper & infirmus erit, & quasi tantum ad flagella relictus.

Ioan. 11.

1. Cor. 10.

Matt. 16.

Rom. 8.

Matt. 13.

Luc. 2.

Prou. 3.

Gal. 6.

Matt. 9.

In his

In his non debes deijci, nec desperare, sed ad voluntatem Dei aequanimiter stare, & cuncta superuenientia tibi ad laudem Iesu Christi perpeti, quia post hyemem sequitur aestas, post noctem redit dies, & post tempestatem serenitas magna.

DE CARENTIA OMNIS

solatio.

CAPVT IX.

Phil. 2.

Non est graue, humanum contemnere solatiū, quum adest diuinum. Magnum est & valde magnum, tam humano, quam diuino posse carere solatio, & pro honore Dei libenter exilium cordis velle sustinere, & in nullo seipsum querere, nec ad proprium meritum respicere. Quid magni est, si hilari sis & deuotus, adueniente gratia, optabilis cunctis hac hora? Satis suauiter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum, si onus non sentit qui portatur ab Omnipotente, & ducitur a summo ductore. Libenter habemus aliquid pro solatio, & difficulter homo exiit a seipso. Vicit sanctus martyr Laurentius seculum cum suo sacerdote: quia omne, quod in mundo delectabile videbatur, despexit: & Dei summi sacerdotem Sixtum, quem maxime diligebat, pro amore Christi etiam a se tolli clementer ferebat. Amore igitur creatoris amorem hominis superauit, & pro humano solatio diuinum beneplacitum magis elegit. Ita & tu aliquem necessarium & dilectum amicum pro amore Dei disce relinquere. Nec grauiter feras, quum ab amico derelictus fueris, sciens quoniam oportet nos omnes tandem ab inuicem separari. Multum & diu oportet hominem in seipso certare, antequam discat seipsum plenè superare & totum affectum suum plenè in Deum trahere. Quando homo stat super seipsum facile labitur ad consolationes humanas. Sed verus Christi amator & studiosus sectator virtutū non cadit super illas consolationes, nec querit tales sensibiles dulcedines: sed magis fortes exercitationes, & pro Christo duos sustinere labores. Quum igitur

In consolatione spirituali non se offensandum.

Eadem sublata non de sperandum.

Psal. 29.

spiritualis consolatio à Deo datur, cum gratiarum actione accipe eam, sed Dei munus intellige esse, nō tuum meritum, & noli extolli. Noli nimium gaudere, nec inaniter præsumere: sed esto magis humilior ac dono, cautior quoque & timorator in cunctis actibus tuis: quoniam transibit hora illa: & tentatio sequitur. Quum ablata fuerit consolatio, non statim desperes, sed cum humilitate & patientia expecta cœlestem visitationem: quia potens est Deus ampliorem tibi redonare gratiam & consolationē. Istud non est nouum, nec alienum viam Dei expertis: quia in magnis Sanctis & antiquis Prophetis fuit talis saepe alternationis modus. Vnde quidam praesente iam gratia dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non mouebo in aeternum.* Absente autem gratia quid in se fuerit expertus adiungit, dicens: *Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.* Inter hæc tamen nequaquam desperat sed instantius dominū rogat & dicit: *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor.* Denique, orationis suæ fructum reportat, & se exauditum testatur, dicens: *Audiuit Dominus, & misertus est mei. Dominus factus est adiutor meus.* Sed in quo? *Conuertisti, inquit, planctum meum in gaudium mihi, & circumdedit me latitia.* Et si sic actum est cum magnis Sanctis, non est desperandum nobis infimis pauperibus, si interdum in frigiditate, & interdum in feruore sumus: quoniam spiritus venit, & recedit secundum suæ voluntatis beneplacitum. Vnde beatus Iob ait: *Visitas illum diluculo, & subito probas illum.* Super quid igitur sperare possum, aut in quo confidere debeo, nisi in sola magna misericordia Dei & in sola spe gratiæ cœ-

Ioan. 3.
ob. 7.

stis. Siue enim adsint homines boni, siue deuoti fratres & amici fideles, siue libri sancti, vel tractatus pulchri, siue dulcis cantus & hymni, omnia hæc modicum sapiunt, quando desertus sum à gratia, & in propria paupertate relictus. Tunc non est melius remedium, quam patientia & abnegatio mei in voluntate Dei. Nunquam inueni aliquem Religiosum, qui non habuerit interdum gratiæ subtractionem, aut non senserit feruoris diminutionem. Nullus sanctus fuit vnquam tam altè raptus & illuminatus qui prius vel postea non fuit tentatus. Non enim dignus est alta Dei contemplatione, qui pro Deo non est excruciatu tribulatione. Soler enim sequentis consolationis tentatio præcedens esse signum. Nam tentationibus probatis, cœlestis promittitur consolatio. *Qui viderit, inquit, dabo ei edere de ligno vitæ.* Datur etiam consolatio diuina, vt homo fortior sit ad sustinendum aduersa. Sequitur etiam tentatio, ne se eleuet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua est, ideo non cesses preparare te ad certamen quia à dexteris & à sinistris sunt hostes qui nunquam quiescunt.

DE GRATITUDINE PRO

gratia Dei.

CAPVT X.

Quid queris quietem, quum natus sis ad laborem. Pone te ad patientiam magis, quam ad consolationem, ad crucem portandam magis, quam ad lætitiā. Quis enim secularium non libenter consolationem & lætitiā spiritualem acciperet, si semper obtinere posset? Excedunt enim spirituales consolationes omnes mundi delicias, & carnis voluptates. Nam omnes delitiæ mundanæ aut turpes sunt, aut vanæ: spirituales verò delitiæ solæ iucundæ & honestæ ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris infusæ mentibus. Sed istis diuinis consolationibus nemo semper pro suo affectu frui valet, quia tempus tentationis non diu cessat. Multum contrariatur supernæ visitationi falsa libertas animi, & magna confidentia sui, Deus benè facit consolationis gratiam dando, sed homo malè agit, non totum Deo cum gratiarum actione retribuendo. Et ideo non possunt in nobis dona gratiæ fluere, quia ingrati sumus auctori, nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gratia, digno gratias referenti, auferetur ab elato quod dari solet humili. Nolo consolationem quæ mihi aufert compunctionem, nec affectu contemplationem, quæ ducit in elationem. Non enim omne altum sanctum, nec omne desiderium purum, nec omne dulce bonum, nec omne charum gratum D E O. Libenter accepto gratiam vnde humilior & timorator inueniar, atque ad relinquendum me paratior fiam. Deus dono gratia & eruditus subtractionis verberare non sibi audebit quicquam boni attribuire, sed potius ad se pauperem & nudum confitebitur. Da Deo quicquid Dei est: & tibi ascribe quod tuum est, hoc est, Deo gratias pro gratia tribue: tibi autem soli culpam, & dignam penam pro culpa deberi sentias. Pone te semper ad infimum, & dabitur tibi summum: nam summum non stat sine infimo. Summi Sancti apud Deum, minimi sunt apud se, & quanto gloriosiores, tanto in se humiliores, pleni veritate & gloriæ cœlesti, non sunt vanæ gloriæ cupidi. In Deo fundati & confirmati, nullo modo possunt esse elati: & qui Deo totum ascribunt, quicquid boni acceperunt, gloriam ab inuicem non quarunt, sed gloriam quæ à solo Deo est, volunt, & Deum in se, & in omnibus Sanctis laudari, super omnia cupiunt, & semper in idipsum tendunt. Esto igitur gratus in minimo, & eris dignus maiora accipere. Sit tibi minimum

Ioan. 3.

nimum etiam pro maximo & magis contemptibile pro speciali dono. Si dignitas datoris inspicitur nullum datum paruum aut minus vile videbitur. Non enim paruum munus est, quod à summo Deo donatur, etiam si pœnas & verbera donauerit, gratum esse debet, quia semper pro salute nostra facit, quicquid nobis aduenire permittit. Qui gratiam Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratia Dei data, patiens pro sublata: oret ut redeat, cautus sit & humilis ne amittat.

DE PAUCITATE AMATORUM crucis Iesu.

CAPVT XI.

Pauci baui-
latores cru-
cis.

Luc. 9, & 22.

Phil. 2.

Procl. 21.
Cant. 8.

Matt. 16.
Abnegatio
sui ad amo-
rem Dei
summe neces-
saria.
Luc. 17.

Psal. 24.

Habet Iesus nunc multos amatores regni sui celestis, sed paucos bauiatores suæ crucis. Habet multos desideratores consolationis, sed paucos tribulationis. Plures inuenit focios mentis, sed paucos abstinentiæ. Omnes volunt cum Christo gaudere, sed pauci volunt cum Christo aliquid sustinere. Multi sequuntur Iesum vsque ad fraktionem panis, sed pauci ad bibendum calicem passionis. Multi miracula eius venerantur, sed pauci ignominiam crucis sequuntur. Multi Iesum diligunt, quam diu aduersa non contingit. Multi illum laudant & benedicunt quam diu consolationes aliquas ab ipso recipiunt: Si autem se Iesus absconderit & modicum eos reliquerit, aut in querimoniam, aut in deiectionem nimiam cadunt. Qui autem Iesum propter Iesum, & non propter suam aliquam consolationem propriam diligunt, ipsum in tribulatione & in angustia cordis sicut in summa consolatione benedicunt. Et si nunquam eis consolationem dare vellet, ipsum tamen semper laudarent, & ipsi semper gratias agere vellent. O quantum potest amor Iesu purus nullo proprio commodo vel amore permixtus? Nonne omnes mercenarii sunt dicendi, qui consolationes semper querunt? Nonne amatores sui magis, quam Christi probantur, qui sua commoda vel lucra semper medicantur? Vbi inuenietur talis qui velit Deo seruire gratis? Raro inuenitur talis spiritualis aliquis, qui omnibus sit nudatus. Nam verum spiritu pauperem ab omni creatura nudum quis inueniet? Procul & de ultimis finibus precium eius. Si dederit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est: & si fecerit penitentiam magnam adhuc exiguum est: & si apprehenderit omnem scientiam, adhuc longe est: & si habuerit virtutem magnam & deuotionem nimis ardentem, adhuc multum ipsi deest. Vnum scilicet, quod ipsi summe necessarium est. Quid illud? Ut omnibus relictis se relinquat, & a se totaliter exeat, nihilque de priuato amore retineat. Quum omnia fecerit, quæ facienda nouerit, nihil se fecisse sentiat. Non grande ponderet, quod grandis exultimari possit: sed in veritate seruum inutilem se pronunciet, sicut veritas ait: *Quum feceritis omnia quæ præcepta vobis sunt, adhuc dicitis quia serui inutilis sumus.* Tunc vero pauper & nudus spiritu esse poterit, & cum Propheta dicere: *Quia vnicui & pauper sum ego.* Nemo isto ditior, nemo tamen liberior, nemo potentior illo qui se & omnia relinquere, & ad infimum se ponere.

DE REGIA VIA SANCTÆ Crucis.

CAPVT XII.

Matt. 16.

Matt. 23.

Durus hic multis videtur sermo: *Abnegate me ipsum, tolle crucem tuam, & sequere Iesum.* Sed multo durius erit audire illud extremum verbum: *Discedite a me maledicti in ignem æternum.* Qui enim modo libenter audiunt & sequuntur ver-

bum crucis, tunc non timebunt ad auditionem malæ æternæ damnationis. Hoc signum crucis erit in cœlo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes serui crucis, qui se crucifixo conformauerunt in vita, ad Christum accedent iudicem cum magna fiducia. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnum. In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus, in cruce infusio supernæ suauitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus, in cruce virtus summa, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus anima, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, & sequere Iesum, & ibis in vitam æternam. Processit ille baiulans sibi crucem, & mortuus est pro te in cruce, ut tu etiam portes crucem, & mori affectes in cruce: quia si cum illo mortuus fueris, etiam cum illo pariter viues, & si focus fueris pœnæ, focus eris & gloriæ. Ecce in cruce totum constat, & in moriendo totum iacet, & non est alia via ad vitam & ad veram internam pacem, nisi via sanctæ crucis, & quotidiana mortificationis. Ambula ubi vis, quare quodcumque volueris, & non inuenies altiorem viam supra, nec securiorem viam infra, nisi viam sanctæ crucis. Dispone & ordina omnia secundum tuum velle & videre, & non inuenies nisi semper aliquid pati debere, aut sponte, aut inuitè, & ita crucem semper inuenies, aut enim in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis. Interdum à Deo relinqueris: interdum à proximo excitaberis, & quod amplius est, sæpè tibi meriti ipsi gratis eris, nec tamen aliquo remedio vel solatio liberari poteris: sed donec Deus voluerit, oportet quod sustineas. Vult enim Deus, ut tribulationem sine consolatione discas pati, & ut illi totaliter te subijcias, & humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter sentit passionem Christi, sicut is, cui contigerit similia pati. Crux igitur semper parata est, & vbique te expectat. Non potes effugere quocumque cucurreris: quia quocumque veneris, te ipsum tecum portas, & semper te ipsum inuenies. Conuerte te supra, conuerte te infra, conuerte te extra, & intra, & in his omnibus inuenies crucem: & necesse est te vbique tenere patientiam, si internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam. Si libenter crucem portas, portabit te, & deducet te ad desideratum finem, ubi scilicet finis patiendi erit, quamuis hic non erit. Si inuitè portas, onus tibi facis, & te ipsum magis grauas, & tamen oportet ut sustineas. Si abijcis viam crucis, aliam procul dubio inuenies, & forsitan grauiorem. Credis tu eadere, quod nullius mortalium potuit præterire? Quis sanctorum in mundo sine cruce & tribulatione fuit? Nec enim Dominus noster Iesus Christus vna hora sine dolore passionis fuit, quam diu in hoc mundo vixit. *Oportebat enim Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam.* Et quomodo tu aliam viam quæris, quam hanc regiam viam, quæ est via sanctæ crucis? Tota vita Christi crux fuit, & martyrium & tu tibi quæris requiem & gaudium? Erras, erras si aliud quæris, quam pati tribulationes, quia tota ista vita mortalis plena est miserijs & circumsignata crucibus. Et quanto altius quis in spiritu profecerit, tanto grauiores cruces sæpè inueniet: quia exilij sui poena magis ex amore crescit. Sed tamen iste sic multipliciter afflictus non est sine leuamisse consolationis: quia fructum magni sibi sentit accrescere ex sufferentia suæ crucis. Nam dum sponte illi se subijcit, omne onus tribulationis in fiduciam diuinæ consolationis conuertitur: & quanto caro magis per tribulationem atteritur, tanto amplius spiritus per internam consolationem roboratur. Et nonnunquam in tantum confortatur ex affectu tribulationis & aduersitatis ob amorem cõ-

Crucem qui
libenter am-
plexi fuerint
tunc habebunt
in iudicio ex-
tremo.

Luc. 14.
Ioan. 19.

2. Cor. 11.

Crux omni-
bus ferenda.

Luc. 24.

2. Cor. 11, 36
12.

for.

formitatis crucis Christi, ut non sine dolore & tribulatione esse vellet: quoniam tanto se acceptiorem Deo credit, quanto plura & grauiora pro eo perferre poterit. Non est illud virtus hominis, sed gratia Christi, quæ tanta potest & agit in carne fragili ut quod naturaliter semper abhorret & fugit, hoc feruore spiritus aggrediatur, & diligat. Non est secundum hominem crucem portare, crucem amare, corpus castigare, & seruituti subicere, honores fugere, contumelias libenter sustinere, seipsum despiciere, & despici optare, aduersa quæque in damnis perpeti, & nihil prosperitatis in hoc mundo desiderare. Si ad te ipsum respicis, nihil huiusmodi ex te poteris, sed si in Domino confidis, dabitur tibi fortitudo de celo, & subijcietur tibi mundus & caro. Sed nec inimicum diabolum timebis, si fueris fide armatus, & Iesu cruce signatus. Pone ergo te sicut fidelis & bonus seruus Christi ad portandum viriliter crucem Domini tui, pro te ex amore crucifixi. Prepara te ad toleranda multa aduersa & varia comoda in hac misera vita: quia sic tecum erit ubicunque fueris, & sic reuera eum inuenies ubicunque latueris. Oportet te ita esse, & non est remedium euadendi à tribulatione malorum, & dolore, quam ut te patiaris. Calicem Domini affectanter bibe, si amicus eius esse & partem cum eo habere desideras. Consolationes Deo committe, faciat ipse cum talibus sicut sibi magis placuerit. Tu verò pone te ad sustinendum tribulationes & reputa eas maximas consolationes, quia non sunt condigna passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis promerendam, etiam si solus omnes polles sustinere. Quando ad hoc veneris quod tribulatio tibi dulcis est, & sapit pro Christo, tunc bene tecum esse existima: quia inuenisti paradysum in terra. Quamdiu pati tibi graue est, & fugere quæris, tamdiu male habebis, & sequetur te vbique fuga tribulationis. Si ponis te ad quod esse debes, videlicet ad patientiam & moriendum, fiet citò melius, & pacem inuenies. Etiam & si raptus fueris in tertium celum cum Paulo, non es propterea tutus de nullo contra.

2. Cor. 12. *Ego (inquit Iesus) ostendam illi, quanta oportet eum pro nomine meo pati.* Pati ergo tibi remanet, si Iesum diligere, & perpetuò illi seruire placeret. Ut nam dignus esses pro nomine Iesu aliquid pati, quam magna gloria remaneret tibi, quanta exultatio omnibus sanctis Dei, quanta quoque edificatio esset proximi? Nam patientiam omnes commendant, quamuis pauci tamen pati velint. Merito deberes libenter modicum pati pro Christo: quam multa grauiora patiaris pro mundo. Scies pro certo quia moriente te, oportet te ducere vitam, & quanto plus quisque sibi moritur, tanto Deo magis viuere incipit. Nemo aptus est ad comprehendendum cœlestia, nisi se submisserit ad portandum pro Christo aduersa. Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quam libenter pati pro Christo. Et si elegendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo aduersa pati, quam multis consolationibus recreari, quia Christo similior esses, & omnibus sanctis eius conformior.

Non enim stat meritum nostrum & profectus status nostri in multis suauitatibus & consolationibus, sed potius in magnis grauitatibus & tribulationibus perferendis. Siquidem aliquid melius & utilius saluti hominum, quam pati fuisset, Christus vtiq; verbo & exemplo ostendisset. Nam & sequentes se discipulos omnesq; eum sequi cupientes, manifeste ad crucem portandam hortatur, & dicit. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Omnibus ergo perfectis & scrutatis, sit ista finalis conclusio: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

1. Cor. 3.

Matt. 20. & Ioan. 18.

Rom. 8. 18.

Gal. 6.

2. Cor. 12.

Act. 9.

Act. 12.

Psal. 43.

Luc. 9.

Act. 14.

85 (o) 86

VEN. VIRI
THOMAE A KEMPIS,
DE IMITATIONE CHRISTI,
LIBER TERTIVS,
De interna consolatione.

DE INTERNA CHRISTI LOQVITIO
ad animam fidelem.
CAPVT I.

Psal. 24.

1. Reg. 4. & Matt. 13.

AUDIAM quid loquatur in me Dominus Deus, beata anima, quæ Dominum in se loquentem audit, & de ore eius verbum consolationis accipit. Beata aures, quæ venas diuini furri suscipiunt, & de mundi huius susurratibus nihil aduertunt. Beate planè aures, quæ non vocem foris sonantem, sed interius auscultant veritatem loquentem & docentem. Beati oculi qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti. Beati, qui interna penetrant, & ad capienda arcana cœlestia, magis ac magis per quotidiana exercitia se student preparare. Beati, qui Deo vacare gestiunt, & ab omni impedimento seculi se excutunt. Animaduerte hæc o anima mea, & claude sensualitatis tuæ

ostia, ut possis in te audire quid loquatur Dominus Deus in te. Hæc dicit dilectus tuus. Salus tua ego sum, pax tua & vita tua. Serua te apud me, & pacem inuenies. Dimitte omnia transitoria, & quare æterna. Quid sunt omnia temporalia, nisi seductoria? & quid iuuans omnes creatura, si fueris à Creatore deserta? Omnibus ergo abdicatis Creatori tuo te rede placidam ac fidelem, ut veram valeas apprehendere beatitudinem.

QVOD VERITAS INTVS LOQVITVR
sine strepitu verborum.

CAPVT II.

Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Seruus tuus ego sum, da mihi intellectum ut sciam testi-

Psal. 14.

Psal. 14.

1. Reg. 1.

Psal. 118.

monia

Exod. 10.

1. Reg. 3.

Loquutio
Dei quoniam
in prophetis
differt.1. Reg. 3.
Ioan. 6.

Prou. 6.

Ioan. 6.

Verba Dei
quomodo su-
scipienda
Psal. 93.

Heb. 1.

Esa. 23.

Quam ne-
gligenter si-
mus in salu-
te operanda.Rom. 1.
Matt. 24.Apoc. 2.
Matt. 5. & 25.

omnia tua. Inclina cor meum in verba oris tui, fluat
vires eloquium tuum. Dicebant olim filij Israel ad
Moysem. *Loquere tu nobis & audiemus; non loquatur*
nobis Dominus, ne forte moriamur. Non sic Domine,
non sic oro, sed magis cum Samuele Propheta hu-
militer ac desideranter obsecro. *Loquere Domine,*
quia audit seruus tuus: non loquatur mihi Moy-
ses aut aliquis ex Prophetis, sed potius tu loquere Do-
mine Deus inspirator & illuminator omnium Pro-
phetarum: quia tu solus sine eis potes me perfecte
imbuere, illi autem sine te nihil proficiunt. Possunt
quidem verba sonare, sed spiritum non conferunt,
pulcherrime dicunt, sed te tacente cor non accendit.
Litteras tradunt, sed tu sensum aperis. Mytheria pro-
ferunt, sed tu referas intellectum signatorum. Mā-
data edicunt, sed tu iuuas ad perficiendū. Viā osten-
duat, sed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tā-
tum agunt, sed tu corda instruis, & illuminas. Illi
exterius rigant sed tu fecunditatem donas. Illi cla-
mant verbis, sed tu auditui intelligentiam tribuis.
Non ergo loquatur mihi Moy-
ses: sed tu Domine
Deus meus aeterna veritas ne forte moriar, & sine
fructu efficiar. Si fuero tantum foris admonitus, &
intus non accensus ne sit mihi ad iudicium verbum
auditum & non factum, cognitum, nec amatum,
creditum & non seruatum. *Loquere igitur Domine,*
quia audit seruus tuus. Verba enim vita aeterna habes:
loquere mihi ad qualemcunque animae meae conso-
lationem, & ad totius vitae meae emendationem: ti-
bi autem ad gloriam & perpetuum honorem.

QUOD VERBA DEI CVM HUMILITATE
sunt audienda, & quod multi ea non ponderant.

CAPVT III.

Audi filij verba mea, verba suauissima omnē
philosophorum & sapientium huius mundi
scientiam excedentia, verba mea spiritus &
vita sunt, nec humano sensu pensanda. Non sunt ad
vanam complacentiam trahenda, sed in silentio au-
dienda, & cum omni humilitate atque affectu mag-
no suscipienda, & dixi: *Beatus est, quem tu erudieris*
Domine, & de lege tua docueris eum, ut mitiget ei a-
diebus malis & non desoleatur in terra. Ego, inquit
Dominus, docui Prophetas ab initio & vsque nunc
non cello omnibus loqui: sed multi ad vocem meam
sordi sunt & duri. Plures mundum libentius audi-
unt, quam Deum, facilius sequuntur carnis suae ap-
petitum, quam Dei beneplacitum. Promittit mun-
dus temporalia & praua, & seruitur ei audire
magna: ego promitto summa & aeterna & torpescit
mortalium corda. Quis tanta cura mihi in omni-
bus seruit, & obedit sicut mundo, & domino eius
seruitur? *Erubescit Sidon, ait mare.* Et si causam qua-
ris, audi quare. Pro modica prae-benda longa via cur-
ritur, & pro aeterna vita vix aut à multis pes semel à
terra leuatur. Vile pretium quaritur pro vno nu-
mismate, interdum turpiter litigatur, & pro vana re
& parua promissione die noctueque fatigari non ti-
metur. Sed, pro dolor, pro bono incommutabili,
pro premio inextimabili, pro summo honore &
gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pi-
gritatur. Erubescit ergo serue piger & querulose,
quod illi paratior inueniuntur ad perditionem
quam tu ad vitam. Gaudet illi amplius ad vanita-
tem, quam tu ad veritatem. Equidem à spe sua non
nunquam frustrantur, sed promissio mea neminem
fallit, nec confidentem mihi dimittit inane. Quod
promisi dabo: quod dixi implebo, si tamen vsque in
finem fidelis in dilectione mei quis permanserit. E-
go remunerator sum omnium bonorum & fortis
probator omnium deuotorum. Scribe verba mea

Grenat. Opus scilicet.

in corde tuo, & pertracta diligenter: erunt enim in
tempore tentationis valde necessaria. Quod non in-
telligis quum legis, cognosces in die visitationis.
Duplīter soleo electos meos visitare, tentatione
scilicet & consolatione: & duas lectiones eis quoti-
die lego, vnam increpando eorum vitia, alteram ex-
hortando ad virtutum incrementa. Qui habet ver-
ba mea & spernit ea, habet qui iudicet eum in nouis-
simo die.

Oratio ad implorandam deuotionis gratiam.

Domine Deus meus omnia bona mea tu es: Et
quis ego sum, vt audeam ad te loqui? Ego sum
pauperrimus seruulus tuus & abiectus vermi-
culus, multo pauperior & contemptibilior, quam
scio & dicere audeo. Memento tamen Domine, quia
nil sum, nil habeo nihilque valeo. Tu solus bonus,
iustus & sanctus, tu omnia potes, omnia praestas,
omnia imple, solum peccatorem inanem relin-
quens. Reminiscere miserationum tuarum Domine,
& imple cor meum gratia tua, qui non vis vacua es-
se opera tua. Quomodo possum me tolerare in hac
misera vita, nisi me confortaueris misericordia &
gratia tua? Noli auertere faciem tuam à me, noli vi-
sitationem tuam prolongare, noli consolationem
tuam abstrahere, ne fiat anima mea sicut terra sine a-
qua tibi. Domine doce me facere voluntatem tuā,
doce me coram te digne & humiliter conuersari:
quia sapientia mea tu es, qui in veritate me cognos-
cis, & cognouisti antequam fieret mundus & ante-
quam natus essem in mundo.

QUOD IN VERITATE ET HUMILI-
tate coram Deo conuersandum est.

CAPVT III.

Fili ambula coram me in veritate: & in simpli-
citate cordis tui quare me semper. Qui ambu-
lat coram me in veritate, tutabitur ab inctur-
sibus malis, & veritas liberabit eum à seductoribus,
& à detractionibus iniquorum. Si veritas te libera-
uerit, vere libereris, & non curabis de vanis homi-
num verbis. Domine verum est, sicut dicis. Ita, quæ-
so, mecum fiat. Veritas tua me doceat, ipsa me cu-
stodiat & vsque ad salutarem finem me conducatur.
Ipsa me liberet ab omni affectione mala, & inordi-
nata dilectione & ambulabo tecum in magna cor-
dis libertate. Ego te docebo (ait veritas) quæ recta
sunt & placita coram me. Cogita peccata tua cum hominibus
displacencia magna, & merore, & nunquam repu-
tes te aliquid esse propter opera bona. Reuera pec-
cator es, & multis passionibus obnoxius & implicatus.
Ex te semper ad nil tendis, & cito laberis, cito
vinceris, cito turbaris, cito dissolueris. Non habebis
quicquam vnde possis gloriari: sed multa vnde te
debes vilificare, quia multo infirmior es, quam va-
les comprehendere. Nihil ergo magnum tibi videatur
ex omnibus quod agis, nihil grande, nihil pre-
tiosum & admirabile, nihil reputatione appareat
dignum, nihil altum, nihil vere laudabile & deside-
rabile, nisi quod aeternum est. Placeat tibi super om-
nia aeterna veritas: displiceat tibi super omnia vili-
tas maxima tua. Nihil sic timeas, nihil sic vituperes,
& fugias sicut vitia & peccata tua, quæ magis displi-
cere debent, quam quælibet rerum dampna. Quidam
non sincere coram me ambulant: quadam curiosi-
tate & arrogantia ducti, sed volunt secreta mea sci-
re, & alta Dei intelligere, se & suam salutem negli-
gentes. Hi sæpe in magnas tentationes & peccata
propter suam superbiam & curiositatem me eis
aduersante labuntur. Time iudicia Dei: expauesce
iram omnipotentis, noli autem discutere opera al-
tissimi, sed tuas iniquitates persequere in quantis
deli-

Visitatio
lectio Dei
duplex.Gen. 18 &
1. Reg. 18.

Psal. 68.

Psal. 142.

Gen. 18.
Sap. 1.
Ioan. 8.Hominibus
miseria.

1. Cor. 4.

Eccles. 5. &
2. Cor. 3.

K k k k

deli-

Esa. 29.
Psal. 24.

deliquisti, & quam multa bona neglexisti. Quidam solum portant suam deuotionem in libris, & quidam in imaginibus, quidam autem in signis exterioribus & figuris: quidam habent me in ore, sed modicum in corde. Sunt alij qui intellectu illuminati & affectu purgati, ad eterna semper anhelant, de terrenis grauer auditunt, necessitatibus natura dolenter inferniunt, & hi sentiunt, quid veritatis spiritus loquitur in eis: quia docet eos terrena despiciere, & amare coelestia: mundum negligere, & celum tota die ac nocte desiderare.

Psal. 1.

DE MIRABILI EFFECTV

diuini amoris.

CAPVT V.

Psal. 3.
Psal. 34.Amoris Dei
excellencia.
Matt. 11.

Esa. 40.

Rom. 8.

Benedico te pater coelestis, pater Domini mei Iesu Christi, quia mei pauperis dignatus es recordari. O pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, gratias ago tibi, qui me indignum omni consolatione quandoque tua recreas consolatione. Benedico te semper, glorifico cum vnigenito Filio tuo, & Spiritu sancto paraclete in secula seculorum. Eia Domine Deus amator sancte meus, quum tu veneris in cor meum, exultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea, & exultatio cordis mei, tu es spes mea & refugium meum in die tribulationis meae: Sed quia adhuc debilis sum in amore, & imperfectus in virtute: ideo necesse habeo a te confortari & consolari, propterea visita me sepius, & in istis disciplinis sanctis. Libera me a passionibus malis, & sana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis & vitij vt intus sanatus & bene purgatur aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum stabilis ad perseverandum. Magna res est amor, magnum omnino bonum, quod solum leue facit omne onerosum, & fert aequaliter omne inaequale. Nam onus sine onere portat, & omne amarum dulce ac lapidum efficit. Amor Iesu nobilis ad magna operanda impellit: & ad desideranda semper perfectiora excitat. Amor vult esse sursum, nec vllis infimis rebus retineri. Amor vult esse liber, & ab omni mundana affectione alienus, ne internus eius impediatur a spectus, ne per aliquod commodum temporale implicationes sustineas, aut per incommodum succumbat. Nihil dulcius est amore, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil iucundius, nihil plenius, nihil melius in celo & in terra, quia amor a Deo natus est, nec potest nisi in Deo super omnia creata requiescere. Amans volat, currit, laetatur, liber est, & non tenetur: dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus, quia in vno summo super omnia quiescit, ex quo omne bonum fluit & procedit. Non respicit ad dona, sed ad conantem se conuerit super omnia bona. Amor modum semper nefcit, sed super omnem modum feruescit. Amor onus non sentit, labores non reputat, plus affectat, quam valet de impossibilitate non causatur, quia cuncta sibi posse & licere arbitratur. Valet igitur ad omnia & multa implet & affectui mancipat, vbi non amas deficit & iacet. Amor vigilat, & dormiens non dormitat. Fatigatus non lassatur, arctatus non arctatur, territus non conturbatur: sed sicut viuax flamma & ardens facula sursum erumpit secureque pertransit. Si quis amat, nouit quid haec vox clamat. Magnus clamor in auribus Dei est ipse ardens affectus animae, qui dicit, Deus meus amor meus, tu totus meus & ego tuus. Dilata me in amore, vt discam interiora cordis ore degustare, quam suauis sit amare, & in amore liquefieri & natari. Teneat amore vadens supra me, pra nimio feruore & stupore. Cantem amoris canticum, sequar te dilectum meum in altum, deficiat in laude tua anima mea, iubilans ex amore.

Amem te plusquam me, nec me ipsi propter te, & omnes, qui vere amant te, sicut iubet lex amoris iucens ex te. Est amor velox sincerus, pius, iucundus, & amicus, fortis, patiens, fidelis, prudens, longanimis, virilis & seipsum nunquam quarens. Vbi enim seipsum aliquis querit, ibi amor cadit. Est amor, circumspectus, humilis & rectus, non mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus, sobrius, castus, stabilis, quietus, & in cunctis sensibus custoditus. Est amor subiectus & obediens praetatis, sibi vilis & despectus Deo deuotus & gratificatus, confidens, & semper sperans in eo etiam cum sibi non sapit Deus, quia si ne dolore non viuatur in amore, qui non est paratus omnia pati, & ad voluntatem stare dilecti, non est dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectum libenter amplecti, nec ob contraria accidentia ab eo deflecti.

Rom. 8.

DE PROBATIONE VERI

amatoris.

CAPVT VI.

Fili non es adhuc fortis & prudens amator. Quare Domine? Quia propter modicam contrarietatem deficiis a coeptis, & nimis auide consolationem quæris. Fortis amator stat in tentationibus, nec callidis credit suasionibus inimici. Sicut in prosperis ei placet, ita nec in aduersis displicet. Prudens amator, non tam donum amantis considerat, quam dantis amorem. Affectum potius attendit, quam censum, & infra dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quiescit in dono, sed in me super omne donum. Non est ideo totum perditum, si quandoque minus bene de me, vel de Sanctis meis sentis quam velles. Affectus ille bonus & dulcis quem internum percipis: affectus gratiae, praesentis est, & quidem pra gustus patriae coelestis, super quo non nimitum innitendum, quia vadit & venit. Certare autem aduersus incidentes malos animi motus, suggestionemque spernere diaboli, insignis est virtutis & magni meriti. Non ergo te comburet aliena phantasia de quacunque materia, ingelta. Forte serua propositum & intentionem rectam ad Deum. Nec est illusio quod aliquando in excelsum subito raperis, & statim ad ineptias solidas cordis reuerteris. Illas enim inuitè magis pateris, quam agis, & quam diu displicent & reniteris, meritum est, & non perditio. Scito quod antiquus inimicus omnino nititur impedire desiderium tuum in bono, & ab omni deuoto exercitio euacuare, a Sanctorum scilicet culto, a pia Passionis memoria, a peccatorum vllis recordatione, a proprii cordis custodia, & a firmo proposito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, vt radium tibi faciat & horrorem: vt ab oratione reuocet, & sacra lectione. Displicet ipsi humilis confessio, & si pollet, a communione cessare faceret. Non credas ei neque cures illum, licet sapius tibi deceptionis tendenterit laqueos. Ipsi imputa, cum mala ingerit & immunda: dicit illi: Vade immunde spiritus, erubescere miser, valde immundus es tu, qui talia inferis auribus meis. Discede a me seductor pessime, non habebis in me partem vllam, sed Iesus mecum erit tanquam bellator fortis, & tu stabis confusus. Malo potius mori, & omnem penam subire, quam tibi consentire. Tace & obmutesce, non audiam te amplius: licet mihi plures moliaris molestias. Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitae meae, a quo trepidabo? si consistam aduersum me castra, non timebit cor meum. Dominus adiutor meus, & redemptor meus. Certa tanquam miles bonus, & si interdum ex fragilitate corruis, restitue vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea, & multum praecave a vana complacentia & superbia. Propter hoc multum in

Phil. 4.
Veni Deus
maius qua.

Matt. 4.

Matt. 4. &
16.

Psal. 26.

Psal. 18.

ti in errorem ductuntur & in cecitatem penè incurabilem quandoque labuntur. Sit tibi in cautelam, & perpetuam humilitatem ruina hac superbiorum de se stultè præfumentium.

DE OCCULTANDA GRATIA

sub humilitatis custodiâ.

CAPVT VII.

Spiritalis profectus in quo possimum consistat.

Her. 10.
Rom. 9.

Deuotio non violentè extorquenda.

Esa 14.

Nonitij magistro suo pareant.

Prov. 15 & 16.

1. Thes. 5.

Iob 17.

Psal. 83.

Fili vtilius est tibi & securius deuotionis gratiâ abscondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare: sed magis temetipsum despiciere, & tanquam indigno data timere. Non est huic affectioni tenacius inhaerendum, qui citius potest mutari in contrarium. Cogita in gratia, quàm miser & inops esse soles sine gratia. Nec est in eo tantum spiritualis vitæ profectus, cum consolationis habueris gratiam: sed quum humiliter & abnegate, patienterq; tuleris eius subtractionem: ita, quod nunc ab orationis studio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vsu facienda omnino dilabi permittas: sed sicut optime potueris & intellexeris, libenter quod in te est, facias: nec propter ariditatem, seu anxietatem mentis quam sentis, te totaliter negligas. Multi enim sunt qui, cum non bene eis succellerit, statim impatientes fiunt, aut desides: Non enim semper est in potestate hominis via eius, sed Dei est dare & consolari quando vult, & quantum vult, & cui vult, sicut sibi placuerit & non amplius. Quidam incauti propter deuotionis gratiâ seipsum destruxerunt, quia plus agere voluerunt quàm potuerunt, non penitentes suæ paruitatis mensuram, sed magis cordis affectum sequentes, quam rationis iudicium. Et quia maiora præsumpserunt, quàm Deo placitum fuit, idcirco gratiam citò perdiderunt. Facti sunt inopes, & viles relictî, qui in cælo posuerunt nidum sibi, vt humiliati & depauperati, discant non in alis suis volare, sed sub pennis meis sperare. Qui adhuc noui sunt & imperiti in via Domini, nisi consilio discretorum se tegant, facilius decipi possunt & elidi. Quod si suum sentire magis sequi, quàm alijs exercitatis credere volunt, erit eis periculosior exitus, si tum retrahi à proprio conceptu non voluerint. Rarè sibi ipsis sapientes, ab alijs regi humiliter patiuntur. Melius est, modicum sapere cum humilitate & parua intelligentia, quàm magni scientiarum thesauri, cum vana complacentia. Melius est tibi minus habere, quàm multum, vnde possis superbire. Non satis discretè agit, qui se totum letitiæ tradidit, obliuiscens pristina inopiæ suæ, & casti timoris Domini, qui timet gratiam oblatam amittere. Non etiam satis virtuosè sapit, qui tempore aduersitatis & cuiusquam grauitatis nimis desperatè se gerit, & minus fidenter de me, quàm oportet, recogitat ac sentit: qui tempore pacis nimis securus esse voluerit, sapè tempore belli nimis delectus, & formidolosus reperitur: si scires semper humilis & modicus in te manere, nec non spiritum tuum benè moderari ac regere, non incideres tam citò in periculum & offensam. Consilium bonum est, vt feruoris spiritu concepto, mediteris quid futurum sit abscedente lumine. Quod cum contigerit, recogita, & denuo posse lucem reuerti, quam ad cautelam tibi, mihi autè ad gloriam, ad tempus subtraxi. Vtilior est enim sapè talis probatio, quam si semper prospera pro tua haberes voluntate. Nā merita nō sunt ex hoc altimanda, si quis plures visiones aut consolationes habeat, vel si peritus sit in scripturis, aut in altiori ponatur gradu: sed si vera fuerit humilitate fundatus, & diuina charitate repletus, si Dei honorem purè & integre semper querat: si seipsum nihil reputer, & in veritate despiciat, atque ab alijs etiam despici & humiliari, magis gaudeat, quàm honorari.

Grana. O p. 45. spiritual.

DE VILI ESTIMATIONE SVI

ipsum in oculis Dei,

CAPVT VIII.

L Oquar ad Dominum meum, cum simpuluis & ci. Gen. 18.

L Oquar ad Dominum meum, cum simpuluis & cinis. Si me amplius reputauero, ecce tu itas contra me, & dicunt testimonium verum iniquitates meæ, nec possum contradicere. Si autem me vilificauero & ad nihilum redegero, & ab omni propria reputatione defecero, atque sicut sum, puluerificauero: erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux tua: & omnis estimatio quantumcunque minima in valle nihili atavis meæ submergetur, & peribit in æternum. Ibi ostendes me mihi quid sum, quid fui, & de quo veni: quia nihil, & de nihilo. Si mihi ipsi relinquer, ecce nihil, & tota infirmitas. Si autem subito me respexeris, statim fortis efficiar, & nouo repleor gaudio. Et mirum valdè, quod sic repente subleuor, & tam benignè à te complector, qui proprio pondere semper ad ima feror. Facit hoc amor tuus gratis præueniens me, & in tam multis subueniens necessitatibus, à grauibz quoque cultodiens me periculis, & ab innumeris (vt verè dicam) eripiens malis. Me siquidem malè amando me perdididi, & te solum querendo, & purè amando, me, & te pariter inueni, atque ex amore profundius ad nihilum redegi. Quia tu o dulcissime facis mecum supra meritum omne, & supra id, quod audeo sperare vel rogare. Benedictus sis Deus meus: quia licet omnibus bonis sim indignus, tua tamen nobilitas, & infinita bonitas, nunquam cessat benefacere, etiam ingratiss, & longè à te auersis. Conuerte nos ad te, vt simus grati, humiles & deuoti: quia salus nostra tu es, virtus, & fortitudo nostra.

Ioan. 12.

Matt. 5.

QUOD OMNIA AD DEVM, SICUT
ad finem ultimum, sunt referenda.

CAPVT IX.

Fili ego debeo esse finis tuus supremus & vltimus, si verè desideras esse beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, sepius ad seipsum & ad creaturas malè incuruatus. Nam si teipsum in aliquo quaris, statim in te deficis, & a re scis. Omnia ergo principaliter ad me referas, quia ego sum, qui omnia dedi. Sic singula considera, sicut ex summo bono manantia, & ideo ad me tanquam ad suam originem cuncta sunt reducenda. Ex me pusillus & magnus, pauper & diues, tanquam ex fonte viuo aquam hauriunt viuum, & qui mihi sponte & libere deseruiunt gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo priuato bono delectari, non stabilietur in vero gaudio, neque in corde suo dilatabitur: sed multipliciter impediatur, & angustabitur. Nihil ergo tibi de bono adscribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas: sed totum da Deo, sine quo nihil habet homo. Ego totum dedi, ego totum te habere volo: & cum magna distinctione gratiarum actiones requiro. Hæc est veritas qua fugatur gloriæ vanitas. Et si intrauerit celestis gratia & vera charitas, non erit aliqua inuidia, nec contractio cordis, nec priuatus amor occupabit. Vincit enim omnia diuina charitas, & dilatat omnes animæ vires. Si rectè sis, in me solo gaudebis, in me solo sperabis, quia nemo bonus, nisi solus Deus, qui est super omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

Vltimus finis
noster Deus,
qui ad eum
omnia referenda.
Eccl. 1.

Ioan. 4.

1. Cor. 1.

1. Cor. 4.

Matt. 19, &
Luc. 18.

QUOD SPRETO MUNDO,
dulce est seruire Deo.

CAPVT X.

N Vinciterum loquar Domine, & non silebo, dicam in auriibus Dei mei, Domine mei, & cre-

K k k k 2

g 15

Psal. 30.

Gen. 1.

Psal. 118. &
Matt. 15.

Iud. 16.

1. Cor. 4.

Psal. 90. &
Heb. 1.

Matt. 19.

Matt. 7.

Matt. 11. &
1. Ioan. 3.

gis mei, qui est in excelsis. O quam magna multitudo dulcedinis tue Domine, quam abscondisti, timentibus te? Sed quid es amantibus? quid toto corde tibi seruentibus. Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tue, quam largiris amantibus te. In hoc maxime ostendisti dulcedinem charitatis tue, quia quum non essem fecisti me, & quum errarem longe à te reduxisti me, ut seruirem tibi: & præcepisti, ut diligam te. O fons amoris perpetui, quid dicam de te? quomodo poterò tui obliuisci, qui mei dignatus es recordari? Etiam postquam contabui & perij, fecisti ultra omnem spem misericordiam cum seruo tuo, & ultra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuisti, quid retribuam tibi pro gratia ista? Non enim omnibus datum est, ut omnibus abdicatis seculo renuncient, & monasticam vitam assumant. Nunquid magnum est, ut tibi seruiam, cui omnis creatura seruire tenetur? Non magnum mihi videri debet seruire tibi, sed potius hoc mihi magnum & admirandum apparet, quod tam pauperem & indignum digneris in seruum recipere, & dilectis seruis tuis addunare. Ecce omnia tua sunt, quæ habeo & vnde tibi seruiro. Veruntamen vice versa tu magis mihi seruis, quam ego tibi. Ecce cælum & terra quæ in ministerio hominis creasti, & præsto sunt, & faciunt quotidie quæcunque mandasti. Et hoc parum est, quin etiam angelos in ministerio hominis creasti & ordinasti. Transcendit autem hæc omnia, quod tu ipse seruire homini dignatus es, & te ipsum ei daturum promissisti. Quid dabo tibi pro omnibus istis millibus bonis? Vtinam possem tibi seruire cunctis diebus vite mee: vtinam vel vno die dignum seruitiū exhibere sufficerem. Verè tu es dignus omni seruitio, omni honore & laude æterna. Verè Dominus meus es, & ego pauper seruus tuus, qui totis viribus tenor tibi seruire, nec vnquam in laudibus tuis debeo fastidire. Sic volo, sic desidero: & quicquid mihi deest, tu digneris supplere. Magnus honor, magna gloria tibi seruire, & omnia propter te contemnere. Habebunt etiam gratiam magnam qui sponte se subiecerunt tuæ sanctissimæ seruituti. Inuenient suauissimam sancti Spiritus consolationem, qui pro amore tui carnalem abiecerunt delectationem. Consequenter magnam cordis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur viam, & omnem mundanum neglexerint curam. O grata & iucunda Dei seruitus, qua homo veraciter efficitur liber & sanctus. O facer status religiosi famulus qui hominem angelis reddit æqualem, Deo placibilem, demonibus terribilem, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum, & semper optandum seruitium, quo summum promeretur bonum & gaudium acquiritur sine fine mansurum.

QUOD DESIDERIA CORDIS EXAMINANDA SUNT & MODERANDA.

CAPVT XI.

Psal. 107.
Matt. 6.Desideria
pia quomodo
discutenda.
Phil. 7.

Fili oportet te adhuc multa addiscere, quæ necdum benè didicisti. Quæ sunt hæc Domine? Vt desiderium tuum ponas totaliter secundum beneplacitum meum & tui ipsius amator non sis, sed meæ voluntatis cupidus amator & æmulator. Desideria te sæpè accendunt, & vehementer impellunt, sed considera, an propter honorem meum, an propter tuum commodum magis mouearis: si ego sum in causa bene contentus eris, quomodo cumque ordinaueris. Si autem de proprio quæstu aliquid latet, ecce hoc est quod te impedit & grauatur. Caue ergo, ne nimium innitaris super desiderio præconcepto me non consulto, ne forè postea peniteat, & displiceat, quod primo placuit, & quasi pro meliori zelasti. Non enim omnis affectio, quæ

videtur bona, statim est sequenda, sed nec omnis contraria affectio ad primum aspectum fugienda. Expedit interdum refrenatione uti, etiam in bonis studiis & desideriis, ne per importunitatem mentis distractionem incurras, ne alijs per indiscipline nem scandalum generes, vel etiam per resistentiam aliorum subito turberis & corruas. Interdum verò oportet violentia uti, & viriliter appetitui sensitiuo contraire, nec aduere quid velit caro & quid non velit, sed hoc magis satagere, ut subiecta sit etiam nolens spiritui, & tandem castigari debet, & cogi seruituti subesse, donec parata sit ad omnia, paucisque contentari discat, & simplicibus delectari, nec contra aliquid inconueniens murmurare.

DE INFORMATIONE PATIENTIÆ,
& lucamine aduersus concupiscentias.

CAPVT XII.

Domine Domine Deus, ut audio, patientia est mihi valde necessaria: multi enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercumque ordinaturo de pace mea, non potest esse sine bello & dolore vita mea. Ita est fili: Non autem volo te talem querere pacem quæ temptationibus careat, aut contraria non sentiat: sed tunc etiam exillimare te pacem inuenisse, quum fueris varijs tribulationibus excitatus, & in multis contrarietatibus probatus. Si dixeris te non multa posse pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorii? De duobus malis semper minus malum est eligendum. Vt ergo æterna futura supplicia possis euadere, mala præsentia studeas pro Deo æquanimitèr tolerare. An putas, quod homines seculi huius, nihil aut parum patientur? Nec hoc inuenies, etiam si delicatissimos quaeris. Sed habent, inquis, multas delectationes, & proprias sequuntur voluntates: ideoque parum ponderant suas tribulationes. Esto quod ita sit, ut habeant quicquid voluerint, sed quando putas durabit? Ecce quem admodum fumus, deficient abundantes in seculo & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum. Sed & quum adhuc viuunt, non sine amaritudine & radio actimore, in eis quiescant. Ex eadem namque re, vnde delectationem concipiunt, sibi inde doloris poenā frequenter recipiunt, iuste illis sit, ut qui inordinate delectationes quarunt & sequuntur: non sine amaritudine & confusione eas expleant. O quæ breues, quam falsæ, quam inordinatæ: & turpes omnes sunt? Veruntamen, præ ebrietate & cæcitate non intelligunt: sed velut muta animalia propter modicum corruptibilis vite delectamentum, mortem animæ incurrunt. Tu ergo fili post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Delectare in Domino & dabit tibi petitiones cordis tui. Etenim si veraciter vis delectari, & abundantius à me consolari, ecce in contemptu omnium mundanorum, & in absq̃sione omnium infimarum delectationum erit benedictio tua, & copiosa reddetur tibi consolatio. Et quanto plus te ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto in me suauiores & potentiores consolationes inuenies. Sed primò non sine quadam tristitia & labore certaminis ad has pertinges. Obstat insolita consuetudo, sed meliori consuetudine devincitur. Remurmurabit caro: sed seruire spiritus refrenabitur. Instigabit te & exacerbabit serpens antiquus, sed oratione fugabitur, in super & labore vtili aditus ei magnus obstruetur.

DE OBEDIENTIA HUMILIS SERVITI
dum ad exemplum Iesu Christi.

CAPVT XIII.

Fili qui se subtrahere nititur ab obedientia, ipse se subtrahit à gratia. Be qui quærit habere

Matt. 16.

privata, amittit communia. Qui non libenter & sponte suo superiori se subdit, signum est quod caro eius necdum perfecte ipsi obediat: sed sepe recalcitrat & murmurat. Disce ergo celeriter superiori tuo te submittere, si carnem propriam opus iubeat. Citius namque exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit deuastatus. Non est molestior & peior animæ hostis, quam tu ipse tibi non bene concordans spiritui. Oportet enim verum te assumere tui ipsius contemptum si vis prevalere aduersus carnem & sanguinem, quia adhuc nimis inordinatè diligis, idè plenè te resignare aliorum voluntati trepidas. Sed quid magnum, si tu qui pulvis es, & nihil propter Deum te subdis homini, quando ego omnipotens & altissimus qui cuncta creavi ex nihilo, me homini propter te subieci humiliter: Factus sum omnium humillimus & infimus, ut tuam superbiam mea humilitate vincerem. Disce obtemperare pulvis, disce te humiliare terra & limus, & sub omnium pedibus incurtare: disce voluntates tuas frangere, & ad omnium subiectionem te dare. Exardescere contra te, nec patiaris tumorem in te vivere, sed ita subiectum & parvulum te exhibe, ut omnes super te ambulare possint, & sicut lutū platearum conculcare. Quid habes homo inanis conqueri? Quid fardide peccator potes contradicere exprobandis tibi, qui totiens Deum offendisti, & totiens infernum meruisti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia pretiosa fuit anima tua in conspectu meo, ut cognosceres dilectionem meam, & gratus semper beneficijs meis existeres, & ad veram subiectionem & humilitatem te iugiter dares: patienterque proprium contemptum ferres.

DE OCCULTIS DEI IUDICIIS CONSIDERANDIS, ne exrollamur in bonis.

CAPVT XIV.

Iob. 15.
Iob. 4.Apoc. 8.
Psal. 77.

Absque auxilio Dei nihil.

Intonas super me iudicia tua Domine, & timore: ac tremore concutis omnia ossa mea, & expauescit anima mea valde. Sto attonitus & confidero, quia celi non sunt mundi in conspectu tuo. Si in angelis reperisti prauitatem, nec tamè pepercisti: quid fiet de me? Ceciderunt stella de celo, & ego pulvis, quid præsumo? Quorum opera videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima, & qui comedeabant panem angelorum, vidi siliquis delectari porcorum. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuam Domine retrahas. Nulla sapientia prodest, si gubernare desistas. Nulla iuuat fortitudo, si conseruare delinas. Nulla sectura castitas: si eam non protegas. Nulla propria prodest custodia si non adit tua sacra vigilancia. Nam reliqui mergimur & perimus, visitati verò viuimus, & erigimur. Instabiles quippe sumus, sed per te confirmamur, tepescimus, sed à te accendimur. O quam humiliter & abiectione mihi de me ipso sentiendum est, quam nihil pendendum, si quid boni videor habere. O quam profunde me submittere debeo sub abyssalibus iudicijs tuis domine, vbi nihil aliud me esse inuenio, quam nihil de nihilo. O pondus inmeum, o pelagus transnatabile, vbi nihil de me reperio, quam in toto nihil. Vbi est ergo latebra gloria, vbi confidentia de gloria concepta? Absorpta omnis est gloria vana in profunditate iudiciorum tuorum super me. Quid est omnis caro in conspectu tuo? Nūquid gloriabitur lutum contra formantem se? quomodo potest erigi vaniloquio, cuius cor in veritate subiectum est Deo? Non eum totus mundus erigeret, quem sibi subiecit veritas, nec omnium laudantium ore mouebitur, qui totam spem suam in Deo firmavit. Nam & ipsi qui loquuntur, ecce omnes nihil & deficient cum sonitu verborum. Veritas autem Domini manet in æternum.

Granat. Opusc. spirit.

Psal. 116.

QUALITER STANDUM SIT AD dicendum in omni re desiderabili.

CAPVT XV.

Fili sic dicas in omni re Domine si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita. Domine si sit honor tuus, fiat in nomine tuo hoc Domine, si mihi videtis expedire & vtile esse probaueris, tunc da mihi hoc vti ad honorem tuum: sed si mihi nocuum fore cognoueris, nec anima mea saluti prodesse, aufer à me tale desiderium. Non enim omne desiderium à Spiritu sancto est, etiam si homini videatur rectum aut bonum. Difficile est pro vero iudicare, vtrum spiritus bonus an alienus te impellat ad desiderandum hoc vel illud, an etià ex proprio mouearis spiritu. Multi in fine sunt decepti, qui primo bono spiritu videbantur induci. Igitur semper cum timore Dei, & cordis humilitate desiderandum est & petendū quicquid desiderabile menti occurrit, maximeque cum propria resignatione, mihi totum committendum est, atque dicendum: Domine tu scis qualiter melius est, fac hoc vel illud sicut volueris. Da quod vis, & quantum vis, & quando vis. Fac mecum sicut scis, & sicut tibi magis placuerit, & maior honor tuus fuerit. Pone me vbi vis, & liberè agè mecum in omnibus. In manu tua ego sum gyra & reuersa me per circuitum. En ego seruus tuus paratus ad omnia: quoniam non desidero mihi viuere: sed tibi, vtinam dignè & perfectè.

Oratio pro beneplacito Dei perficiendo.

Concede mihi benignissime Iesu gratiam tuam, vt mecum sit & mecum laboret, mecumque vsque in finem perseueret. Da mihi hoc semper desiderare & velle quod tibi magis acceptum & charius placet. Tua voluntas mea sit, & mea voluntas tuam sequatur semper & optimè ei concordet. Sit mihi vnum velle & nolle tecum, nec aliud posse velle ac nolle, nisi quod tu vis & nolis. Da mihi omnibus mori, quæ in mundo sunt, & propter te amare, contemni & nesciri in hoc seculo. Da mihi super omnia desiderata in te quiescere, & cor meum in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu sola requies extra te omnia sunt dura, & inquieta. In hac pace in idipsum, hoc est, in te vno summo & æterno bono, dormiam & requiescam.

QUOD VERVM SOLATIUM IN solo Deo est querendum.

CAPVT XVI.

Quicquid desiderare vel cogitare possum, ad solatium meum non hic expecto, sed in posterum: quod si omnia solatia mundi solus haberem & omnibus delitijs frui possem, certum est quod diu durare non possem. Vnde non poteris anima mea plenè consolari, nec perfectè recreari, nisi in Deo consolatore pauperum & susceptore humilium. Expecta modicum anima mea, expecta diuinum promissum & habebis abundantiam omnium bonorum in celo. Si nimis inordinatè ista appetis presentia, perdes æterna & celestia. Sint temporalia in usu, æterna in desiderio. Non potes aliquo bono temporali satiari: quia ad hoc fruendum non es creata. Etiam si omnia bona creata haberes, non posses esse felix & beata: sed in Deo qui cuncta creauit, tua beatitudo & felicitas consistit: nō qualis videtur & laudatur à stultis mundi amatoribus: sed qualem expectant boni Christi fideles, & pręgustant interdū spirituales ac mundi corde, quorū conuersatio est in celis. Vanū est & breue omne humanū solatium. Beatitudo & verum solatium, quod intus à veritate percipitur.

Kkkk 3

p. 116.

pirur. Detotus homo vbique secum fert consolatorum suum Iesum, & dicit ad eum: Adesto mihi Domine Iesu in omni loco & tempore. Hæc mihi sit consolatio, libenter velle carere omni humano solatio. Et si tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas & iusta probatio pro summo solatio. Non enim in perpetuum irasceris, neque in æternum comminaberis.

Psal. 102.

QUOD OMNIS SOLICITUDO

in Deo ponenda sit.

CAPVT XVII.

Matt. 6, &
Ioan. 6.Ratiua proxi-
mus est, qui
Deo non con-
fidit.

Iob. 2.

Psal. 22.

Fili sine me tecum agere quod volo: ego scio quid expediat tibi. Tu cogitas vt homo, in multis sentis, sicut tibi humanus suadet affectus. Domine verum est quod dicis: Maior est sollicitudo tua pro me, quam omnis cura quam ego possum gerere pro me. Nimis enim casualiter stat qui non projicit omnem sollicitudinem suam in te. Domine dummodo voluntas mea recta & firma, ad te permanear, fac de me quicquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum quicquid de me feceris. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus: & si me vis esse in luce, sis iterum benedictus. Si me dignaris consolari, sis benedictus & si me vis tribulari, æquè sis semper benedictus. Fili si coportet te stare, si mecum desideras ambulare. Ita promptus debes esse ad patientiendum sicut ad gaudendum. Ita libenter debes esse inops & pauper, sicut plenus & diues. Domine libenter patiar pro te, quicquid vuleris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, latum ac triste suscipere, & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Custodi me ab omni peccato, & non timebo mortem, nec infernum, dummodo in æternum me non projicias, nec deleas me de libro vite: non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis super me.

QUOD TEMPORALES MISERIE

Christi exemplo, æquanimiter sunt ferende.

CAPVT XVIII.

Ioan. 9.
Esa. 53.
Luc. 2.Christum pa-
tientia ex-
emplum.

Ioan. 9.

Matt. 7.

Fili ego descendi de cælo pro tua salute, suscepi tuas miseras non necessitate, sed charitate trahente, vt patientiam disceres, & temporales miseras non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei vsque ad exitum in cruce non defuit mihi tolerantia doloris, defectum rerum temporalium magnum habui, multas quarimonias de me frequenter audiui, confusiones & opprobria benignè sustinui, pro beneficijs ingrati tudinem recepi, pro miraculis blasphemias, pro doctrina reprehensiones: Domine quia fuisti patiens in vita tua, hoc maxime implendo præceptum Patris tui: dignum est vt ego misellus peccator secundum voluntatem tuam patienter me sustineam, & donec ipse volueris, onus corruptibilis vite, pro salute mea portem. Nam & si onerosa sentitur præsens vita, facta est tamen iam per gratiam tuam valde meritoria, atque exemplo tuo & Sanctorum tuorum vestigijs, infirmis tolerabilior & clarior: sed & multo magis consolatoria, quam olim in lege veteri fuerat, quum porta cæli clausa persisteret, & obscurior etiam via videbatur, quando tam pauci regnum cælorum querere curabant. Sed neque qui tunc iusti erant & saluandi ante passionem tuam, & sacræ mortis debitum cælesti regnum poterant introire. O quantas tibi gratias teneor referre, quod rectam & bonam viam dignatus es mihi & cunctis fidelibus ad æternum regnum tuum ostendere? Nam via tua via nostra, & per sanctam patientiam ambulamus ad te, qui es patientia nostra: nisi tu nos præcessisses, & docuisses, quis se qui curaret? Heu quanti longè retroque manerent,

nisi tua præclara exempla inspicerent. Ecce adhuc tepescimus auditis tot signis tuis & doctrinis, quid fieret, si tantum lumen ad sequendum te non haberemus. Ioan. 14.

DE TOLERANTIA INIURIARVM,
& quis verus patiens probetur.

CAPVT XIX.

Quid est quod loqueris fili? Cessa conqueri. Considera meam & aliorum sanctorum passionem. Nondum vsque ad sanguinem resistsi. Parum est quod tu pateris in comparatione eorum qui tam multa passi sunt, tam fortiter tentati, tam grauitur tribulati, tam multipliciter probati & exercitati. Oportet te igitur aliorum grauiora ad mentem reducere, vt leuius feras tua minima. Et si tibi minima non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia. Siue tamen parua siue magna sint, stude cuncta patienter ferre. Quanto melius te ad patientiendum disponis, tanto sapientius agis, & amplius promeris, & feres leuius animo, & vsu ad hoc non leuiter paratus. Nec dicas non valeo hoc ab homine tali pati, nec huiusmodi mihi patienda sunt: graue enim intulit damnum & impropere mihi quæ nunquam cogitaueram, sed ab alio libenter paterer & sicut patientia videro. Inspiciens est talis cogitatio, quæ virtutem patientiæ non considerat, nec à quo coronanda erit, sed magis personas & offensas sibi illatas perpendit. Non est verus patiens qui non vult pati, nisi quantum sibi visum fuerit, & à quo sibi placuerit. Verus autem patiens non attendit à quo homine, vtum à Præfato suo an ab aliquo æquali aut inferiori: verum à bono & sancto viro, an à peruerso & indigno exerceatur, sed indifferenter ab omni creatura quantumcumque; & quotiescumque; ei aliquid aduersi acciderit, totum hoc grater de manu Dei accipit & ingens lucrum reputat: quia nihil apud Deum quantumlibet paruum pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire. Esto igitur expeditus ad pugnam, si vis habere victoriam. Sine certamine non poteris venire ad patientiæ coronam. Si pati non vis, reculas coronari: si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem: nec sine pugna peruenitur ad victoriam. Fac mihi Domine possibile per gratiā quod mihi impossibile videtur per naturā. Tu scis quod modicum possum pati, & quod citò deicior leui exurgente aduersitate. Efficiatur mihi quælibet exercitatio tribulationis pro nomine tuo amabilis & optabilis, nam pati & vexare pro te valde salubre est animæ meæ.

Heb. 12.

Verus pa-
tiens qui.

1. Tim.

DE CONFESSIOE PROPRIÆ
infirmiæ & huius vite miserijs.

CAPVT XX.

Confitebor aduersum me iniustitiam meam: confitebor tibi Domine infirmitatem meam. Sæpè parua res est, quæ me deiecit & contristat. Propono me fortiter acturum, sed quum modica tentatio venerit, magna mihi sit angustia. Valde vilis quandoque res est, vnde grauis tentatio provenit, & dum puto me aliquantulum tutum, quam non sentio, inuenio me nonnunquam penè denictum esse leui flatu. Vide ergo Domine humilitatem meam & fragilitatem tibi vndique notam. Miserere mei, & eripe me de luto, vt non infigar, non permaneam deuinctus vsquequaque. Hoc est quod me frequenter reuerberat, & coram te confundit quod tam labilis sum, & infirmus ad resistendum passionibus. Et si non omnino ad confessionem trahis, tamen mihi etiam molesta & grauis est eorum

Psal. 24.
Psal. 68.

eorum infectatio & tædet valde sic quotidie viuere in lite. Ex hinc nota fit mihi infirmitas mea : quia multo facilius irruunt abominanda semper phantasiæ, quam discedunt. Vnam fortissimus Deus Israel, zelator animarum fidelium respicias serui tui laborem & dolorem, assistasque illi in omnibus ad quæcunque perrexerit. Robora me celesti fortitudine : ne vetus homo misera caro spiritui necdum plene subiecta valeat dominari : aduersus quam certare oportebit quamdiu spiratur in hac vita miserrima. Heu qualis hæc est vita, ubi non desunt tribulationes & miseriæ, ubi plena laqueis & hostibus sunt omnia. Nam vna tribulatio seu tentatione recedente, alia accedit : sed adhuc priore durante confictu alij plures superueniunt & insperatè. Et quomodo potest amari vita, habens tantas amaritudines, & tot subiecta calamitatibus & miserijs ? Quomodo etiam dicitur vita tor generans mortes & pestes ? & tamen amatur, & delectari in ea à multis queritur. Reprehenditur frequenter mundus quod fallax sit & vanus, nec tamen facile relinquitur : quia concupiscentiæ carnis nimis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi desiderium carnis, desiderium oculorum & superbia vitæ : sed penè ac miseriæ sequentes ea, odium mundi pariunt & tedium. Sed vincit pro dolor delectatio praua mentemundo deditam, & esse sub sentibus delicias reputat, quia Dei suauitatem & internam virtutis amoenitatem nec vidit nec gustauit : qui autem mundum perfecte contemnunt, & Deo viuere sub sancta disciplina student, ij diuinam dulcedinem veris abrenuntiatoribus promissam non ignorant, & quam grauiter mundus errat, & variè fallitur vident.

QUOD IN DEO SUPER OMNIA
bona, & donare quiescendum est.

CAP. XXI.

Super omnia & in omnibus quiesce anima mea in Domino semper : quia ipse est Sanctorum æterna requies. Da mihi dulcissime & amantissime Iesu in te super omnem creaturam requiescere, super omnem salutem & pulchritudinẽ, super omnem gloriam & honorem, super omnem potentiam & dignitatem, super omnem scientiam & subtilitatem, super omnes diuitias & artes, super omnem læticiam & exultationem, super omnem famam & laudem, super omnem suauitatem & consolationem, super omnem spem & promissionem, super omne meritum & desiderium, super omnia dona & munera, quæ potes dare & infundere, super omne gaudium & iubilationem, quam potest mens capere & sentire. Denique super omnes Angelos & Archangelos, & super omnem exercitum cœli, super omnia visibilia, & inuisibilia, & super omne, quod tu Deus meus non es : quia tu Deus meus super omnia optimus es, tu solus altissimus, tu solus potentissimus, tu solus sufficientissimus, & solatiofissimus, tu solus pulcherrimus, & amabilissimus, tu solus nobilissimus & gloriosissimus super omnia, in quo cuncta bona simul perfecte sunt, fuerunt & erunt : atque ideo minus est & insufficiens quicquid præter te ipsum mihi donas, aut de te ipso reuelas vel promittis non viso, nec plene adepto. Quoniam quidem non potest cor meum veraciter quiescere nec totaliter contentari nisi in te requiescat, & omnia dona omnemque creaturam transcendat. O mi dulcissime sponse Iesu Christe amator purissime, dominator vniuersæ creaturæ, quis mihi det pennas verè libertatis ad volandum & pausandum in te ? O quando ad plenum dabitur vacare mihi, & vide-

re quam suauis es Domine Deus meus ? Quando ad plenum recolligam me in te, vt præ amore tui non sentiam me, sed te solum super omnem sensum & modum in modo non omnibus nolo ? Nunc autem frequenter gemo, & infelicitarem meam cum dolore porto : quia multa mala in hac valle miserrimarum occurrunt, quæ me sæpius conturbant, contristant, & obnubilant : sæpius impediunt, distrahunt, alliciunt, implicant, ne liberum habeam accessum ad te, & ne iucundis situar amplexibus præsens semper beatis spiritibus. Moueat te suspirium meum, & desolatio multiplex in terra. O Iesu splendor æternæ gloriæ, solamen peregrinantis animæ : apud te est os meum sine voce, & silentium meum loquitur tibi. Visquequo tardat venire Dominus meus ? Veniat ad me, pauperculum suum, & lætum faciat. Mittat manum suam, & me miserum eripiat de omni angustia. Veni, veni quia sine te nulla erit quæta dies aut hora, quia tu læticia mea, & sine te vacua est mens mea. Miser sum & quodammodo incarcerationis, & compedibus grauat, donec luce præsentis tuæ me reficias, ac libertati dones, vultumque amabilem demonstres. Querant alij pro te aliud quodcunque liberit : & mihi aliud interim nil placet nec placebit nisi tu Deus meus, spes mea, salus æterna. Non reticebo nec deprecari cessabo, donec gratia tua reuertatur, mihi que tu intus loquaris. Ecce adsum. Ecce ergo ad te, quia inuocasti me, lachrymæ tuæ & desiderium animæ tuæ, humiliatio tua, & contritio cordis inclinauerunt me, & adduxerunt ad te. Et dixi Domine, inuocauit te, & desideravi frui te, paratus omnia respuere propter te. Tu enim prior excitasti me, vt quærerem te. Sis ergo Benedictus Domine, qui fecisti hanc bonitatem cum seruo tuo secundum multitudinem misericordiæ tuæ. Quid habet ultra dicere Domine, seruus tuus coram te, nisi vt humiliet se valde ante te, memor semper propriæ iniquitatis & vilitatis ? Non enim est similis tui in cunctis mirabilibus cœli & terre. Sunt opera tua bona valde Domine, iudicia vera : & prouidentia tua reguntur vniuersa. Laus ergo tibi & gloria o Patris sapientia : te laudet, & benedicat os meum, anima mea & cuncta creata simul.

DE RECORDATIONE BENEFICIORUM DEI MULTIPLIUM.

CAP. XXII.

Aperi Domine cor meum in lege tua & in præceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam, & cum magna reuerentia, ac diligenti consideratione beneficia tua tam in generali, quam in speciali memorari, vt dignè tibi ex hinc valeam gratias referre. Verum scio & confiteor nec pro minimo puncto me posse debitas gratiarum laudes persolvere. Minor ego sum omnibus bonis mihi præstitis : & quæ tuam nobilitatem attendo, deficit præ magnitudine illius spiritus meus. Omnia, quæ in anima habemus & in corpore, & quæcunque exterius vel interius naturaliter vel supernaturaliter possidemus tua sunt beneficia, & te beneficium, pium ac bonum commendant, à quo bona cuncta accepimus. Et si alius plura, alius pauciora accepit : omnia tamen tua sunt, & sine te nec minimum haberi potest. Ille, qui maiora accipit, non potest merito suo gloriari, nec super alios extolli, nec minori insultare : quia ille maior & melior, qui sibi minus adscribit, & in regratiando humilior est atque deuotior. Et qui omnibus vilior se existimat, & indigniorem se iudicat, aptior est ad percipiendum maiora. Qui autem pauciora accipit, contumari non debet, nec indignanter ferre, neque

Kkkk 4 ditori

1. Ioan. 2.

Iob. 30.

Rom. 8.

Cor. nostrum
in solo Deo
quiescere po-
test.

Psal. 33.

Deut. 13.

Psal. 85.

Psal. 118.

Omnia Dei
dona.

ditioni inuidere, sed te potius attendere, & tuam bonitatem maxime laudare, quod tam affluenter, tam libenter sine personarum acceptione tua munera largiris omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus. Tu scis, qui unicuique donari expediat, & cur iste minus, & ille amplius habeat: non nostrum, sed tuum est hoc discernere, apud quem singulorum definita sunt merita. Vnde Domine Deus pro magno etiam repuro beneficio, non multa habere, unde ex-terius, & secundum homines laus & gloria appareat, ita ut quis considerata paupertate & vilitate personae suae non modo grauitatem, aut tristitiam, vel deiectionem inde non concipiat: sed potius consolationem & hilaritatem magnam: quia tu Deus pauperes & humiles atque huic mundo despectos tibi eligisti in familiares & domesticos. Testes sunt ipsi Apostoli tui, quos principes super omnem terram constituisti: fuerunt tamen sine quarela conuersati in mundo, tam humiles & simplices sine omni malitia & dolo, ut etiam pati contumelias gauderent pro nomine tuo, & quae mundus abhorret, ipsi amplecterentur affectu magno. Nihil ergo amatorem tui & cognitorem beneficiorum tuorum ita latificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum aeternae dispositionis tuae, de qua tantum contentari debet & consolari: ut ita libenter velit esse minimus sicut aliquis optaret esse maximus, & ita pacificus & contentus in nouissimo, sicut in loco primo, atque ita libenter despiciabilis, & abiectus, nullius quoque nominis & famae, sicut ceteris honorabilior & maior in mundo. Non voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet, & plus eum consolari, magisque placere, quam omnia beneficia ipsi data vel danda.

DE QUATUOR MAGNAM IM-
portantibus pacem.

CAP. XXIII.

Fili nunc docebo te viam pacis & verae libertatis. Fac Domine quod dicis: quia hoc mihi gratum est audire. Stude fili alterius potius facere voluntatem, quam tuam. Elige semper minus quam plus habere. Quere semper inferiorem locum, & omnibus subesse. Opta semper & ora, ut voluntas Dei integre in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis. Domine sermo tuus iste brevis, multum in se continet perfectionis, paruum est dictum, sed plenus sensu, & vber in fructu. Nam si posset à me fideliter custodiri, non deberet tam facilis in me turbatio oriri: nam quoties me imparatum sentio & grauatum, ab hac doctrina me recessisse inuenio. Sed tu, qui omnia potes, & animae profectum semper diligis, adauge maiorem gratiam, ut possim tuum complere sermonem, & meam perficere salutem.

Oratio contra cogitationes malas.

Domine Deus meus, ne elongeris à me: Deus meus in auxilium meum respice, quoniam insurrexerunt in me cogitationes vanae: timores affligentes animam meam. Quomodo pertransibo illas? quomodo perfringam eas? Ego inquit, ante te ibo, & gloriosos terrae humiliabo, aperiā iam carceris, & arcana secretorum reuelabo tibi. Fac Domine, ut loqueris & fugiant à facie tua omnes iniquae cogitationes. Haec est spes & unica consolatio mea ad te in omni tribulatione confugere: tibi confidere, te ex intimo inuocare, & patienter consolationem tuam expectare.

Oratio pro illuminatione mentis deuotissima.

Clarifica me bone Iesu claritate aeterni luminis, & educ de habitaculo cordis mei tenebras

vnuerfas. Cohibe euagationes multas, & elide vim facientes tentationes. Pugna fortiter pro me, & expugna malas bestias, concupiscentias dico illecebrosas: ut fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuae resonet in aula sancta. hoc est, in conscientia pura. Impera ventis & tempestatibus: dic mari, qui esce, dic Aquiloni, ne flaueris, & erit tranquillitas magna. Emitte lucem tuam & veritatem tuam, ut luceat super terram, quia terra sum inanis & vacua, donec illumines me. Effunde gratiam tuam desuper, perfunde cor meum gratia coelesti, ministra deuotionis aquas ad irrigandum faciem terrae: ad producendum fructum bonum & optimum. Eleua mentem pressam mole peccatorum & ad coelestia torum desiderium meum suspende, ut gustata suauitate superne felicitatis pigeat de terrenis cogitare. Rape me & eripe ab omni creaturarū indurabili consolatione: quia nulla res creata appetitum meū plenarie valet quietare & consolari. Iunge me tibi inseparabili dilectionis vinculo, quoniam tu solus amanti sufficis, & absque te friuola sunt vnuerfa.

DE EVITATIONE CURIOSAE
inquisitionis super alterius vita.

CAP. XXIV.

Fili noli esse curiosus, nec vacuas gerere sollicitudines. Quid hoc vel illud ad te? tu me sequere. Quid enim ad te, utrum ille sit talis, an talis, aut sic agat vel loquatur? Tu non indiges respondere pro alijs, sed pro teipso rationem reddes. Quid ergo te implicat? Ecce ego omnes cognosco, & cum. Quae sub sole sunt, video, & scio, qualiter cum vnoquoque sit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat eius intentio. Mihi igitur committenda sunt omnia: tu vero serua te in bona pace, & mitte agitantem agitare quantum voluerit. Veniet super eum quicquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non potest. Non sit tibi cura de magni nominis vmbra, & non de multorum familiaritate, nec de priuata hominum dilectione. Ista enim generant distractiones, & magnas in corde obscuritates. Libenter loquerer tibi verbum meum & abscondita reuelarem, si aduentum meum diligenter obseruares, & ostium cordis mihi aperires. Esto prouidus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

IN QUIBUS FIRMA PAX COR-
dis, & verus profectus consistit.

CAP. XXV.

Fili ego loquutus sum: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis. Pacem omnes desiderant, sed quae ad veram pacem pertinent, non omnes curant. Pax mea cum humilibus & mansuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieris, & vocem meam sequutus fueris, poteris multa pace frui. Quid igitur faciam? In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas, & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, ut mihi soli placeas, & extra me nihil cupias, vel queras. Sed & de aliorum dictis, vel factis nihil temere iudices, nec rebus tibi non commissis te implices, & poterit fieri ut parum vel raro turberis. Nunquam autem sentire aliquam turbationem, nec pati aliquam cordis vel corporis molestiam non est praesentis temporis, sed status aeternae quietis. Non ergo exilimes te veram pacem inuenisse, si nullam senseris grauitatem, nec tunc totum esse bonum, si nullum pateris aduersarium, nec hoc esse perfectum, si cuncta sunt secundum tuum affectum, neque tunc aliquid magni reputes, aut te specialiter dilectum existimes, si in magna fueris deuotione atque dulcedine:

1. Cor. 1.

Psal 44.
1. Thes. 2.

Apost. 5.

Matt. 26.
1. Cor. 10.
Luc. 14.
Matt. 6.

Matt. 5.

Psal 70.

Esa. 45.

Matt. 8.

Psal. 44.

Ecc. 3. &
1. Tim. 5.
Ioan. 21.
Gal. 6.

Ioan. 14.

Pax quomodo
haberi
possit.

Profectus
verus in quo
consistat.

disce: quia in istis non cognoscitur verus amator virtutis, nec in istis consistit profectus & profectio hominis. In quo ergo Domine? In offerendo te ex toto corde tuo voluntati diuine: non querendo, quæ tua sunt, nec in paruo, nec in magno, nec in tempore, nec in aternitate, ita vt in yna aequali facie in gratiarum actione permanes inter prospera & contraria, omnia æqua lance pensando. Si fueris tam fortis & longanimis in spe, vt subtracta interiori consolatione etiam ad ampliora sustinenda cor tuum præparaueris; nec te iustificaueris, nec vt sanctum laudaueris: tunc in vera & recta via pacis ambulas, & spes indubitata erit, quod rursus in iubilo faciem meam visurus. Quod si ad plenum tui ipsius contemptum peruenieris, scito quod tunc abundantia pacis perfrueris secundum possibilitatem tui inclatus.

DE EMINENTIA LIBERÆ
mentis, & quod supplex oratio ma-
gis meretur, quam lectio.

CAP. XXVI.

Gen. 3.
Rom. 7.

Rom. 12.

Domine hoc opus est perfecti viri, nunquam ab intentione celestium animum relaxare, & inter multas curas quasi sine cura transire, non more torpentis, sed prerogatiua quadam liberæ mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhaerendo. Obsecro te piissime Deus meus: præserua me à curis huius vitæ, ne nimis implicer à multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar ab vniuersis animæ obstaculis, ne molestiis fractus deiciar: nō dico ab his rebus quas toto affectu ambit vanitas mundana, sed ab illis miserijs, quæ animam ferui tui communi maledicto mortalitatis penaliciter grauat & retardant, ne in libertatem spiritus quoties liber erit valeat introire. O Deus meus dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinem omnem consolationem carnalem, ab æternorum amore me abstrahentem, & ad te inuicti cuiusdam boni delectabilis præsentis malè allicientem. Non me vincat Deus meus, non vincat caro & sanguis, non me decipiat mundus & brevis gloria eius, non me supplantet diabolus & astutia illius. Da mihi fortitudinem resistendi, patientiam tolerandi, constantiam perseuerandi. Da pro omnibus mundi consolationibus suauissimam spiritus tui vñctionem, & pro carnali amore, tui nominis infunde amorem. Ecce cibus, potus, vestis, ac cetera ytenilia ad corporis sustentaculum pertinentia, feruenti spiritui sunt onerosa. Tribue talibus fomētis temperatè vt, non desiderio nimio implicari. Abicere omnia non licet, quia natura sustentanda est, requirere autē superflua, & quæ magis delectant, lex sancta prohibet, nam alioquin caro aduersus spiritum insolesceret. Inter hæc quæso manus tua me regat & doceat ne quid nimium fiat.

QUOD PRIVATUS AMOR A
summo bono maxime retardat.

CAP. XXVII.

Amor priu-
tus plurimū
nocuus
Matt. 6.

Exod. 18.
Mich. 4.

Illi oportet te dare totum pro toto, & nihil tui ipsius esse. Scito quod amor tui ipsius magis nocet tibi, quam aliqua res mundi. Secundum amorem & affectum quem geris, quælibet res plus vel minus adhaeret. Si fuerit amor tuus purus, simplex, & benè ordinatus, eris sine captiuitate rerum. Noli concupiscere quod non licet habere. Noli habere quod te potest impedire, & libertate interiori priuare. Mirum quod non ex toto fundo cordis te ipsum mihi committis, cum omnibus quæ desiderare potes vel habere. Quare vano micore consume-

ris? Cur superfluis curis fatigaris? Sta ad beneplacitum meum, & nullum patieris detrimentum. Si queris hoc vel illud, & volueris esse ibi vel ibi propter tuum commodum & proprium beneplacitum magis habendum, nunquam eris in quietudine, nec liber à sollicitudine: quia in omni re reperitur aliquid defectus, & in omni loco erit, qui aduersetur. Iuuat igitur non quælibet res adepta, vt multiplicata exterius, sed potius contempta & decisa ex corde radicitus. Quod non tantum de censu æris & diuitiarum intelligas, sed de honoris etiam ambitu, ac vanæ laudationis desiderio, quæ omnia transeunt cum mundo. Munit parum locus si deest spiritus feruoris: nec diu stabit pax illa, quæ sita forinsecus, si vacat à vero fundamento status cordis, hoc est, nisi iteris in me, permutare te potes, sed non meliorare. Nam occasione orta, & accepta inuenies quod fugisti, & amplius.

Oratio pro purgatione cordis & celesti
sapientia.

Confirma me Deus per gratiam sancti Spiritus, da virtutem corroborati in interiori homine & cor meum ab omni inutili sollicitudine & languore euacuare, nec varijs desiderijs trahi cuiuscunque rei vilis, aut pretiosæ, sed omnia inspiciere sicut transeuntia, & me pariter cum illis transiturum, quia nihil permanens sub sole, nisi omnia vanitas & afflictio spiritus in quam Sapiens qui ita considerat. Da mihi Domine celestem sapientiam, vt discam te super omnia querere & inuenire, super omnia sapere & diligere, & cetera secundum ordinem sapientiæ tuæ prout sunt intelligere: da prudentiam declinare blandientem, & patienter ferre aduersantem, quia hæc magna sapientia non moueri omni vento verborum, nec aurem malè blandienti præbere Sireni. sic enim incepta pergitur via securè.

Psal. 50.
Ephes. 3.
Matt. 6.

Ecclesi. 1. & 2.
Ivbi

Sap. 9.

Ephes. 4.

CONTRA LINGVAS OBTRÈ.
Etatorum.

CAP. XXVIII.

Illi non agere feras si quidam de te malè senserint, & dixerint quod non libenter audias. Tu deteriora de teipso sentire debes, & neminem infirmiores te credere. Si ambulas ab intra non multum ponderabis volentia verba. Est non magna prudentia, silere in tempore malo, & introitus, ad me conuerti, nec humano iudicio disturbari. Non sit pax tua in cor hominum, siue enim benè siue malè interpretati fuerint, non es propterea alter homo. Vbi est vera pax & vera gloria? nonne in me? Et qui nō appetit hominibus placere, nec displicere timet, multa perfruetur pace. Ex inordinato amore & vano timore oritur omnis inquietudo cordis & distractio sensuum.

Ioan. 16.

QUALITER, INSTANTE TRIBULATIONe Deum inuocandus est & benedicendus.

CAP. XXIX.

Si nomen tuum Domine benedictum in secula, qui voluisti hanc tentationem & tribulationem venire super me. Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere, vt me adiuues, & in bonum mihi conuertas. Domine modo sum in tribulatione, & non est cordi meo benè, sed multum vexor à præsentis passionis. Et nunc pater dilectè quid dicam? Deprahensus sum inter angustias, saluifica me ex hora hac. Sed propterea veni in hanc horam vt tu clarificeris, quum fuero valde humiliatus, & per te liberatus. Complacere tibi Domine vt eruas me, nam ego pauper, quid agere possum & quid ibo sine te? Da patientiam Domine etiam hac vice. Adiuua me DEVS meus, & non timebo quantum

Matt. 6. cumque grauatus fuero. Et nunc inter hæc quid dicam? Domine fiat voluntas tua, ego benè merui tribulari & grauari, oportet utique ut sustineam, & utinam patienter, donec transeat tempestas, & melius fiat. Potens est autem omnipotens manus tua etiam hanc tentationem à me auferre, & eius impetum mitigare, ne penitus succumbam quemadmodum & prius sæpe egisti mecum Deus meus misericordia mea. Et quanto mihi difficilius, tanto mihi facilius est hæc mutatio dextera tua, quæ est excelsi-

DE DIVINO PETENDO AUXILIO
& confidentia recuperanda gratia.

CAP. XXX.

Nahum. 1. **F**ili ego Dominus confortatus in die tribulationis. Venias ad me quum tibi non fuerit benè. *Matt. 11. Consolatio nem calidè quid retar det.*
Hoc est quod maximè impedit consolationem cælestem: quia tardius conuertis te ad orationem. Nam antequam me intente roges multa interim solatia quaris & recreas te in externis. Ideoque sit ut parum omnia profint, donec aduertas quod ego sum qui eruo sperantes in me, nec est extra me valens auxilium, neque vile consilium, sed neque durabile remedium. Sed iam resumpto spiritu post tempestatem reconualece in luce miserationum mearum, quia propè sum (dicit Dominus) ut restaurem vniuersa, non solum integrè, sed & abundanter & cumulatè. Nunquid mihi quicquam est difficile, aut ero similis dicenti & facienti: Vbi est fides tua? Sta firmiter & perseveranter. Esto longanimis & vir fortis, veniet tibi consolatio in tempore suo. Expecta me, expecta, veni & curabo te. Tentatio est, quæ te vexat, & formido vana, quæ te exterrit. Quid importat sollicitudo de futuris contingentibus, nisi ut tristitia super tristitiam habeas? Sufficit dei malicia sua. Vanum est & inuile de futuris conturbari vel gratulari, quæ fortè nunquam euenient. Sed humanum est, huiusmodi imaginationibus illudi & parui adhuc animi signum tam leuiter trahi à suggestionibus inimici. Ipse enim non curat an veris an falsis illudat & decipiat: & utrum præsentium amore, an futurorum formidine prosternat. Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me & in misericordia mea habeto fiduciam. Quando tu te elongatum existimas à me, sæpe sum propinquior. Quando tu existimas totum perditum, tunc sæpe magis marendi instat lucrum. Non est totum perditum quando res accidit in contrarium. Non debes iudicare secundum præsens sentire, nec sic grauati alicui vndeunque venienti inherere & accipere: tanquam omnis spes sit ablata emergendi. Noli putare te derelictum ex toto, quamuis ad tempus miserum tibi aliquando tribulationem, vel etiam optatam subtraxerim consolationem: sic enim transit ad regnum celorum, & hoc sine dubio magis expedit tibi & ceteris seruis meis, ut excitemini aduersis, quam si cuncta ad libitum haberetis. Ego noui cogitationes absconditas: quia multum expedit pro salute tua, ut interdum sine sapore relinquaris, ne fortè eleueris in bono successu, & tibi ipsi placere velis in eo quod non es. Quod dedi, auferre possum & restituere, quum mihi placuerit. Quum dederò, meum est, quum subtraxero, tuum non tuli, quia meum est omne datum bonum, & omne donum perfectum. Si tibi admiserò grauitatem aut quamlibet contrarietatem, non indigneris neque concipiat cor tuum, & ego citò subleuare possum, & omne onus in gaudium transmutare. Veruntamen iustus sum, & recommendabilis multum, quum sic facio tecum. Si rectè sapias, & in veritate aspicias, nunquam debes propter aduersa tam deiectione contrista-

ri, sed magis gaudere & gratias agere, imo hoc vnicum reputare gaudium, quod affligens te doloribus non parco tibi. *Ioan. 21. Sicut dilexit me Pater, ego diligo vos,* dixi dilectis discipulis meis, quos utique non miseri ad gaudia temporalia, sed ad magna certamina; non ad honores, sed ad despectiones; non ad otium, sed ad labores; non ad requiem, sed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento fili mi verborum.

DE NEGLECTU OMNIS CREATURE, ut Creator possit inueniri.

CAP. XXXI.

DOMINE mi adhuc benè indigeo maiori gratia, si debeam illuc peruenire, ubi me nemo poterit nec vlla creatura impedire. Nam quamdiu res aliqua me retinet, non possum liberè ad te volare. Cupiebat liberè volare, qui dicebat. *Psalm. 146. Quis dabit mihi pennas sicut columbe, & volabo & requiescam?* Quid simplici oculo quiescat, & quid liberius nil desiderante in terris? Oportet igitur omnem pertransire creaturam, & seipsum perfecte deserere; ac in excessu mentis stare & videre te omnium conditorem cum creaturis nil simile habere. Et nisi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè inrendere diuinis. Ideo enim pauci inueniuntur cõtemplatiui, quia pauci sciunt se à perituri creaturis ad plenum sequi. *Cur pauci cõtempla- tui.* Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animu leuet, & supra seipsam rapiat. Et nisi homo sit in spiritu eleuatus, & ab omnibus creaturis liberatus ac Deo totus vnitus quicquid scit, quicquid etiam habet, non est magni ponderis: Diu paruus erit, & in terra iacebit, qui aliquid magni æstimat, nisi solum vnum immensum æternum bonum. Et quicquid Deus non est, nihil est, & pro nihilo computari debet. Est quippè magna differentia, sapientia illuminati & deuoti viri, & scientia literati & studio siclerici. Multò nobilior est illa doctrina, quæ de sursum ex diuina influenza manat, quàm quæ laboriosè humano acquiritur ingenio. Plures reperiuntur cõtemplationem desiderare, sed quæ ad eam requiruntur, non student exercere. Est & magnum impedimentum, quia in signis & rebus sensibilibus statuitur, & parum de perfecta mortificatione habetur. Nescio quid est, & quo spiritu ducimur, & quid prærendimus, qui spirituales dici videmur, quod totum laborem & ampliorem solitudinem pro transcorijs & vilibus rebus agimus, & interioribus nostris vix rarò plene recollecis sensibus cogitamus. Proh dolor, statim post modicam recollectionem foras erumpimus, nec opera nostra districta examinatione trutinamus. Vbi iacent affectus nostri non attendimus, & quam impura sint omnia nostra non deploramus. *Gen. 6 & 7. Omnis quippe caro corruperat viam suam,* & ideo sequebatur diluuium magnum. Quum ergo interior affectus noster corruptus sit necesse est ut aëlio sequens index carentie interioris vigoris corrumpatur. Ex puro corde, procedit fructus bonæ vitæ. Quantum quis fecerit, quaritur, sed ex quanta virtute agit, non tam studiosè pensatur. An fuerit diues, fortis, pulcher, habilis, vel bonus scriptor, bonus cantor, bonus laborator, inuestigatur: quàm pauper sit spiritu, quàm patiens & mitis, quàm deuotus & internus, à multis tacetur. Natura exteriora hominis respicit, gratia ad interiora se conuertit. Illa frequenter fallitur, ista in Deo sperat ut non deiciatur.

DE ANEGATIONE SUI

& abdicatone omnis cupi-
ditatis.

CAP. XXXII.

Matt. 16.
& 19.Quirelia-
quit omnia
propter Chri-
stum omnia
inuenit.

Apoc. 3.

Matt. 13.

Fili non potes perfecte possidere libertatem nisi totaliter abneges te ipsum. Compediti sunt omnes proprietarii sui ipsius amatores, cupidi, curiosi, gyrovagi, quærentes semper mollia, non quæ Iesu Christi, sed sæpè hoc fingentes & componentes quod non stabit. Peribit enim totum quod non est ex Deo ortum. Tene breue & consummatum verbum. Dimitte omnia & inuenies omnia. Dimitte cupiditatem & inuenies requiem. Hoc mente pertracta & quum impleueris omnia, intelliges: Domine hoc non est opus vnius diei nec ludus paruulorum: imò in hoc breui includitur omnis perfectio Religiosorum. Fili non debes auerti, necessitatem dei cui audita via perfectorum, sed magis ad sublimiora prouocari, & ad minus ad hæc ex desiderio suspirare. Vtinam sic tecum esset, & ad hoc peruenisses, ut tui ipsius amator non esses, sed ad nutum meum purestares, & eius quem tibi præposui patris, tunc mihi valde placeres, & tota vita tua cum gaudio & pace transiret. Habes adhuc multa relinquenda, quæ nisi mihi ex integro resignaueris non acquies quod postulas. Suadeo tibi, à me emere aurum ignitum ut locuples fias, id est sapientiam celestem omnia infima inculcantem. Postpone terrenam sapientiam, omnem humanam complacentiam & propriam. Dixi tibi viliora emenda pro pretiosis & altis, in rebus humanis. Nam vilis & parua ac penè obliuioni tradita videtur vera celestis sapientia non sapiens alta de se, nec magnificari quærens in terra, quam multi ore tenus prædicant, sed vita longè distantiunt, ipsa tamen est pretiosa margarita a multis abscondita.

DE INSTABILITATE CORDIS

& de intentione finali ad Deum
habenda.

CAP. XXXIII.

Iob 14.
Nihil stabile
in vita.

Matt. 6.

Intentio quæ
doque deprava-
tur.

Ioan. 11.

Matt. 6.

Fili noli credere affectui tuo, qui nunc est citò mutabitur in aliud. Quam diu enim vixeris, mutabilitati subiectus eris, etiam nolens, ut modo latus, modò tristis, modò pacatus, modò turbatus, nunc deuotus, nunc indeuotus, nunc studiosus, nunc acidiosus, nunc gravis, nunc levis inueniaris. Sed stat super hæc mutabilia sapiens & benedictus in spiritu, non attendens, quid in se sentiat vel qua parte fiet ventus instabilitatis, sed tota intentio mentis eius ad debitum, & ad optimum proficit finem. Nam si poterit vnus & idem concussus permanere, simplici intentionis oculo, per tot varios euentus, ad me in prætermisè directo. Quantò autem purior fuerit intentionis oculus, tantò constanter inter diuersas itur procillas. Sed in multis caligat oculus puræ intentionis, respicit enim citò in alijs quod delectabile occurrit, & raro totus liber quis inuenitur à natio propriæ exquisionis. Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent. Mundandus est ergo intentionis oculus, ut sit simplex & rectus, atque ultra omnia varia media ad me dirigendus.

QUOD AMANTI SAPIT

Deus super omnia & in
omnibus.

CAP. XXXIV.

ECCE Deus meus, & omnia. Quid volo amplius, & quid felicius desiderare possum?

O lapidum & dulce verbum, sed amanti verbum, non mundum nec ea quæ in mundo sunt. Deus meus & omnia. Intelligenti satis dictum est, & sæpè repetere iucundum est amanti. Te siquidem præsentem iucunda sunt omnia, te autem absente fastidiosa cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam lætitiæque festiuam. Tu facis bene sentire de omnibus, & in omnibus te laudare, nec potest aliquid sine te diu placere, sed si debet gratum esse & bene sapere, oportet gratiam tuam adesse & condimento tuæ sapientiæ condiri. Cui tu sapis, quid ei recte non sapiet? & cui non sapis, quid ei ad iucunditatem esse poterit? Sed deficiunt in tua sapientia mundi sapientes, & qui carnem sapiunt quia ibi plurima vanitas, & hic mors inuenitur. Qui autem te per contemptum mundanorum & carnis mortificationem sequuntur, verè sapientes esse cognoscuntur, quia de vanitate ad veritatem, de carne ad spiritum transferuntur. Istis sapit Deus, & quicquid inuenitur in creaturis, totum referunt ad laudem sui conditoris. Dissimilis tamen & multum dissimilis sapor creatoris & creaturæ, æternitatis & temporis, lucis increatæ & lucis illuminatæ. O lux perpetua cuncta creata transcendens lumina, fulgura coruscationem, de sublimi penetrantem omnia intima cordis mei, purifica, latifica, clarifica & viuifica spiritum meum cum suis potentijs ad inhaerendum tibi iubilosus excessibus. O quando veniet hæc beata & desiderabilis hora, ut tua me facies præsentia, ut sis mihi omnia in omnibus. Quamdiu hoc datum non fuerit, nec plenum gaudium erit. Adhuc pro dolor viuit in me vetus homo, non est totus crucifixus, non est perfecte mortuus. Adhuc concupiscit fortiter, aduersus spiritum bella mouet intestina, nec regnum animæ patitur esse quietum. Sed tu qui dominaris potestati maris, & motum fluctuum eius mitigas, exurge adiutua me. Dissipa gentes quæ bella volunt, contere eas in virtute tua: ostende quælo magnalia tua, & glorificetur dextera tua, quia non est spes alia, nec refugium mihi, nisi in te Domine Deus meus.

QUOD NON EST SECVRITAS

a tentatione in hac vita.

CAP. XXXV.

Fili nunquam securus es in hac vita, sed quoad vixeris semper arma spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris, à dextris, & à sinistris impugnaris. Si ergo non vteris vndique scuto sapientiæ, non eris diu sine vulnere. Insuper si non ponis cor tuum fixe in me, cum mera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem istum sustinere, nec ad palmam pertingere beatorum. Oportet te ergo viriliter omnia pertransire, & potenti manu vti aduersus obiecta. Nam vincenti datur manna, & torpenti relinquitur multa miseria. Si queris in hac vita requiem, quomodo tunc pertuenies ad æternam? Non ponas te ad multam requiem, sed magnam patientiam. Quære veram pacem, non in terris, sed in celis: non in hominibus nec in ceteris creaturis, sed in Deo solo. Pro amore Dei, debes omnia libenter subire: labores scilicet & dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmitates, iniurias, obloquutiones, repræhensiones, humiliactiones, confusiones, correctiones & despectiones: Hæc inuitat ad virtutes, hæc probant Christi tyronem,

Dem solum
amanti sapit.1. Cor. 1.
Rom. 8. &
1. Ioan. 2.

Rom. 7.

Psal. 88.

Psal. 67.

Psal. 30.

Iob. 7.

1. Cor. 6.

Apoc. 2.

Pro amore
Dei omnia
aduersa toleranda.

hæc

Rom. 8.

Psalm. 26.

hæc fabricant celestem coronam. Ego reddam ei-
ternam mercedem pro breui labore, & infinitam
gloriam pro transitoria confusione. Putas quod
semper habebis pro tua voluntate consolationes
spirituales? Sancti mei non habuerunt tales, sed
multas grauitates & tentationes varias magnasque
desolationes: sed patientes sustinuerunt se in omni-
bus, & magis confisi sunt Deo, quam sibi, scientes,
*quia non sunt condigne passionibus huius temporis ad fu-
turam gloriam promerendam.* Vis tu statim habere,
quod multi post lachrymas & magnos labores vix
obtinerunt? *Expecta Dominum, viriliter age* &
confortare, noli diffidere, noli discedere, sed corpus
& animam expone constanter pro gloria Dei. Ego
reddam plenissime, ego tecum ero in omni tribula-
tione.

CONTRA VANAM HOMINUM IUDICIA.

CAP. XXXVI.

1. Cor. 9 &
2. Cor. 4. &
Col. 1.
S. Paulus
omnibus pla-
cere, licet co-
tenderet, non
potuit.

Apost. 26.
& Philip. 7.

1. Mach. 2.

Rom. 2. &
1. Cor. 11.

Heb. 12.

Fili iacta cor tuum firmiter in Domino, & hu-
manum ne metuas iudicium, vbi te conscien-
tia pium reddit & infonem. Bonum est & be-
atum taliter pati, nec hoc erit graue humili cordi &
Deo magis, quam ipsi sibi confidenti. Multi multa
loquuntur, & ideo parua fides est adhibenda. Sed &
omnibus satis esse non est possibile. Et si Paulus omnib.
studuit in Domino placere & omnibus omnia factus
est, tamen etiam pro minimo duxit, quod ab huma-
no die iudicatus fuerit. Egit satis pro aliorum adi-
ficatione & salute quantum in se erat & poterat, sed
ne ab alijs aliquando iudicaretur vel non despiceretur
cohibere non potuit, ideo totum Deo commisit
qui totum nouerat: & patientia & humilitate con-
tra ora loquentium iniqua, ac etiam vana ac men-
dosa cogitantium atque pro libitu suo quæque ia-
ctantium se defendit. Respondit tamen interdum,
ne infirmis ex sua taciturnitate generaretur scanda-
lum. Quis, tu vt timeas à mortali homine iudica-
ri? Hodie est & cras non compareret. Deum time, &
hominum terrores non expauesces. Quid potest ali-
quis in te verbis aut iniurijs? Sibi potius nocet quàm
tibi, nec poterit iudicium Dei effugere, quicumque
est ille. Tu habes Deum præ oculis & noli conten-
dere verbis querulosis. Quod si ad præsens videris
succumbere, & confusionem pati quam non merui-
sti, ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam
minuas coronam tuam, sed ad me potius respice in
cælum, qui potens sum eripere ab omni confusione
& iniuria, & vnicuique reddere secundum opera
sua.

DE PURA ET INTEGRA RESI- gnatione sua ad obtinendam cordis libertatem.

CAP. XXXVII.

Matt. 16.

Pure se resig-
nandum
Deo.

Sine resigna-
tione totali
ad vniuersam
fructuam non
peruenitur.

Fili relinque te, & inuenies me. Sta sine electio-
ne & omni proprietate, & semper lucraberis,
nam & adjicietur tibi amplior gratia, statim vt
te resignaueris, nec resumpseris. Domine quotiens
me resignabo, & in quibus me relinquam? Semper
& in omni hora, sicut in paruo, sic & in magno, ni-
hil excipio, sed in omnibus te nudatum inueniri
volo. Alioquin quomodo poteris esse meus, & ego
tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate intus &
foris spoliatus? Quanto celerius hoc agis, tanto me-
lius habebis: & quanto plenius & sincerius, tanto
plus mihi placebis, & amplius lucraberis. Quidam
se resignant, sed cum aliqua exceptione. Non enim
plene Deo confidunt, ideo prouidere sibi satagunt.

Quidam etiam primo totum offerunt: sed postea
tentatione pulsante ad propria redeunt: ideo mini-
me in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis
libertatem, & iucundam familiaritatem meam gratiam
non pertingent, nisi integra resignatione & quoti-
diana sui immolatione prius facta, sine qua non stat,
nec stabit vnio fructiva. Dixi tibi sepius & nunc
iterum dico: relinque te, resigna te, & frueris mag-
na interna pace. Da totum pro toto, nil exquire, nil
repete, ita pure & inhaesitenter in me & habebis me.
Eris liber in corde & tenebre non conculcabunt te.
Ad hoc conare, hoc ora, hoc stude desiderare, vt ab
omni proprietate possis expoliari, & nudus nudum
Iesum sequi, tibi mori, & mihi æternaliter viuere.
Tunc deficient omnes vanæ phantasiae, conturbatio-
nes iniquæ & curæ superfluae. Tunc etiam recedet
immoderatus timor, & inordinatus amor morietur.

DE BONO REGIMINE IN EX- ternis, & recursum ad Deum in periculis.

CAP. XXXVIII.

Fili ad istud diligenter tendere debes, vt in om-
ni loco & actione seu occupatione externa sis
interius liber & tui ipsius potens, & sint omnia
sub te, & tu non sub eis. Vt sis dominus actionum
tuarum, & rector, & non seruus, nec empiricus, sed
magis exemptus, verusque Hebraeus in sortem &
libertatem transiens filiorum Dei, qui stant super
præsentia & speculantur æterna, qui transitoria in-
tuerentur sinistro oculo, & extro caelestia, quos tem-
poralia non trahunt ad inherendum: sed trahunt
ipsi magis ea ad bene seruendum put ordinata sunt à
Deo, & instituta à Christo summo opifice, qui nil in-
ordinati reliquit in sua creatura. Si etiam in omni
euentu stas non in apparentia externa, nec oculo car-
nali lustras visa vel audita, sed mox in qualibet cau-
sa intres cum Moyse in tabernaculum, ad consulendum
Dominum: audies nonnunquam diuinum res-
ponsum, & redibis eruditus de multis præsentibus
& futuris. Semper enim Moyses recursum habuit
ad tabernaculum pro dubijs quæstionibus soluendis,
fugique ad orationis adiutorium pro periculis
& improbitatibus hominum subleuandis. Sic & tu
confugere debes in cordis tui secretum, diuinum in-
tentius implorando auxilium. Propterea namque
Iosue, & filij Israel, à Gabaonitis leguntur decepti,
quia os Domini non prius interrogauerunt: sed ni-
mium creduli dulcibus sermonibus falsa pietate
delusi sunt.

QUOD HOMO NON SIT importunus in negotijs, CAP. XXXIX.

Fili committe mihi semper causam tuam, & e-
go bene disponam in tempore suo. Expecta or-
dinationem meam, & senties inde profectum.
Domine satis libenter omnes res tibi committo,
quia parum potest cogitatio mea proficere. Vtinam
non multum adhaerentem futuris euentibus, sed ad
beneplacitum tuum me incunctanter offerrem. Fili
mi sæpe homo rem aliquam agit, quam desiderat,
sed quum ad eam peruenerit, aliter incipit sentire:
quia affectiones circa idem non sunt durabiles sed
magis de vno in aliud nos impellunt. Non est ergo
minimum etiam in minimis se relinquere. Vetus
profectus hominis est abnegatio sui ipsius: & homo
abnegatus valde liber est & securus. Sed antiquus abnegatio
hostis omnibus bonis aduersans à tentatione non sus-
cellat, & die nocteque graues molitur insidias: si for-
te in

Matt. 26.

te in laqueum deceptionis possit precipitare incautum. *Vigilate ergo & orate dicit Dominus, ut non iniretis in tentationem.*

QVOD HOMO NIHIL BONI EX se habet, & de nullo gloriari potest.

CAPVT XL.

Psal. 8.

Nihil possumus ex nobis

Psal. 10.

Gloria nostra inanis, & pernitiosa.

Gloria vera qua.

Abac. 3.

Psal. 112. 113.

Ioan. 5.

Domine, quid est homo, quod memores eius, aut filius hominis, quia visitas eum? Quid promeruit homo, ut dares illi gratiam tuam? Domine, quid possum conquiri, si deris me? aut quid iuste obtendere possum, si quod peto non feceris? Certe hoc in veritate cogitare possum & dicere: Domine nihil sum, nihil boni ex me habeo, sed in omnibus deficio, & ad nihil semper tendo. Et nihil a te fuero adiutus & interius informatus, totus efficior tepidus & dissolutus. Tu autem Domine: semper idem ipse es, & permanes in aeternum: semper bonus, iustus & sanctus: bene, iuste & sancte agens, & omnia disponens in sapientia. Sed ego, qui ad defectum magis pronus sum quam ad profectum, non sum semper in vno statu perdurans: quia semper tempora mutantur super me. Veruntamen citò melius fit quum tibi placuerit, & manum porrexeris adiutricem: quia tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari, & in tantum confirmare, ut vultus meus amplius in diuersa non mutetur: sed in te vno cor meum conuertatur & quiescat. Vnde si bene scirem omnem humanam consolationem abijcere, siue propter deuotionem adipiscendam, siue propter necessitatem, qua compellor te querere, quia non est homo, qui me consolatur: tunc merito possem de gratia tua sperare, & de dono bonae consolationis exultare. Gratias tibi, vnde totum venit, quotiescunque mihi bene succedit. Ego autem vanitas & nihilum ante te, inconspicuum homo & infirmus. Vnde ergo possum gloriari, aut cur appeto reputari? Nunquid de nihilo? & hoc vanissimum est. Verè inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima, quia a vera trahit gloria, & coelesti spoliatur gratia. Dum enim homo complacet tibi, displicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus. Est autem vera gloria & exultatio sancta, gloriari in te & non in se, gaudere in nomine tuo, non in virtute propria, nec in aliqua creatura delectari nisi propter te, laudetur nomen tuum, non meum: magnificetur opus tuum non meum, benedicatur nomen sanctum tuum, nihil autem attribuitur mihi de laudibus hominum. Tu gloria mea, tu exultatio cordis mei. In te gloria bor & exultabo tota die, pro me autem nihil nisi in infirmitatibus meis. Querant Iudei gloriam quam ad inuicem est: ego hanc requiram, quam a solo Deo est. Omnis quidè gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana aeternae gloriae tuae comparata, vanitas est & stulticia. O veritas mea, & misericordia mea Deus meus, Trinitas beata, tibi soli laus, virtus, honor & gloria per infinita secula seculorum. Amen.

DE CONTEMPTU OMNIS temporalis honoris.

CAPVT XLI.

Fili ne tua credas referre, si videas alios honorari & eleuari, te autem despici & humiliari. Eripe te a coram ad me in caelum & non contristabis te contemni ab hominibus in terris. Domine in caritate sumus & vanitate citò reducimur. Si rectè me inspicio, nunquam mihi facta est iniuria ab aliqua creatura, vnde nec iuste habeo conquiri aduersum te. Quia autem frequenter & grauiter peccauit tibi, merito armatur contra me omnis creatura.

Granat. Opus spirituale.

Mihi igitur iuste debetur confusio & contemptus: tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi me in hoc preparauero, ut velim libenter ab omni creatura despici, & relinqui, atque penitus nihil videri: non possum interius pacificari & stabiliri, nec spiritaliter illuminari, neque plenè tibi vniri.

QVOD PAX NON EST ponenda in hominibus.

CAPVT XLII.

Fili si ponis pacem tuam cum aliqua persona propter tuum sentire, & conuenire, instabilis eris & impacatus. Sed si recursum habes ad semper viuentem, & manentem veritatem non contristabit te amicus recedens aut moriens. In me debet amici dilectio stare, propter me diligendus est, quisquis tibi bonus vultus est & multum charus in hac vita. Sine me non valet, nec durabit amicitia, nec est vera & munda dilectio, quam ego non copulo. Ita mortuus deberes esse talibus affectionibus dilectorum hominum, ut quantum ad te pertinet, sine omni humano optares esse consortio. Tanto enim homo Deo magis appropinquat, quanto ab omni solatio terreno longius recedit. Tanto etiam altius ascendit ad Deum, quanto profundius in se descendit, & plus sibi ipsi vilescit. Qui autem aliquid boni sibi attribuit, gratiam Dei in se viuere impedit: quia gratia Spiritus sancti cor humile quatit semper. Si scires te perfectè annihilare, atque ab omni creato amore euacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. Sed quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi aspectus creatoris. Disce te in omnibus propter creatorem vincere, tunc ad diuinam valebis cognitionem pertingere. Quantumcunque modicum sit, si inordinate diligitur & respicitur, retardat à summo bono & viciat.

CONTRA VANAM ET secularem scientiam.

CAPVT XLIII.

Fili non moueant te pulchra & subtilia dicta hominum. Non enim est regnum Dei in sermone, sed in virtute. Attende verba mea, quae corda accendunt, & mentes illuminant, inducunt compunctionem, & veram ingerunt consolationem. Nunquam ad hoc legas verbum, ut doctior aut sapientior videri possis: sed stude mortificationem vitiorum: quia haec amplius tibi proderit, quam noticia multarum difficultum questionum. Quum multa legeris & cognoueris: ad vnum tamen oportet venire principium. Ego sum, qui doceo hominem scientiam, & clariorem intelligentiam paruulis tribuo, quam ab homine possit doceri. Cui ego loquor, citò sapiens erit, & multum in spiritu proficiet. Vah illis, qui multa curiosa ab hominibus inquirunt, & de via mihi seruiendi parum curant. Veniet tempus quando veniet magister magistrorum. Christus Dominus angelorum cunctorum auditurus lectiones, hoc est, singulorum examinaturus conscientias: & tunc scrutabitur Hierusalem in lucernis, & manifesta erunt abscondita tenebrarum, tacebuntque argumenta linguarum. Ego sum qui humilem in puncto eleuo mentem: ut plures aeternae veritatis capiat rationes, quam si quis decem annis studuisset in scholis. Ego doceo sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine pugnatione argumentorum. Ego sum qui doceo terrena despiciere, praesentia fastidire, aeterna quaerere, honores fugere, scandala sufferre, omnem spem in me ponere, extra me nihil cupere, & super omnia ardentè me amare. Nam quidam amando me

LIII

intime

intimè didici diuina, & loquebatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quam in studendo subtilia. Sed alijs loquor communia, alijs specialia, aliquibus in signis & figuris dulciter appareo: quibusdam vero in multo lumine reuelo mytheria. Vna vox librorum, sed non omnes æquè informat: qui intus sum doctor veritatis, cordis scrutator, cogitationum intellectus, actionum promotor, distribuens singulis sicut dignum iudicauero.

DE NON ATTRAHENDO

sibires exteriores.

CAPVT XLIV.

Gal. 6.

Fili in multis oportet te esse inscium & existimare te tanquam mortuum super terram, & cui totus mundus crucifixus sit. Multa etiam oportet turda aure pertransire, & quæ tuæ pacis sunt magis recogitare. Vtilius est oculos à rebus displicentibus auertere & vnicuique suum sentire relinquere, quam contentiosis sermonibus deseruire. Si bene steteris cum Deo, & eius iudicium aspexeris, facilius te victum portabis. O Domine quousque veniunt? Ecce damnum defertur temporale, pro modico questu laboratur & curritur, & spirituale detrimentum in obliuionem transit, & vix serò reditur. Quod parum vel nihil prodest, attenditur, & quod summe necessarium est, negligenter præteritur, quia totus homo ad externa defluit, & nisi citò relipiscat libens, in exterioribus iacet.

QUOD NON OMNIBVS EST CREDENDUM, & de facili lapsu verborum.

CAPVT XLV.

Psal. 59.

DA mihi auxilium Domine de tribulatione: quia vana salus hominū. Quam sapè ibi non inueni fidem, ubi me habere putauit? Quotiens etiam ibi reperi, ubi minus præsumpsi? Vana ergo spes in hominibus: salus autem iustorum in te Deus. Benedictus sis Domine Deus in omnibus quæ nobis accidunt: infirmi sumus & instabiles citò fallimur & permutamur. Quis est homo, qui ita cautè & circumspectè in omnibus se custodire valet, vt aliquando in aliquam deceptionem vel perplexitatem non veniat? Sed qui in te Domine confidit, ac simplici ex corde querit, non tam faciliè labitur. Et si inciderit in aliquam tribulationem, quomodo ocunque etiam fuerit implicatus, citius per te eruetur, aut à te consolabitur: quia tu non deseres in te sperantem vsque in finem. Rarus fidus amicus, in cunctis amici perseverans pressuris. Tu domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, & præter te non est alter talis. O quam benè sapuit illa anima sancta, quæ dixit: Mens mea solidata est, & in Christo fundata. Si ita mecum foret, non tam faciliè timor humanus me sollicitaret, nec verborum iacula mouerent. Quis omnia prouidere, quis præcauere futura mala sufficit? Si præuista etià laedunt sapè; quid improuisa nisi grauius etiam feriant? Sed quare mihi misero non melius prouidi? Cur etiam tam faciliè alijs credidi? Sed homines sumus, nec aliud, quàm fragiles homines sumus, etiam si angeli à multis existimamur & dicimur. Cui credam Domine, cui credam nisi tibi? Veritas es, quæ non fallis, nec falli potes. Et rursum. *Omnis homo mendax*, infirmus, instabilis, & labilis, maxime in verbis: ita vt statim vix credi debeat, quod rectum in facie sonare videtur: quàm prudenter præmonuisti cauendum ab hominibus, & quia *inimici hominis domestici eius*: nec credendum, si quis dixerit, ecce hic, aut ecce

Ioan. 14.
Psal. 116.

Mich. 7.

ce illic. Deustus sum damno meo, & vinam ad cautelam maiorem, & non ad insipientiam mihi. Cautus esto (quidam ait) cautus esto, serua apud te quod dico. Et dum ego sileo & absconditurum credo, nec ille silere potest, quod silendū petit, sed statim prodit me & se & abiit. Ab huiusmodi fabulis & incautis hominibus protege me Domine, ne in manus eorum incidam, nec vnquam talia committam. Verbum verum & stabile da in os meum, & linguam callidam longe fac à me. Quod pati nolo, omnimodo cauere debeo. O quam bonum & pacificum de alijs silere, nec indifferenter omnia credere, neque de facili vterius effari, paucis seipsum reuelare, te semper inspectorem cordis quærere, nec omni vento verborum circumferri: sed omnia intima & externa secundum tuæ beneplacitum voluntatis optare perfici. Quam tutum pro conseruatione celestis gratiæ humanam fugere apparentiam, nec appetere, quæ foris admirationem videntur præbere, sed ea tota sedulitate sectari, quæ vitæ emendationem dant & feruorem. Quam multis nocuit virtus scita & prapropere laudata? Quam sana profuit gratia silentio seruata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & malitia?

DE CONFIDENTIA IN DEO HABENDA, quando insurgunt verborum iacula.

CAPVT XLVI.

Fili ista firmiter, & spera in me. Quid enim sunt verba nisi verba? Per aërem volant, sed lapidè non laedunt. Si reus es, cogita quod te libenter velis emendare. Si nihil tibi conscius es, pensa quod velis libenter pro Deo hoc sustinere. Parum satis est vt vel verba interdum sustineas, qui necdum fortia verbera tolerare vales. Et quare tam parua tibi ad cor transeunt, nisi quia adhuc carnalis es, & homines magis, quam oportet attendis? Nam quia despici metuis, repræhendi pro excessibus non vis, & excusationum quæraris vmbracula. Sed inspicere te melius, & agnosces, quia viuisti adhuc in te mundus, & vanus amor placendi hominibus. Quum enim quassari refugis, & confundi pro defectibus, constat vtique quod nec verè humilis sis, nec verè mundo mortuus, nec tibi mundus crucifixus. Sed audi verba mea, & non curabis decem millium hominum verba. Ecce si cuncta contra te dicerentur, quæ fingi malitiosissime possent, quid tibi nocerent, si omnino transire permitteres nec plusquam festucam perpenderes? Nunquid vel vnum capillum tibi extrahere possent? Sed qui cor intus non habet, nec Deum præ oculis, facilius verbo motuetur vituperationis. Qui autem in me confidit, nec proprio iudicio stare appetit, absque humano errore erit. Ego enim sum iudex & cognitor omnium secretorum: ego scio, qualiter res acta est, ego iniuriantem noui & sustinentem. A me exijt verbum istud, me permittente hoc accidit: vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Ego reum & innocentem iudicabo: sed occulto iudicio vtrumque ante probare volui. Testimonium hominum sapè fallit: meum iudicium verum est, stabit & non subuertetur; later plerumque & paucis ad singula patet, nunquam tamen errat, nec errare potest, etiam si oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo recurrendum est in omni iudicio: nec proprio innitendum arbitrio. Iustus enim non conturbabitur, quicquid à DEO ei acciderit. Etiam si iniuste aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit: sed nec vanè exultabit, si per alios rationabiliter excuseretur. Pensat namque quia ego sum scrutans

Prou. 1.
Ista.Psal. 6.
Reprehendi
me & coram
multis peccatis
meis, seruando.

Matth.

Luc. 11.

Psal. 7.

Luc. 12.

Iudicia Dei
manent
Psal. 11.

Prou. 16.

cor-

Psal. 7.
Apoc. 2.

corda & renes, qui non iudico secundum faciem & humanam apparentiam. Nam sapē in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile, Domine Deus iudex iuste, fortis & patiens, qui hominum nostri fragilitatem & prauitatem, esto robur meum & tota fiducia mea. Non enim mihi sufficit conscientia mea, tu nosti, quod ego non notui: & ideo in omni reprehensione me humiliare debui, & mansuere sustinere. Ignosce ergo mihi propitius quotiens sic non egi, & dona iterum gratiam amplioris sufferentiae. Melior est enim mihi tua copiosa misericordia ad consequentem indulgentiam, quam mea opinata iustitia pro defensione latentis conscientiae. Et si nihil mihi conscius sum, tamen in hoc me iustificare non possum: quia remota misericordia tua non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

1. Cor. 4.

Psal. 142.

QUOD OMNIA GRAUIA PRO

aeterna vita sunt toleranda.

CAPVT XLVII.

Gen. 15.

Matt. 20.
Deus merces
nostra.Rom. 7.
Psal. 119.

Sap. 3. & 5.

Pro vita aeterna
difficilis
vita quaeque
toleranda.

illi non frangant te labores, quos assumpsisti propter me, nec tribulationes te deiciant usquequaque: sed mea promissio in omni euentu te roboret & consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum supra omnem modum & menturam. Non hic diu laborabis, nec semper grauaberis doloribus. Expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum. Veniet vna hora quando cessabit omnis labor & tumultus. Modicum est & breue omne quod transiit cum tempore. Age ergo ut agis, fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, gema, tace, ora, sustine viriliter contraria: digna est his omnibus & maioribus praeliis vita aeterna. Veniet pax in die vna, quae nota est Domino: & erit non dies vel nox huius, scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma & requies secura. Non dices tunc: Quis me liberabit de corpore mortis huius? nec clamabis: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est, quoniam praecipitabitur mors, & salus erit infectua, anxietas nulla, incunditas beata, societas dulcis, & decora. O si vidisses Sanctorum in caelo coronas perpetuas, quanta quoque nunc exultant gloria, qui huic mundo olim contemptibiles, & quasi vita ipsa indigni putabantur, profecto te statim humiliares usque ad terram, & affectares potius omnibus subesse, quam vni praefesse, nec huius vitae latos dies concupisceres: sed magis pro Deo tribulari gauderes, & pro nihilo inter homines computari, maximum lucrum duceres. O si tibi hac saperent, & profunde ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nonne pro vita aeterna cuncta laboriosa sunt toleranda? Nonne vita aeterna quaeque est paruum quid, lucrari, aut perdere regnum Dei. Leua igitur faciem tuam in caelum. Ecce ego & omnes Sancti mei tecum, qui in hoc seculo magnum habuere certamen, modo gaudent, modo consolantur, & modo securi sunt, & modo requiescunt, & si ne fine in regno patris mei permanebunt tecum.

DE DIE AETERNITATIS, ET
huius vite angustijs.

CAPVT XLVIII.

Beata vita
aeterna.

Superna ciuitatis mansio beatissima. O dies aeternitatis clarissima, quam nox non obscurat, sed summa veritas semper irradiat: sed semper laeta, semper secura, & nunquam statum mutans in contraria. O vinam dies illa illuxisset, & cuncta haec temporalia finem accepissent. Lucet

Granat. Opus spirit.

quidem sanctis perpetua claritate splendida, sed non nisi a longe per speculum peregrinantibus in terra. Norunt caeli ciues quam gaudio sit illa, gemunt exules filij Euae quam amara & tadiofa sit illa dies huius temporis prauae & mali, pleni doloribus & angustijs: vbi homo multis peccatis inquinatur, multis passionibus irretitur, multis timoribus stringitur, multis curis diffunditur, & multis curiositatibus distrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis erroribus atteritur, tentationibus grauatur, delictijs eneruatur, egestate cruciatur. O quando finis horum multorum laborum, quando liberabor a misera seruitute vitiatorum. Quando memorabor Domine tui solius, quando ad plenum laborabo in te? Quando ero sine omni impedimento, & in vera libertate sine omni gratamine mentis & corporis? Quando erit pax solida, pax imperturbabilis & secura, pax intus & foris, pax ex omni parte firma? Iesu bone quando stabo ad videndum te? quando contemplantur gloriam regni tui, quando eris mihi omnia in omnibus? O quando ero tecum in regno tuo quod preparasti dilectis tuis ab aeterno? Relictus sum pauper & exul in terra hostili, vbi bella quotidiana & infortunia maxima. Consolare exilium meum, mitiga dolorem meum: quia ad te suspirat omne desiderium meum. Nam onus mihi totum est quicquid mundus hic offert ad solatium. Desidero te intime frui, sed neque apprehendere. Opto inhærere celestibus, sed deprimunt res temporales, & immortificatae passionis. Mente omnibus rebus superesse volo, carni autem inuicte subesse cogor. Sic ego infelix homo tecum pugno, & factus sum mihi metipsum gravis, dum spiritus sursum, & caro quatit esse deorsum. O quid intus patior, dum mente caelestia tracto, & mox carnalium turba occurrit oranti. Deus meus ne elongeris a me, neque declines in ira a seruo tuo. Fulgura coruscationem tuam & disipa eas emitte sagittas tuas, & conturbentur omnes phantasiae inimici. Recollige sensus meos ad te. Fac me obliuisci omnium mundanorum, da cito abicere, & contemnere phantasmata vitiatorum. Succurre mihi aeterna veritas, ut nulla me moueat vanitas. Adueni caelestis suauitas, & fugiat a facie tua omnis impuritas. Ignosce quoque mihi, & misericorditer indulge quotiens praeter te aliud in oratione reuoluo. Confiteor etenim verè, quia valde distracte me habere consueui. Nam ibi multotiens non sum, vbi corporaliter sto aut sedeo, sed ibi magis sum, quo cogitationibus feror. Ibi sum, vbi cogitatio mea, est. Ibi est frequenter cogitatio mea, vbi est quod amo, hoc mihi cito occurrit quod naturaliter delectat aut ex usu placet. Vnde tu veritas aperte dixisti: Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Si caelum diligo, libenter de caelestibus penso. Si mundum amo, felicitatibus mundi congaudeo, & de aduersitatibus eius tristor. Si carnem diligo, quae carnis sunt, sepius imagineor. Si spiritum amo, de spiritualibus cogitare delector. Quaecunque enim diligo, de his libenter loquor & audio, atque talium imagines ad domum mecum reporto. Sed beatus ille homo qui propter te Domine omnibus creaturis abunde licentiam tribuit, qui naturae vim facit, & concupiscentias carnis seruo te spiritus crucifigit: ut serenata conscientia puram tibi orationem offerat, dignus quae sit angelicis interesse choris, omnibus terrenis foris & intus exclusis.

Iob. 7.

Misericordia
in vita.Rom. 7.
Psal. 70.

Rom. 7. & 8.

Psal. 70.

Matt. 6.

Matt. 19.

DE DESIDERIO AETERNÆ

vita, & quanta sint certantibus
bona promissa.

CAPVT XLIX.

*Desiderium
vita aeterna
quomodo ex
cipiendum,
& cur à Deo
immitatur.*

*Non qua
sunt erit
petenda.*

Iob. 7.

*Iosue. 1.
Iph. 4.*

*Fructus mor
tificationis.*

Fili mi, quum tibi desiderium aeternæ beatitudinis desuper infundi sentis, & de tabernaculo corporis exire concupiscis, vt claritatem meam sine vicissitudinis vmbra contemplari possis, dilata cor tuum & omni desiderio hanc sanctam inspirationem suscipe. Redde amplissimas supernæ bonitati gratias, quæ tecum sic dignanter agit, clementer visitat, ardentem excitat, potenter subleuat, ne proprio pondere ad terrena labaris. Neque enim hoc cogitato tuo, aut conatu accipis: sed sola dignatione supernæ gratiæ & diuini aspectus, quatenus in virtutibus & maiori humilitate proficias, & ad futura certamina te præpares, mihi quæ toto cordis affectu adhaerere ac feruenti voluntate studeas deservire. Fili, sæpe ignis ardet, sed sine fumo flamma non ascendit. Sic & aliorum desideria ad cœlestia flagrant: & tamen à tentatione carnalis affectus liberi non sunt. Idcirco nec omnino purè pro honore Dei agunt, quod tam desideranter ab eo petunt. Tale est & sæpè tuum desiderium, quod insinuat fore tam importunum. Nō enim hoc est purum & perfectum, quod propria commoditate est infectum. Pete, non quod tibi est delectabile & commodum, sed quod mihi acceptabile atque honorificum: quia si rectè iudicas, meam ordinationem tuo desiderio, & omni desiderio præferre debes, ac sequi. Noui desiderium tuum & frequentes gemitus audiri. Iam velles esse in libertate gloriæ filiorum Dei: iam te delectat domus aeterna & cœlestis patria, gaudio plena, sed nondum venit hora ista: sed est adhuc aliud tempus, belli videlicet, laboris & probationis: optas summo replei bono, sed non potes hoc assequi modo. Ego sum, expecta me (dicit Dominus) donec veniat regnum Dei. Probandus es, adhuc in certis & in multis exercitandus. Consolatio tibi interdum dabitur, sed copiosa satietas non conceditur. Confortare igitur & esto robustus tam in agendo, quam in patiendo naturæ contraria. Oportet te nouum induere hominem: & in alterum virum mutari. Oportet te sapè agere, quod non vis, & quod vis oportet relinquere. Quod alijs placet, processum habebit, quod tibi placet vltra nō proficiet: quod alijs dicunt, audietur, quod tu dicis, pro nihilo computabitur. Petent alijs, & accipient: tu petes nec impetrabis. Erunt alijs magni in ore hominum, de te autem tacebitur. Alijs hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil vtilis iudicaberis. Propter hoc natura aliquando contristabitur, & magnum certamen sustinebit: sed magnum bonum inde consequeris, si silens portaueris. In his & similibus multis probari solet fidelis Domini seruus, qualiter se abnegare & in omnibus frangere quiverit. Vix est aliquid tale in quo tantumdem moneri indiges: sicut non videri & pati quæ voluntati tuæ aduersa sunt, maxime autem, quando disconuenientia, & quæ minus vtilia tibi apparent fieri iubetur. Et quia non audes resistere altiori potestati sub domino constitutus, ideo durum tibi videtur ad nutum alterius ambulare & omne proprium sentite omittere. Sed pensa fili horum fructum laborem, & celerem finem, atque præmium nimis magnum, & non habebis inde grauamen, sed fortissimum patientiæ tuæ solamen. Nam & pro modica hac voluntate, quam nūc sponte deseris, habebis semper voluntatem tuam in celis. Ibi quippe inuenies omne quod volueris, omne quod desiderare potes. Ibi aderit tibi totius facultas boni sine timore admittendi. Ibi voluntas tua vna semper tecum nil cupiet extraneum vel priu-

tum. Ibi nullus resistet tibi, nemo de te conquertur, nemo impedit, nil obuiabit, sed cuncta desiderata simul erunt præsentia, totumque affectum tuum resicient, & adimplebunt vsque ad summum. Ibi reddam gloriam pro contumelia perpeffa, pallium laudis pro merore, pro loco nouissimo sedem regni in sæcula. Ibi apparebit fructus obedientiæ, gaudebit labor penitentia, & humilis subiectio coronabitur gloriose. Nunc ergo te inclina humiliter sub omnium manibus, nec sit cura quis hoc dixerit vel iusserit: sed hoc magnopere curato, vt siue prælati, siue minor aut aequalis aliquid ex te exposcerit vel inuenerit, pro bono totum accipias, & sincera voluntate studeas adimplere. Quærat alius hoc, alius illud, gloriatur ille in illo, & iste in isto, laudaturque à millies mille, tu autem nec in isto, nec in illo, sed tui ipsius gaude contemptu, & in meo solius beneplacito ac mei honore. Hoc optandum est tibi, vt siue per vitam, siue per mortem, Deus semper in te glorificetur.

QUALITER HOMO DESOLATUS DEbeat in manus Dei se offerre.

CAPVT L.

Domine Deus sancte Pater, sis nunc & in æternum benedictus, quia sicut vis factum est, & quod facis bonum est. Latetur in te seruus tuus, non in se nec in aliquo alio: quia tu solus latitia vera, tu spes mea & corona mea: tu gaudium meum, & honor meus Domine. Quid habet seruus tuus, nisi quod à te accepit, etiam sine merito suo? Tua sunt omnia, quæ dedisti & quæ fecisti. *Paupe sum, & in laboribus meis à iumentis meæ, contristatur anima mea nonnunquam vsque ad lachrymas, quandoque etiam conturbatur apud se propter imminentes passionis. Desidero pacis gaudium, pacem filiorum tuorum flagito, qui in lumine consolationis à te pascuntur. Si das pacem, si gaudium sanctum infundis, erit anima serui tui plena modulatione & deuota in laude tua. Sed si te subtraxeris sicut sapissimè soles, non poterit currere viam mandatorum tuorum, sed magis ad tundendum pectus, genua incuruantur: quia non est illi sicut heri & nudius tertius, quando splendebat lucerna tua super caput eius, & sub vmbra alarum tuarum protegebatur à tentationibus irruentibus. Pater iulie, & semper laudande, venit hora vt probetur seruus tuus. Pater amande dignum est vt hora hac patiat pro te aliquid seruus tuus. Pater perpetuo venerande, venit hora, quam ab æterno præciebas affuturam, vt ad modicum tempus succumbat foris seruus tuus: viuat verò semper apud te intus, paululum vilipendatur, humilietur & deficiat coram hominibus, passionibus conteratur & languoribus, vt iterum tecum in aurora nouæ lucis resurgat, & in cœlestibus clarificetur. Pater sancte tu sic ordinasti & sic voluisti, & hoc factum est quod ipse præcepisti. Hac est enim gratia ad amicum tuum, pati & tribulari in mundo pro amore tuo & quotiescunque, à quocunque, & quomodocunque id permiseris fieri. Sine consilio & prouidentia tua, & sine causa nihil fit in terra. Bonum mihi Domine quod humiliasti me, ut distam iustificationes tuas, & omnes elationes cordis, atque præsumptiones abijciam. Vtile mihi quod consilio cooperuit faciem meam, vt te potius, quam homines ad consolationem requiram. Didici etiam ex hoc inscrutabile iudicium tuum expauescere qui affligis iustum cum impio, sed non sine aequitate, & iustitia. Gratias ago tibi, quia non pepercisti malis meis: sed attriuiti me verberibus amaris, infligens dolores, & immittens angustias foris & intus. Non est qui me cōsoletur ex omnibus, quæ sub*

Tob. 13.
Psalm. 17.

sub cœlo sunt, nisi tu Domine Deus meus, cœlestis medicus animarum, qui percussis & sanas, deducis ad inferos, & reducis. *Disciplina tua super me, & virga tua ipsa me docebit.* Ecce pater dilecte, in manibus tuis ego sum, sub virga correctionis tuæ me inclino, percute dorsum meum & collum meum, ut incuruem ad voluntatem tuam tortuositate meam. Fac me piū & humilem discipulum, sicut benefacere consueuisti: ut ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me & omnia mea ad corrigendum commendo, melius est hic corripi quam in futuro. Tu scis omnia & singula, & nil te latet in humana conscientia. Antequam fiant nostri ventura: & non opus est tibi, ut quis te doceat aut admoneat de his, quæ geruntur in terra. Tu scis, quid expedit ad profectum meum & quantum, deseruit tribulatio ad rubiginem vitiōrum purgandam. Fac mecum desideratum beneplacitum tuum: & ne despicias peccaminosam vitam meam, nulli melius nec clarius, quam tibi soli notam. Da mihi Domine scire, quod sciendum est, hoc amare quod amandum est, hoc laudare quod tibi summè placet, hoc reputare quod tibi pretiosum apparet, hoc vituperare, quod oculis suis sordescit. Non linas me secundum visionem oculorum exteriorum iudicare, neque secundum auditum aurium hominum imperitorum sententiarum, sed in iudicio vero de visibilibus & spiritualibus discernere, atque super omnia voluntatem beneplaciti tui semper inquirere. Falluntur sæpè hominum sensus in iudicando, falluntur & amatores seculi visibilia tantummodo amando. Quid est, homo inde melior, quia reputatur ab homine maior? Fallax fallacem, vanus vanum, cæcus cæcum, & infirmum infirmum decipit dum exultat, & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nam quantum vnusquisque est in oculis tuis, tantum est & nō amplius, ait humilis sanctus Franciscus.

QUOD HUMILIBUS INSPICENDUM EST OPERIBUS, QUAM DEFICIATUR A SUMMIS.

CAP. LI.

In auiditate mentis quid agendum.

Rom. 6.

Fili non vales semper in feruentiori desiderio virtutum stare, nec in altiori gradu contemplationis, sed necesse habes, interdum ob originalem corruptelam ad inferiora descendere, & o. nus corruptibilis vitæ etiam inuire, & cum tædio portare. Quandiu mortale corpus geris, tedium senties & grauamen cordis. Oportet ergo sæpè in carne de carnis onere genere eo quod non vales spiritualibus studiis, & diuinæ contemplationi indefinenter inherere. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis te actibus recreari, aduentum meum, & supernā visitationem firma confidentia expectare exilium tuum & ariditatem mentis patienter sustinere, donec iterum à me visiteris, & ab omnibus anxietatibus libereris. Nam faciam te laborum obliuisci, & interna quiete perfui. Expandam coram te prata scripturarum, ut dilatato corde currere incipias viam mandatorum meorum & dicas: *Non sunt condigne passionēs huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.*

UT HOMO NON REPUTET SE CONSOLATIONE DIGNUM, SED MAGIS VERBIBUS REUM.

CAP. LII.

Domine non sum dignus consolatione tua nec aliqua spirituali visitatione, & ideo iuste mecum agis, quando me inopem & desolatū relinquis. Si enim admodum maris lachrymas fun-

Granas. Opus. spiritual.

dere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. Vnde nihil dignus sum quam flagellari & puniri: quia grauiter & sæpè te offendi, & in multis valde deliqui. Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione: sed tu clemens & misericors Deus, qui non vis perire opera tua ad ostendendum diuitias bonitatis tuæ in vasa misericordiæ tuæ, etiam præter omne proprium meritum dignaris consolari seruum tuum supra humanum modū. Tuæ enim consolationes non sunt, sicut humanæ cō. fabulationes. Quid egi Domine, ut mihi conferres aliquam cœlestem consolationem? Ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuisse. Verum est, & negare non possum. Si aliter dicerem, tu stares contra me, & non esset qui defenderet. Quid merui pro peccatis meis, nisi infernum & ignem æternum? In veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio & contemptu, nec decet me inter deuotos tuos commemorari. Et licet hoc ægrè audiam: tamen aduersum me pro veritate peccata mea arguam, ut facilius misericordiam tuam merear impetrare. Quid dicam reus, & omni confusione plenus? Non habeo os loquendi, nisi hoc tantum verbum. Peccati Domine, peccati misereri mei, ignosce mihi. *Sine me paululum.* Et quid tam maxime à reo & misero peccatore requiris, nisi ut conteratur & humiliet se pro delictis suis. In vera contritione & cordis humiliatione nascitur spes veniæ, reconciliatur perturbata conscientia: reparatur gratia perditā, tuetur homo à futura ira, & occurrunt sibi mutuo in oculo sancto Deus & poenitens anima. Humilis peccatorum contritio, acceptabile tibi est Domine sacrificium, longè suauius odorans in conspectu tuo, quam thuris incensum. Hoc est gratum etiam vnguentum quod sacris pedibus tuis infundi voluisti, quia cor contritum & humiliatum nunquam despexisti. Ibi est locus refugij à facie iræ inimici. Ibi emendatur & abluitor quicquid alijunde contractum est & inquinatum.

DE GRATIA DEI QUÆ NON MISCEATUR TERRONÆ SAPIENTIBUS.

CAP. LIII.

Fili preciosa est gratia mea, non patitur se misceri extraneis rebus, nec consolationibus terrenis. Abijcere ergo oportet omnia impedimenta gratiæ, si optas eius infusionem suscipere. Pete secerum tibi, ama solus habitare tecum, nullius require confabulationem, sed magis ad Deum deuotā effunde precem, ut compunctam teneas mentem, & puram conscientiam. Totum mundum nihil existima: Dei vocationem omnibus exterioribus antepone. Non enim poteris mihi vacare, & in transitorijs pariter delectari. A notis & à charis amicis oportet elongari, & ab omni temporali solatio mentem teneri priuatam. Sic obseruat B. Apostolus Petrus, ut tanquam aduenas & peregrinos in hoc mundo se contineant Christi fideles. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo. Sed sic segregatum cor habere ab omnibus, æger necdum capit amicus, nec animalis homo nouit interni hominis libertatem. Attamen si verè velit esse spiritualis, oportet eum renunciare tam remotis, quam propinquis, & à nemine magis cauere quam à seipso. Si temetipsum perfecte viceris cetera facilius subiugabis. Perfecta namque victoria est de semetipso triumphare: qui enim semetipsum subiectum tenet, ut sensualitas rationi, & ratio in cunctis obediat mihi, hic verè victor est.

LIII

sui

sui & Dominus mundi. Si ad hunc apicem scandere gliscis, oportet viriliter incipere, & securim ad radicem ponere, ut ouellas & destruas occultam & inordinatam inclinationem ad teipsum, & ad omne priuatum & materiale bonum. Ex hoc vitio quod homo semetipsum nimis inordinate diligit, penè totum pendet quicquid radicaliter vincendum est. Quo deuicto & subacto malo, pax magna, & tranquillitas oritur continua. Sed quia pauci sibiipsum perfecte mori laborant, nec plenè extra se tendunt: propterea in se implicati remanent, nec supra se in spiritu eleuari possunt. Qui autem liberè mecum ambulare desiderat, necesse est, ut omnes prauas & inordinatas affectiones suas mortificet, atque nulli creaturæ priuato amore concupiscenter inhæreat.

DE DIVERSIS MOTIBVS

natura & gratia.

CAP. LIV.

Diversi motus
natura
& gratia.

Fili diligenter aduerte motus naturæ & gratiæ, quia valde contrariè & subtiliter mouentur, & vix, nisi à spirituali & intimo illuminato homine discernuntur. Omnes quidem bonum appetunt, & aliquid boni in suis dictis vel factis prædunt: id eo sub specie boni multi falluntur. Natura callida est & multos trahit, illaqueat, & decipit, & se semper pro fine habet. Sed gratia simpliciter ambulat, & ab omni specie mala declinat: fallacias non præterdit, & omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requiescit. Natura inuitè vult mori, nec premi, nec superari, nec subesse, nec sponte subiugari. Gratia vero studet mortificationi propriæ, resistit sensualitati: querit subijci, appetit vinci, nec propria vult libertate fungi: sub disciplina amat teneri, nec alicui cupit dominari, sed sub Deo semper viuere, stare, & esse, atque propter Deum omni humanæ creaturæ humiliter parata est inclinari. Natura pro suo commodo laborat, & quid lucri ex alio sibi proueniat attendit. Gratia autem non quid sibi vtile & commodum sit, sed quod multis proficiat magis considerat. Natura libenter honorem & reuerentiam accipit. Gratia vero, omnem honorem & gloriam Deo fideliter attribuit. Natura confusio, nem timet & contemptum. Gratia autem gaudet pro nomine Iesu contumeliam pati. Natura otium amat, & quietem corporalem. Gratia autem vacua esse non potest, sed libenter amplectitur laborem. Natura querit curiosa habere & pulchra, & abhorret vilia & grossa. Gratia vero simplicibus delectatur & humilibus, aspera non aspernatur nec vetustis refugit indui pannis. Natura respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena: tristatur de damno, irritatur leui iniuriæ verbo. Sed gratia attendit æterna, non inhæret temporalibus, nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur: quia thesaurum suum & gaudium in celo, ubi nil perit, constituit. Natura cupida est, & libentius accipit quam donat, amat propria & priuata. Gratia autem pia est & communis, vitat singularia, contentatur paucis, beatius iudicat dare, quam accipere. Natura inclinatur ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitatem & discursus. Sed gratia trahit ad Deum & virtutes: renunciat creaturis, fugit mundum, odit carnis desideria, restringit euagationes, erubescit in publico apparere. Natura libenter aliquid solatium habet externum, in quo delectetur ad sensum. Sed gratia in solo Deo querit consolari, & in summo bono super omnia visibilia delectari. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere potest, sed aut æquale, aut

melius, aut laudem vel fauorem pro benefactis consequi sperat: & multum ponderari sua gesta & dona concupiscit. Gratia verò nil temporale querit, nec aliud præmium quam Deum solum pro mercede postulat, nec amplius de temporalibus necessariis desiderat, nisi quantum hæc sibi ad assequutionem æternorum valeant deferre. Natura gaudet de amicis multis & propinquis, gloriatur de nobili loco & ortu generis, aridet potentibus, blanditur diuitibus, applaudit sibi similibus. Gratia autem & inimicos diligit, nec de amicorum turba extollitur: nec locum, nec ortum natalium reputat, nisi virtus maior tibi fuerit. Fatet magis pauperi, quam diuiti, compatitur plus innocenti, quam potenti, congaudet veraci non fallaci: exhortatur semper bonos meliora charismata æmulari, & filio Dei per virtutes assimilari. Natura de defectu & molestia cito conqueritur, Gratia constanter fert inopiam. Natura omnia de se reflectit, pro se cerat & arguit. Gratia autem ad Deum cuncta reducit, unde originaliter emanat: nihil boni sibi ascribit: nil arroganter præsumit, non contendit: nec suam sententiam alijs præfert. Sed in omni sensu & intellectu æternæ sapientiæ ac diuino examini se submittit. Natura appetit scire, & nona secreta audire, vult exterius apparere: multa per sensus experiri: desiderat agnosci & agere, unde laus & administratio procedit. Sed gratia non curat noua nec curiosa percipere quia totum hoc de vetustate corruptionis est ortum, quum nihil nouum durabile sit super terram. Docet itaque sensus restringere vanam complacentiam & ostentationem deuitare, laudanda & dignè miranda humiliter abscondere, & de omnire & de omni scientia vtilitatis frustum, atque Dei laudem & honorem querere. Non vult se nec sua prædicari: sed Deum in donis suis optat benedicere, qui cuncta ex mera charitate largitur. Hęc gratia supernaturale lumen, & quoddam Dei speciale donum est, & propriè electorum signaculum & pignus salutis æternæ, quæ hominem terrenis ad cœlestia amanda sustulit, & de carnali spirituallem effecit. Quanto igitur natura amplius premitur & vincitur, tanto maior gratia infunditur, & quotidie nouis visitationibus interior homo secundum imaginem Dei reformatur.

DE CORRUPTIONE NATURÆ,
& efficacia gratiæ diuinæ.

CAP. LV.

Domine Deus meus, qui me creasti ad imaginem & similitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quam ostendisti mihi tam magnam & necessariam ad salutem, ut vincam pessimam naturam meam trahentem ad peccata & in perditionem. Sentio enim in carne mea legem peccati contradicentem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem ad obediendum sensualitati in multis nec possum resistere passionibus eius, nisi assistat tua sanctissimi gratia cordi meo ardentè infusa. Optas quæ ad corruptionem naturam vincendum, Gen. 3. est gratia tua, & magna gratia ut vincatur natura ad malum semper prona ab adolescentia sua. Nam per primum hominem Adam lapsa & vitiata per peccatum, in omnes homines pena huius macula descendit, ut ipsa natura, quæ bona & recta à te condita fuit: pro vitio iam & infirmitate corrupta natura ponatur, eò quod motus eius sibi relictus ad malum & inferiorem trahatur. Nam modica vis quæ remansit, est tanquam scintilla quedam latens in cinere. Hęc est ipsa ratio naturalis circumfusa magna caligine adhuc iudicium habens boni & mali: veri falsique distantiam, licet impotens sit ad implendum omne quod approbat, nec

Gen. 19

Rom. 7

Gratia Dei

Gen. 3.

Ratio scintilla

in quadam

natura pessima

peccatum

lapse

nec

Rom. 7.

ne capiendū tam lumine veritatis, nec sanitate affecti-
onum suarum potiar. Hinc est Deus meus, quod
condelector legi, tuā secundum interiorem hominem,
sciens mandatum tuum fore bonum, iustum & san-
ctum, arguens etiam omne malum & peccatum fugi-
endum. *Carno autem seruo legi peccati*, dura ma-
gis sensualitati obedio, quam rationi. Hinc est quod
velle bonum *mibi adiacet*, *perficere autem non inue-
nio*. Hinc sepe multa bona propono: sed quia gratia
deest ad adiuvandum infirmitatem meam, ex leui
resistentia resilio & desicio. Hinc accidit quod viam
perfectionis agnosco, & qualiter agere debeam cla-
re satis video: sed propriæ corruptionis potere pre-
fusus ad perfectiora non assurgo. O quam maximè est
mibi necessaria Domine gratia tua, ad inchoandum
bonum, & ad perficiendum. Nam sine ea nihil pos-
sum facere, omnia autem possum in te confortante
me gratia. O vere celestis gratia, sine qua nulla sunt
propria merita, nulla quoque dona naturæ ponde-
randa. Nihil artes, nil diuitiæ, nihil pulchritudo
vel fortitudo, nihil ingenium vel eloquentia
valent apud te Domine sine gratia. Nam do-
na naturæ bonis & malis sunt communia: electo-
rum autem proprium donum est gratia siue dile-

Dilectio ele-
ctorum pro-
pria natura
dona & bo-
nia & malis
communis.
1. Cor. 13.

Psal. 22.

ctio, qua insigniti digni habentur vita æterna. Tan-
tum eminet hæc gratia, vt nec donum prophetiæ,
nec signorum operatio, nec quantalibet alta specu-
latio aliquid altimetur sine ea: Sed neque fides, ne-
que spes, neque aliæ virtutes tibi acceptæ sunt sine
charitate & gratia. O beatissima gratia, quæ paupe-
rem spiritu virtutibus diuitem facis, & diuitem mul-
tis bonis humilem corde reddis. Veni descende ad
me, reple me manè consolatione tuæ: ne deficiat præ-
lasiitudine & ariditate mentis anima mea: Obsecro
Domine vt inueniam gratiam in oculis tuis: sufficit
enim mihi gratia tua ceteris non obtentis quæ desi-
derat natura: Si fero tentatus & vexatus tribula-
tionibus multis, non timebo mala, dum mecum fue-
rit gratia tua. Ipsa fortitudo mea, ipsa consilium cō-
fert & auxilium. Cunctis hostibus potentior est, &
sapientior vniuersis sapientibus. Magistra est verita-
tis, doctrix disciplina, lumen cordis, solamen pres-
fura, fugatrix tristicia, ablatrix timoris, nutrix deu-
otionis, productrix lachrymarum. Quid sum sine
ea, nisi aridum lignum & stirps inutilis ad eicien-
dum? Tua ergo me Domine gratia semper præue-
niat, & sequatur, ac bonis operibus iugiter præster
esse intentum per Iesum Christum Filium tuum
Amen.

QVOD NOS IPSOS ABNEGARE ET
Christum imitari debemus per crucem.

CAPVT LVI.

Abnegatio
perfecta.
Ioan. 14.

Fluquantum à te vales exire: tantum in me po-
teris transire. Sicut nihil foris concipiscere in-
ternam pacem facit: sic se interius relinquere
Deo coniungit. Volo te addicere perfectam abne-
gationem tui in voluntate mea sine contradictione
& querela. Sequere me, ego sum via, veritas, & vi-
ta. Sine via non itur: sine veritate non cognoscitur: si-
ne vita non viuitur. Ego sum via quam sequi debes,
veritas cui credere debes, vita quam sperare debes.
Ego sum via inuiolabilis, veritas infallibilis, vita
interminabilis. Ego sum via rectissima, veritas su-
prema, vita vera, vita beata, vita increata. Si man-
feris in via mea, cognosces veritatem, & veritas libe-
rabit te, & apprehendes vitam æternam. Si vis ad
vitam ingredi, serua mandata. Si vis veritatem cog-
noscere, crede mihi. Si vis perfectus esse, vende om-
nia. Si vis esse discipulus meus, abnega te ipsum.
Si vis beatam vitam possidere, præsentem vitam cō-
temne. Si vis exaltari in cælo, humilia te in mundo.
Si vis regnare mecum, porta crucem mecum: Soli e-

Matt. 19.
Ibidem.

Luc. 9.

Ioan. 12.
Luc. 14.

nim serui crucis inueniunt viam beatitudinis & ve-
ræ lucis. Domine Iesu Christe, quia arcta est via tua
& mūdo despecta, dona mihi te cum mundi despe-
ctu imitari. Non enim maior est seruus Domino, nec
discipulus supra magistrum. Exerceatur seruus tuus
in via, quia ibi est salus mea & sanctitas vera. Quic-
quid extra eam lego vel audio, non me recreat, nec
delectat plenè. Fili quia hæc scis & legisti omnia,
beatus eris si feceris ea. *Qui habet mandata mea, &
seruat ea, ipse est, qui diligit me: ego diligam eum, &
manifestabo ei meipsum & faciam eum confedere me-
cum in regno Patris mei.* Domine igitur sicut dixisti
& promisti: sic vtique mihi promereri contingat.
Suscepi de manu tua crucem portabo eam vsq; ad
mortē, sicut imposuisti mihi. Verè vita boni mona-
chi crux est, sed dux paradysi inceptū est, retrò abire
non licet, nec relinquere oportet. Eia frater perga-
mus simul Iesus erit nobiscum, propter Iesum susce-
pimus hanc crucem, propter Iesum perseueremus in
cruce. Erit adiutor noster, qui est dux noster & præ-
cessor. En rex noster ingreditur ante nos, qui pug-
nabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuat
terrores: sumus parati mori fortiter in bello nec infu-
ramus crimen gloriæ nostræ vt fugiamus à cruce.

VT HOMO NON SIT NIMIS

deiectus quando in aliquos labi-
tur defectus.

CAPVT LVII.

illi magis placent mihi patientia & humilitas
in aduersis, quam multa consolatio & deuotio
in prosperis. Vt quid te contristat, paruum
factum contra te dictum? Si amplius fuisset, com-
moueri non debuisses: sed nunc dimitte transire, nō
est primum nō nouum, nec vltimum erit si diu vi-
xeris. Satis virilis es, quam diu nil obuiat aduersi,
benè etiā consilis, & alios nostri corroborare verbis;
sed quum ad ianuam tuam venit, repentina tribula-
tio, deficiis consilio & robore. Attende magnam fra-
gilitatem tuam, quam sapius experiris in modiciis
obiectis. Tamen pro salute tua ista sunt, quum hæc
& similia contingunt. Pone, vt melius nostri ex cor-
de: & si te tetigit, non tamen deiciat, nec diu impli-
cet. Ad minus sustine patienter, si non potes gaudē-
ter. Etiam si minus libenter audis, & indignationem
sentis, reprime te, nec patiaris aliquid inordinatum
ex ore tuo exire, vnde paruuli scandalizentur. Citò
conquiescit commotio excitata, & dolor internus
reuertere gratia dulcorabitur. Adhuc viuo ego (di-
cit Dominus) iuuare te paratus & solito amplius
consolari, si confisus fueris mihi, & deuotè inuoca-
ueris. Anima quior esto, & ad maiorem sustententiā
accingere. Non est totum frustratum, si te sapius
percipis tribulatum vel grauiter tentatum. Homo
es & non Deus, caro es & non angelus. Quomodo
tu posses semper in eodem statu virtutis permanere,
quando hoc detuit angelo in cælo: & primo homi-
ni in paradiso, qui non diu steterunt? Ego sum qui
merentes erigo sospitate, & suam cognoscentes in-
firmam ad meam proueho diuinitatem. Domine
benedictum sit verbum tuum dulce super mel, &
fauum ori meo. Quid facerem in tantis tribulatio-
nibus & angustijs meis, nisi me confortares tuis san-
ctis sermonibus? Dum modo tandem ad portum sa-
lutis perueniam, quid cura est, quæ & quanta passus
fuiro? Da finem bonum, da felicem ex hoc
mundo transitum. Memento mei Deus
meus & dirige me recto itinere
in regnum tuum
Amen.

Tribulatio-
nes si non
gaudent
saltem pati-
ter ferenda.

Esa. 49.

Gen. 3.

Psal. 118.

48 (o) 50

LIII 4

DE

DE ALTIORIBVS REBVS ET OCCVLTIS
iudicijs Dei non scrutandis.

CAPVT LVIII.

Fili, caueas disputare de altis materijs & occultis Dei iudicijs. Cur iste sic relinquitur, & ille ad tantam gratiam assumitur? Cur etiam iste tantum affligitur, & ille tam eximie exaltatur? Ista omnem humanam facultatem excedunt, nec ad inuestigandum iudicium diuinum vlla ratio praeuallet vel disputatio. Quando ergo hac tibi suggerit inimicus, vel etiam quidam curiosi inquirunt homines, responde illud Propheta. *Iustus es Domine & rectum iudicium tuum.* Et illud: *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.* Iudicia mea metuenda sunt, non discutienda: quia humano intellectui sunt incomprehensibilia. Noli etiam inquirere vel disputare de meritis Sanctorum, quis alio sanctior, aut quis maior fuerit in regno celorum. Talia generant saepe lites & contentiones inutiles, nutriunt quoque superbiam & vanam gloriam, unde oriuntur inuidia & dissensiones, dum iste illum sanctum & alius alium conatur superbe praeferre. Talia autem velle scire, & inuestigare, nullum fructum afferunt, sed magis Sanctis displicent: quia non sum Deus dissensionis, sed pacis, quae pax magis in humilitate vera, quam in propria exaltatione consistit. Quidam zelo dilectionis trahuntur ad hos vel ad illos ampliori affectu, sed humano potius, quam diuino. Ego sum qui cunctos condidi Sanctos, ego donavi gratiam, ego praestiti gloriam, ego noui singulorum merita, ego praeueni eos in benedictionibus dulcedinis meae, ego praestitui dilectos ante saecula, ego eos elegi de mundo, non ipsi me praelegerunt: ego vocati per gratiam, attraxi per misericordiam, ego perduxi eos per tentationes varias, ego infudi consolationes magnificas, ego dedi perseverantiam, ego coronavi eorum patientiam: ego primum & notissimum agnosco, ego omnes inextimabili dilectione amplector, ego laudandus sum in omnibus Sanctis meis, ego super omnia benedicendus sum & honorandus in singulis, quos sic gloriose magnificavi & praedestinavi sine vllis praecedentibus proprijs meritis. Qui ergo vnum de minimis meis contempserit nec magnum honorat: quia pusillum & magnum ego feci. Et qui derogat alicui Sanctorum derogat mihi: & ceteris omnibus in regno celorum, omnes vnum sunt per charitatis vinculum, idem sentiunt, idem volunt & omnes in vnum se diligunt. Adhuc autem (quod multo altius est) plus me, quam se & sua merita diligunt. Nam super se rapiti, & extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruiuntur quiescunt. Nihil est, quod eos avertere possit, aut deprimere: quippe qui aeterna veritate pleni, igne ardescunt inextinguibili charitatis. Taceant igitur carnales & animales homines de Sanctorum statu differere, qui non norunt nisi priuata gaudia diligere. Demunt & addunt pro sua inclinatione, non prout placet aeternae veritati. In multis est ignorantia eorum, maxime qui parum illuminati, raro aliquem perfecta dilectione spirituali diligere norunt. Multi adhuc naturali affectu & humana amicitia ad hos vel ad illos trahuntur: & sicut in inferioribus se habent, ita & de celestibus imaginantur. Sed est distantia incomparabilis, quae imperfecti cogitant, & quae illuminati viri per reuelationem supernam speculantur. Caue ergo fili de istis curiosè tractare, quae tuam scientiam excedunt: sed hoc magis satage & intende, ut vel minimus in regno Dei queas inveniri. Et si quispiam sciret quis alio sanctior vel maior haberetur in regno celorum, quid ei hac notitia prodesset, nisi se

ex hac cogitatione coram me humiliaret, & in maiorem nominis mei laudem exurgeret? Multo accipius Deo facit, qui de peccatorum suorum magnitudine & virtutum suarum prauitate cogitat, & quam longè a Sanctorum perfectione distat, quam is, qui de eorum maiestate vel paritate disputat. Melius est Sanctos deuotis precibus & lachrymis exorare, & eorum gloriosa suffragia humili mente implorare, quam eorum secreta vana inquisitione perscrutari. Ille bene & optimè contentatur, si homines scirent contentari, & vaniloquia sua compescere. Non gloriantur de proprijs meritis: quippe qui sibi nihil bonitatis ascribunt: sed totum mihi, quoniam ipsis cuncta ex infinita charitate mea donauit. Tanto amore diuinitatis & gaudio superfluenti replentur, ut nihil eis desit gloria, nihilque possit deesse felicitatis: Omnes Sancti quanto altiores in gloria, tanto humiliores in seipsis & mihi viciniiores & dilectiores existunt. Ideoque habes scriptum: *Quia mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram agno, & adorauerunt viuentem in saecula saeculorum.* Multi quidem quaerunt quis maior sit in regno Dei, qui ignorant, an cum minimis erunt digni computari: magnum est vel minimum esse in caelo, ubi omnes magni sunt: quia omnes filij Dei vocantur & erunt. Minimus erit in mille, & peccator centum annorum morietur. Quum enim quaerent discipuli, quis maior esset in regno celorum, tale audierunt responsum: *Nisi conuerſi fueritis, & efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum.* Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno celorum. Vae eis, qui cum paruulis humiliare se sponte dedignantur, quoniam humilis ianua regni celestis eos non admittit intrare. Vae etiam diuinibus qui habent hic consolationes suas, quia pauperibus intrantibus in regnum Dei, ipsi stabunt foras euiantes. Gaudere humiles, & exultare pauperes: quia vestrum est regnum Dei, si tamen in veritate ambulatis.

QUOD OMNIS SPES ET FIDUCIA
in solo Deo est fundenda.

CAPVT LIX.

Domine, quae est fiducia mea, quam in hac vita habeo, aut quod maius solarium meum ex omnibus apparentibus sub caelo? Nonne tu Domine Deus meus, cuius misericordia non est numerus? ubi mihi bene fuit sine te, aut quando male esse potuit praesente te? malo pauper esse propter te, quam diues sine te. Eligo potius tecum in terra peregrinare, quam sine te caelum possidere. Vbi tu, ibi caelum, atque ibi mors & infernus, ubi tu non es. Tu mihi in desiderio es, & ideo post te gemere & clamare & exorare necesse est. In nullo denique possum plene confidere, qui in necessitatibus auxilietur oportunius, nisi in te solo Deo meo: tu es spes mea & fiducia mea: tu consolator meus, & fidelissimus in omnibus. Omnes quae sua sunt, quaerunt, tu salutem meam & profectum meum solummodo praestendis, & omnia in bonum mihi conuertis. Etiam si varijs tentationibus & aduersitatibus exponas, hoc totum ad utilitatem meam ordinas, qui mille modis dilectos tuos probare consueuisti. In qua probatione non minus diligere debes & laudari, quam si celestibus consolationibus me repleres. In te ergo Domine Deus pono spem meam & refugium, in te omnem tribulationem & angustiam meam constituo: quia totum infirmum & instabile inuenio quicquid extra te conspicio. Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarij adiuvare poterunt, neque prudentes consiliarij responsum vtile dare, neque libri de aeterna consolari, nec aliquid

preciosa substantia liberare, nec locus aliquis secretus contutari, si tu ipse non assistes, iuues, confortes, consolers, instruas, & custodias. Omnia namque, quæ ad pacem videntur esse, & felicitatem habendam, te absente nihil sunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum, & altitudo vite, & profunditas omnium eloquiorum tu es, & in te super omnia sperare fortissimum solacium servorum tuorum. Ad te sunt oculi mei, in te confido, Deus meus misericordiarum pater. Benedic & sanctifica animam meam benedictione cœle-

sti: ut fiat habitatio tua sancta, & sedes æternæ gloriæ tuæ, nihilque in templo tuo indignitatis intueniatur, quod oculos tuæ maiestatis offendat. Secundum magnitudinem bonitatis tuæ & multitudinem miserationum tuarum respice in me, & exaudi orationem pauperis serui tui longe exulantis in regione umbræ mortis. Protege & conserva animam servuli tui inter tot discrimina vitæ corruptibilis: ac comitante gratia tua, dirige per viam pacis ad patriam perpetuæ claritatis.

25(0)50

VEN. VIRI
THOMAE A KEMPIS,
DE IMITATIONE CHRISTI,
LIBER QVARTVS.

De augustissimo Eucharistiæ Sacramento.

DEVOTA EXHORTATIO AD SANCTAM

corporis Christi communionem.

Vox Christi.

MEnite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, dicit ^{Matth. 11.}
Dominus. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Accipite & ^{Ioan. 6.}
comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam ^{Matth. 26. &}
commemorationem. Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in ^{1. Cor. 11.}
me manet, & ego in illo. Verba quæ loquutus sum vobis, spiritus & vita sunt. ^{Ioan. 6.}

CUM QVANTA REVERENTIA CHRISTUS

sit suscipiendus.

CAPVT I.

Vox Discipuli.

Hæc sunt verba tua Christe, veritas æterna, quamvis non vno tempore prolata, nec vno in loco conscripta. Quia ergo tua sunt verba, grater mihi & fideliter cuncta sunt accipienda. Tua sunt, & tua protulisti: & mea quoque sunt, quia pro salute mea edidisti. Libenter suscipio ex ore tuo, ut arctius inferantur cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis: sed terrent me delicta propria, & ad capiendâ tantâ mysteria me reuerberat impura conscientia. Pro-nocat me dulcedo verborum tuorum, sed onerat me multitudo vitiorum meorum. Iubes ut fiducia-liter ad te accedam, si tecum velim habere partem, ut immortalitatis accipiam alimoniam: si æternam cupiam obtinere vitam & gloriam. Venite inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. O dulce & amicabile verbum in aure peccatoris, quò tu Domine Deus meus egenum & pauperem inuitas ad communionem tui sanctissimi corporis. Sed quis ego sum Domine ut ad te presumam accedere. Ecce cœli cœlorum te non capiunt, & tu dicis. Venite ad me omnes. Quid sibi vult ista piissima dignatio, & tam amicabilis inuitatio? Quomodo ausus ero venire, qui nihil boni mihi conscius sum? Vnde possum præsumere? Quomodo te introducam in domum meam, qui sæpius offendi benignissimam faciem tuam? Reuerentur Angeli &

Archangeli, metuunt Sancti & iusti, & tu dicis, venite ad me omnes. Nisi tu Domine hoc diceres, quis verum esse crederet? & nisi tu iuberes, quibus accedere attentaret? Ecce Noë vir iustus in arcæ fabrica centum annis laboravit, ut cum paucis saluaretur, & ego quomodo me potero vna hora præparare, ut mundi fabricatorem cum reuerentia sumam? Moyses famulus tuus magnus & specialis amicus tuus arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & mundissimo uestiuit auro, ut tabulas legis in ea reponeret, & ego putrida creatura audebo te cõditorem legis, ac vitæ datorem tam facile suscipere in corpore meo peccatis subdito? Salomon sapientissimus regum Israel, magnificum templum septem annis in laudem nominis tui edificauit, & octo diebus festum dedicationis eius celebrauit, mille hostias pacificas obtulit, & arcam fœderis clangore buccinæ & iubilo, in locum sibi præparatum solenniter collocavit: & ego infelix & pauperrimus hominum, quomodo te in domum meam introducam, qui vix mediam expendere deuotè noui horam? & vitinam vel semel dignè ferè mediam. O mi Deus quantum illi ad placendum tibi agere studuerunt. Heu quam pusillum est, quod ago, quam breue expleo tempus, quam me ad communicandum dispono, raro totus collectus, rarissime ab omni distractione purgatus. Et certe in tua salutari deitatis præsentia nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare

Matth. 11.

Ibidem.

Gen. 6.

Exod. 25. & 26.

1. Reg. 6.

3. Reg. 4.

occupare creatura: quia non Angelum, sed Angelorum dominum suscepturus sum hospitio. Est tamen valde magna distantia, inter arcam foederis cum suis reliquijs, & mundissimum corpus tuum cum suis ineffabilibus virtutibus, inter legalia illa sacrificia futurorum praefiguratua: & veram tui corporis hostiam omnium antiquorum sacrificiorum completuam. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardescas praesentiam? cur non maiori me preparo sollicitudine ad tua sancta sumenda, quando illi antiqui sanctae patriarchae & prophetae, reges quoque tantum deuotionis demonstrarunt affectum erga cultum diuinum? Saltauit deuotissimus rex David coram arca Dei totis viribus, recolens beneficia olim indulta patribus, fecit diuersi generis organa, psalmos edidit, & cantari instituit cum latria, cecinit & ipse frequenter in cithara Spiritus sancti afflatus gratia, docuit populum Israel toto corde Deum laudare, & ore confono diebus singulis benedicere & praedicere & predicare. Si tanta agebatur tunc deuotio, ac diuinae laudis exitit recordatio coram arca testamenti, quanta nunc mihi & omni populo Christiano habenda est reuerentia & deuotio in praesentia Sacramenti, in sumptione excellentissimi corporis Christi? currunt multi ad diuersa loca pro visitandis reliquijs Sanctorum, & mirantur auditis gestis eorum! ampla aedificia templorum inspicunt, & osculantur sericis & auro inuoluta sacra ousa ipsorum. Et ecce tu praesens es hic apud me in altari Deus meus sanctus sanctorum, creator omnium & Dominus Angelorum. Saepe in talibus videndis est curiositas hominum & nouitas inuisorum: & modicus reportatur emendationis fructus, maxime ubi est tam leuis sine vera contritione discursus. Hic autem in Sacramento altaris totus praesens es Deus meus homo CHRISTVS Iesus: ubi & copiosius percipitur aeternae salutis fructus, quotiescumque fueris digne ac deuote susceptus. Ad istud vero non trahit leuitas aliqua, nec curiositas aut sensualitas, sed firma fides, deuota spes, & sincera charitas. O inuisibilis conditor mundi Deus, quam mirabiliter agis nobiscum, quam suauiter & gratiosum cum electis tuis disponis, quibus te ipsum in Sacramento sumendo proponis. Hoc namque omnem intellectum superat: hoc specialiter deuotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipsi enim veri fideles tui, qui totam vitam suam ad emendationem disponunt, ex hoc dignissimo Sacramento magnam deuotionis gratiam, & virtutis amorem frequenter recipiunt. O admirabilis & abscondita gratia Sacramenti, quam norunt tantum Christi fideles, infideles autem, & peccatis seruientes experiri non possunt. In hoc Sacramento confertur spiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amissa, & per peccatum deformata, redit pulchritudo. Tanta est aliquando haec gratia, ut ex plenitudine collata deuotionis non tantum mens, sed & debile corpus vires sibi praestitas sentiat ampliores. Dolendum tamen valde & miserandum super tepiditate & negligentia nostra, quod non maiori affectu trahimur ad Christum sumendum, in quo tota spes saluandorum consistit & meritum. Ipse enim est sanctificatio nostra & redemptio, ipse consolatio viatorum & sanctorum aeterna fruitio. Dolendum itaque valde, quod multi tam parum hoc salutare mysterium aduertunt, quod coelum latificat, & mundum conseruat vniuersum. Heu cecitas & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere, & ex quotidiano usu etiam ad inaduertentiam desiluere. Si enim hoc sanctissimum Sacramentum in vno tantum celebraretur loco, & ab vno tantum consecraretur sacerdote in mundo, quanto puras desiderio ad illum locum,

& talem Dei sacerdotem homines afficerentur, ut diuina mysteria celebrari audirent? Nunc autem multi facti sunt sacerdotes, & in multis locis offertur Christus, ut tanto maior appareat gratia & dilectio Dei & hominum, quanto latius est sacra communio diffusa per orbem. Gratias tibi bone Iesu pastor aeternae, qui nos pauperes & exules dignatus es pretioso corpore & sanguine tuo reficere, & ad haec mysteria percipienda etiam proprijs tuis alloquio inuitare dicendo. *Venite ad me omnes, qui laboratis* Matt. 11. *& onerati estis, & ego reficiam vos.*

**QUOD MAGNA BONITAS ET
charitas Dei in Sacramento exhibetur
homini.**

CAP. II.

Vox Discipuli.

Super bonitate & magna misericordia tua Domine confusus, accedo ager ad medicum & saluatorem, esuriens & sitiens ad fontem vix, egenus ad regem coeli, seruus ad Dominum, creatura ad creatorem, desolatus ad meum piwm consolator. Sed vnde mihi hoc ut venias ad me? Quis ego sum, ut praestes mihi te ipsum? Quomodo audeat peccator coram te apparere, & quomodo tu dignaris ad peccatorem venire? Tu nosti seruum tuum, scis quia nil boni in se habet, vnde hoc illi praestes. Confiteor igitur vilitatem meam, agnosco bonitatem tuam, laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatem. Propter te metipsum enim hoc facis, non propter mea merita: ut bonitas tua mihi magis innotescat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectius commendetur. Quia ergo tibi hoc placet & fieri iussisti, placet & mihi dignatio tua, & vitiam iniquitas mea non obstat. O dulcissime & benignissime Iesu, quanta tibi reuerentia & gratiarum actio cum perpetua laude pro susceptione sacri corporis tui debetur, cuius dignitatem nullus hominum explicare potens inuenitur. Sed quid cogitabo in hac communionem, in accessu ad Dominum meum quem debite venerari nequeo, & tamen deuote suscipere desidero? Quid cogitabo melius & salubrius, nisi me ipsum totaliter humiliando coram te, & tuam infinitam bonitatem exaltando supra me? Laudo te perperua laude pro susceptione in aeternum. Despicio me, & subijcio tibi in profundum vilitatis meae. Ecce tu Sanctus sanctorum & ego sordes peccatorum, & tu inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere. Ecce tu venis ad me: tu vis esse mecum, tu inuitas ad conuiuium tuum, tu mihi dare vis coelestem cibum & panem Angelorum ad manducandum, non alium sane quam te ipsum panem vium, qui de caelo descendisti, & das vitam mundo. Ecce vnde dilectio procedit, qualis dignatio illucescit, quam magna gratiarum actiones & laudes pro his debentur. O quam salutare & utile consilium tuum, quum istud instituisti, quam suauem & iucundum conuiuium, quum te ipsum in cibum donasti. O quam admirabilis operatio tua Domine, quatenus virtus tua, quam ineffabilis veritas tua. Dixisti enim & facta sunt omnia, & hoc factum est quod ipse iussisti. Mira res & fide digna, & humanum vincens intellectum: quod tu Domine Deus meus verus Deus & homo sub modica specie panis & vini ingerer contineris, & sine consumptione a sumente manducaris. Tu Domine vniuersorum, qui nullius habens indigentiam voluisti per Sacramentum tuum Magna dispensatione in nobis, conserua cor meum & corpus meum immaculatum, ut laeta & pura conscientia sapius valeam tua celebrare mysteria, & ad meam perpetuam accipere salutem, quae ad tuum praecipue honorem

Meritorum
Christi
Eucharistia
perceptione
efficimur par
ticipes.

honorem & memoriale perenne sanxisti & institui. Letare anima mea & gratias age Deo, pro tam nobili munere & solatio singulari in hac lachrymarum valle tibi relicto. Nam quotiens hoc mysterium recolis, & Christi corpus accipis, totiens tuæ redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Christi efficeris. Charitas etenim Christi nunquam minuitur, & magnitudo propitiationis eius nunquam exhauritur. Ideo noua semper mentis renouatione ad hoc disponere te debes & magni salutis mysterium attenta consideratione pensare: ita magnum, nouum, & iucundum tibi videri debet, quum celebras aut missam audis, ac si eodem die Christus primum in uterum Virginis descendens, homo factus esset, aut in cruce pro salute hominum pateretur & moreretur.

QUOD UTILE SIT SÆPE
communicare.

CAP. III.

Vox Discipuli.

Psal. 67.

Ecce ego venio ad te Domine, vt benè mihi sit ex munere tuo, & latificer in conuiuio sancto tuo, quod parasti in dulcedine tua pauperi Deus: ecce in te est totum quod desiderare possum & debeo, tu salus mea & redemptio, spes & fortitudo, decus & gloria. Latifica ergo hodie animam seruam tuam, quoniam ad te Domine Iesu animam meam leuasti. Desidero te nunc deuotè ac reuerenter suscipere, cupio te in domum meam introducere, quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahamæ computari. Anima mea corpus tuum concupiscit, cor meum tecum vniui desiderat. Trade te mihi & sufficit. Nam præter te nulla consolatio valet, sine te esse nequeo, & sine visitatione tua viuere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere & in remedium salutis meæ recipere, ne forte deficiam in via, si fuero cœlesti fraudatus alimonia. Sic tu enim misericordissime Iesu prædicans populis, & varios curans languores aliquando dixisti. Nolo eos ieiunos dimittere domum suam, ne deficiant in via. Age igitur hoc modo mecum, qui te pro fidelium consolatione in Sacramento reliquisti. Tu es enim suauis refectio animæ, & qui te dignè manducauerit, particeps & hæres erit æternæ gloriæ. Necessarium quidem mihi est, qui tam sæpè laboro & pecco, tam citò torpesco, & deficio: vt per frequentes orationes & confessiones, & sacram tui corporis perceptionem me renouem, mundem, & accedam, ne fortè diutius abstinenti do à sancto proposito defluam. Proni enim sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua, & nisi succurrat diuina medicina, labitur homo mox ad peiora. Retrahit ergo sancta communio à malo, & confortat in bono. Si enim modo tam sæpè negligens sum & tepidus quādo communico aut celebraz, quid fieret, si medelam non sumerem & tam grande iuuamen non quærem? Et licet omni die non sim aptus, nec ad celebrandum benè dispositus, dabo tamen operam congruis temporibus diuina percipere mysteria, ac tantæ gratiæ participem me exhibere. Nam hæc est vna principalis & fidelis animæ consolatio quamdiu peregrinatur à te in mortali corpore vt sit sapius memor Dei tui, dilectum suum deuota suscipiat mente. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio! quod tu Domine Deus creator & viuificator omnium spirituum ad pauperulam dignaris venire animam, & cum tota deitate tua, ac humanitate eius impinguare efferiem. O felix mens & beata anima, quæ te Dominum Deum suum meretur deuotè suscipere, & in tua susceptione spiritali gaudio repleri! O quam

magnum suscipit Dominum, quam dilectum inducit hospitem, quam iucundum recipit socium quam fidelem acceptat amicum, quam speciosum & nobilem amplectitur sponsum præ omnibus dilectis, & super omnia desiderabilia amandum. Sileant à facie tua dulcissime dilecte meus cœlum & terra, & omnes ornatus eorum: quoniam quicquid laudis habent aut decoris ex dignatione tuæ est largitatis, nec ad decorem tui peruenient nominis, cuius sapientia non est numerus.

QUOD MULTA BONA PRÆ
stantur deuotè communicantibus.

CAPVT IV.

Vox Discipuli.

Domine Deus meus, præueni seruum tuum in benedictionibus dulcedinis tuæ, vt ad tuum magnificentum Sacramentum dignè ac deuotè merear accedere. Excita cor meum in te, & à graui corpore exue me. Visita me in salutari tuo ad gustandum in spiritu tuam suauitatem, quæ in hoc Sacramento, tanquam in fontè plenariè latet. Illumina quoque oculos meos ad intueundum tantum mysterium, & ad credendum illud indubitata fide me roborare. Est enim operatio tua, non humana potentia: tua sacra institutio, non hominis adinuentio. Nō enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per se reperitur, quæ angelicam etiam subtilitatem transcendunt. Quid ergo ego peccator indignus terra & cinis de tā alto sacro secreto potero inuestigare, & capere? Domine in simplicitate cordis, in bona firma fide, & in tua iussione ad te cum spe & reuerentia accedo, & verè credo, quia tu præsens es hic in Sacramento Deus & homo. Vis ergo vt te suscipiam, & me ipsum tibi in charitate vniam. Vnde tuam precor elementiam, & specialem ad hoc implo ro mihi donari gratiam, vt totus in te liqueam, & amore perfluam, atque de nulla aliena consolatione amplius me intromittam. Est enim hoc altissimum & dignissimum Sacramentum salus animæ & corporis, medicina omnis spiritalis languoris, in quo vitia mea curantur, passionis franguntur, tentationes vincuntur ac minuuntur, gratia maior infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fides, spes roboratur, & charitas ignescit ac dilatur. Multa namque bona largitus es, & adhuc sapius largiris in Sacramento dilectis tuis deuotè communicantibus Deus meus susceptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator consolationis æternæ. Nam multam ipsis consolationem aduersus varias tribulationes infundis, & de imo deiectionis propriæ ad spem tuæ protectionis erigis, atque noua quadam gratia eos intus recreas & illustras: vt qui anxij primum, & sine affectione se ante communionem senserant, postea refectioni cibo potuque cœlesti in melius se mutatos inueniant. Quod idcirco cum eleas tuis ita dispensanter agis, vt veraciter agnoscat & potenter experiantur quod nihil in semetipsis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ ex te consequatur: quia ex semetipsis frigidi, duri, ac indenoti esserentur. Quis enim ad fontem suauitatis humiliter accedens nō modicum suauitatis inde reportat? aut quis iuxta ignem copiosum stans, non parum caloris inde percipit? Et tu fons es semper plenus & superabundans: ignis iugiter ardens, & nunquam deficiens. Vnde si mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec vsque ad satietatem potare, apponam tamen os meum ad foramen cœlestis fistulæ, vt saltem inde guttulam modicam capiam ad refocillandam sitim meam, vt non penitus exarescam. Etsi necdum totus cœlestis, & tam ignitus vt Seraphin & Che-

Psal. 29.

Psal. 105.

Effectus
Sacramenti
Eucharistia.

Esa. 12.
Leuit. 6.

Matt. 15.
Marc. 8.

Gen. 3.

Eucharistia
extrahit à
malo & con
fortat in bo
no.

Vox Discipuli.

Quam tuam dignitatem Domine & meam vilitatem penso, valde contremisco & in meipso cōfundor. Si enim nō accedo, vitam fugio: & si indignē me ingessero offensam incurro. Quid ergo faciam Deus meus auxiliator meus & consiliator meus in necessitatibus? Tu doce me viam rectā: propone breue aliquid exercitium sacrae Communioni congruum: Vtile est enim scire, qualiter scilicet deuote ac reuerenter tibi prap̄are debeam commune ad recipiendum salubriter tuum Sacramentum, seu etiam celebrandum tam magnum & diuinum sacrificium.

Vox Dilecti.

Super omnia cum summa humilitate cordis & suppliciter reuerentia, cum plena fide & pia intentione honoris Dei ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum, & sumendum, oportet Deo accedere sacerdotem. Diligenter examina conscientiam tuam, & pro posse tuo vera contritione & humili confessione eam nuda & clarifica, ita vt nil grave habeas aut scias quod te remordeat, & liberum accessum impediatur. Habeas displicentiam omnium peccatorum tuorum in generali, & pro quotidianis excessibus magis in speciali doleas, & gemas, & si tempus patitur Deo in secreto cordis cunctas confitere passionum tuarum miseria. Ingemisce & dolo quod adhuc ita carnalis sis & mundanus, tam immortificatus a passionibus, tam plenus concupiscentiarum motibus, tam incustoditus in sensibus exterioribus, tam sæpè multis vanis phantasys implicatus, tam multum inclinatus ad exteriora, tam negligens ad interiora, tam levis ad risum & dissolutionem, tam durus ad fletum & compunctionem, tam promptus ad laxiora & carnis comoda, tam segnis ad rigorem & feruorem, tam curiosus ad noua audienda & pulchra intuentia, tam remissus ad humilia & abiecta amplectenda, tam cupidus ad multa habenda, & tam parcus ad dandum, tam tenax ad retinendum, tam inconsideratus in loquendo, tam incontinens ad tacendum, tam incompotus in moribus, tam importunus in actibus, tam effusus super cibum, tam surdus ad Dei verbum, tam velox ad quietem, tam tardus ad laborem, tam vigilans ad fabulas, tam somnolentus ad vigilias sacras, tam festinus ad finem, tam vagus ad attendendum, tam negligens in horis perfoluendis, tam tepidus in celebrando, tam aridus in communicando, tam citò distractus, tam rarò tibi collectus, tam subito commotus ad iram, tam facilis ad alterius displicentiam, tam pronus ad iudicandum, tam rigidus ad arguendum, tam latus ad prospera, tam debilis ad aduersa, tam sæpe multa bona proponens, & modicum ad effectum perducens. His & alijs defectibus tuis cum dolore & magna displicentia propriæ infirmitatis confessis ac deploratis firmum statue propositum semper emendandi vitam, & in melius proficiendi. Deinde cum plena resignatione & integra voluntate, offer te ipsum in honorem nominis mei, in ara cordis tui holocaustum perpetuum: corpus tuum. sc. & animam mihi fideliter committendo, quatenus

Matth. 11.

& Cherubin esse possum, conabor tamen deuotioni insiltere, & cor meum prap̄are, vt vel modicam diuini incendij flammam ex humili sumptione viuifici Sacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deest bone Iesu Saluator sanctissime, tu pro me supple benigne ac gratiosè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens: *venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Ego quidem laboro in sudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor & premor: & non est qui adiuuet, non est qui liberet, & saluum faciat, nisi tu Domine Deus Saluator meus, cui committo me & omnia mea, vt me custodias & perducas in vitam æternam. Suscipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui corpus tuum & sanguinem in cibū & potum mihi parasti. Præsta Domine Deus salutaris meus, vt cum frequentatione mysterij tui crescat meæ deuotionis affectus.

Vox Domini.

Matth. 11.
Dignitas
Sacramenti
Eucharistie.

Si haberes angeli tam puritatem, & sancti Ioannis Baptiste sanctitatem non esses dignus hoc sacramentum accipere nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominum, quod homo conficeret & tractet Christi Sacramentum, & sumat in cibum panem Angelorum. Grande mysterium & magna dignitas sacerdotum, quibus datum est quod Angelis non est concessum. Soli namque sacerdotes in Ecclesia ritè ordinati potestatem habent celebrandi, & corpus Christi consecrandi. Sacerdos quidem minister est Dei, vtens verbo Dei, per iustionem & institutionem Dei. Deus autem ibi principalis est auctor, & inuisibilis operator, cui subest omne quod voluerit, & pater omne quod iusserit. Plus ergo, credere debes Deo omnipotenti, in hoc excellentissimo Sacramento, quam proprio sensui, aut alicui signo visibili. Ideoque cum timore & reuerentia ad hoc opus est accedendum. Attende igitur & vide quale ministerium tibi traditum est per impositionem manus Episcopi. Ecce sacerdos factus es, & ad celebrandum consecratus: vide nunc vt fideliter & deuotè in suo tempore Deo sacrificium offeras & te ipsum irreprehensibilem exhibeas. Non alleuiasti onus tuum, sed arctiori iam alligatus es vinculo disciplina, & ad maiorem teneris perfectionem sanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & alijs bonæ vitæ exemplum præbere. Eius conuersatio non cum popularibus, & cōmunibus hominum vijs, sed cum angelis in cælo, aut cum perfectis viris in terra. Sacerdos sacris vestibus indutus Christi vices gerit, vt Deum pro se & pro omni populo suppliciter & humiliter roget. Habet namque ante se, & retro dominicæ crucis signum ad memorandam iugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat: vt Christi vestigia diligenter inspiciat, & sequi feruenter studeat. Post se cruce signatus est, vt aduersa quælibet illata ab alijs, clementer pro Deo toleret. Ante se crucem gerit, vt propria peccata lugeat, post se, vt aliorum etiam commissa per compassionem desicet, & se medium inter Deum & peccatorem constitutum esse sciat, nec ab oratione, nec ab oblatione sancta torpescat donec gratiam & misericordiam impetrare mereatur. Quando sacerdos deuotè celebrat, Deum honorat, Angelos lætificat, ecclesiam ædificat, viuos adiuuat, defunctis requiem præstat, & sese omnium bonorum participem efficit.

Dignitas
Sacerdotum.

Gen. 1.
Psalm. 148.
& Rom. 8.

1. Tim. 4.

Sacerdos
quomodo se
habere de-
beat.

Philip. 3.

Hebr. 5.

Crux ante
& retro in
veste sacer-
dotali cuius
celebrantem
commonefa-
ciat.

Ezech. 18.

hic digne merearis ad offerendum Deo sacrificium accedere, & Sacramentum corporis mei salubriter suscipere: non est enim oblatio dignior & satisfactoria maior pro peccatis diluendis, quam seipsum purè & integrè cum oblatione corporis Christi in missa & communione Deo offerre. Si homo fecerit quod in se est, & verè penituerit: quotiescunque pro venia & gratia ad me accesserit, *vino ego dicit Dominus, quia nolo mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat*, quoniam peccatorum suorum non recordabor amplius: sed cuncta ipsi indulta erunt.

DE OBLATIONE CHRISTI IN

cruce, & propria resignatione.

CAPVT VIII.

Vox Dilecti.

Isa. 43. &
Heb. 9.

Sicut ego meipsum expansis in cruce manibus & nudo corpore pro peccatis tuis Deo Patri sponte obtulisti: ut nihil in me remaneret, quin totū in sacrificiū diuinæ placationis transferret, ita debes & tu teipsum mihi voluntariè in oblatione puram & sanctā quotidie in Missa cū omnibus viribus & affectibus tuis, quāto intimius vales, offerre. Quid magis à te regro, quā ut te studeas mihi ex integro resignare. Quidquid præter teipsum das nihil curo: quia non quæro datum tuum, sed te. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis, præter me: ita nec mihi placere poterit quicquid dederis, te non oblato. Offer te mihi, & da totum pro Deo, & erit accepta oblatio. Ecce ego me totum obtuli Patri, pro te dedi etiam totum corpus meum & sanguinem in cibum, ut totus tuus essem, & tu meus permaneres. Si autem in teipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obruleris, non est plena oblatio, nec intergra inter nos erit vnio. Ideo omnia opera tua, præcedere debet spontanea tui ipsius in manus Dei oblatio, si libertatem consequi vis & gratiam. Ideo tam pauci illuminati & liberi intus efficiuntur, quia seipsum ex toto abnegare nesciunt. Est firma scientia mea: *Nisi quis renunciauerit omnibus, non potest meus esse discipulus*. Tu ergo si optas meus esse discipulus, offer teipsum mihi, cum omnibus affectibus tuis.

Sacerdos
quomodo se-
ipsum Deo
offerat de-
beat.
Irou. 23.

Luc. 14.

QUOD NOS, ET OMNIA NOSTRA

*Deo debemus offerre, & pro om-
nibus orare.*

CAPVT IX.

Vox Discipuli.

Psal. 31.

Domine omnia tua sunt, quæ in celo sunt, & in terra. Desidero meipsum tibi in spontaneā oblationem offerre, & tuus perpetuo permanere. Domine in simplicitate cordis mei offero meipsum tibi hodie in seruum sempiternum, in obsequium & sacrificium laudis perpetuæ. Suscipe me cum hac sancta oblatione tui preciosi corporis, quā tibi hodie in præsentia Angelorum inuisibiliter assistentium offero: ut sit pro me & pro cuncto populo tuo in salutem. Domine offero tibi omnia peccata & delicta mea, quæ commisi coram te & Sanctis Angelis tuis à die, quo primum peccare potui, usque ad diem hanc super placabili altari tuo: ut tu omnia pariter incendas & comburas igne charitatis tuæ, & deleas vniuersas maculas peccatorum meorum, & conscientiam meam ab omni delicto emundes, & restituas mihi gratiam tuam quam peccando amisi, omnia mihi plenè indulgendo, & in oculum pacis me misericorditer assumendo. Quid possum agere pro peccatis meis: nisi humiliter ea confitendo & lamentando, & tuam propitiationem incessanter de-

Oblationis
formula se-
ipsum Deo
offerre
venis.

precando? Deprecor te, exaudi me, propitius, ubi esto coram te Deus meus. Omnia peccata mea mihi maximè displicent. Nolo ea vnquam amplius perpetrare: sed pro eis doleo & dolebo, quam diu vixero, paratus penitentiam agere, & pro posse satisfacere. Dimitte mihi Deus, dimitte mihi peccata mea propter nomen sanctum tuum: salua animam meam, quam precioso sanguine tuo redemisti. Ecce committo me misericordiae tuæ: refugio me in manibus tuis. Age mecum secundum bonitatem tuam, non secundum meam malitiam & iniquitatem. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamuis valde pauca & imperfecta, ut tu ea emendes & sanctifices, & ea grata habeas, & accepta tibi facias, & semper ad meliora trahas, nec non ad beatum & laudabilem finem me pigrum & inutilem homuncionem perducas. Offero quoque tibi omnia desideria deuorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumque charorum meorum, & eorum, qui mihi vel alijs propter amorem tuum benefecerunt, & qui orationes & missas pro se suisque omnibus dici à me desiderauerunt, & petierunt: siue in carne adhuc viuunt, siue iam sæculo defuncti sint, ut omnes sibi auxilium gratiæ tuæ, opem consolationis, protectionem à periculis, liberationem à poenis aduenire sentiant, & ut ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti perfoluant. Offero etiam tibi preces & hostias placationis pro illis specialiter, qui me in aliquo læserunt, contristauerunt, aut vituperauerunt, vel aliquando damnum vel grauamen intulerunt: pro his quoque omnibus quos aliquando contristavi, conturbavi, grauavi, & scandalizavi, verbis, factis, scienter, & ignoranter, ut nobis omnibus pariter indulgeas peccata nostra & mutuas offensiones. Aufer Domine à cordibus nostris omnem suspicionem, indignationem, iram & disceptationem & quicquid potest charitatem ledere, & fraternam dilectionem minuere. Misere, misere Domine misericordiam tuam poscentibus da gratiam indigentibus, & fac nos tales existere, ut simus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

QUOD SACRA COMMUNIO DE

facili non est relinquenda.

CAPVT X.

Vox Dilecti.

Frequenter rectirrendum est ad fontem gratiæ & diuinæ misericordiae, ad fontem bonitatis, & totius puritatis, quatenus à passionibus tuis & vitijs curari vales, & contra vniuersas tentationes & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus sciens fructum & remedium maximum in sacra Communione positum, omnimodo & occasione nititur fideles & deuotos quantum praualeat retrahere & impedire. Quum enim quidam sacra Communioni se aptare disponunt, peiores Satanae immisiones patiuntur. Ipse enim nequam spiritus (ut in Iob scribitur) venit inter filios Dei, ut solita sua nequitia perturbet, aut timidos nimium reddat & perplexos eos: quatenus affectu eorum minuat, vel fidem impugnando auferat: si fortè aut omnino Communionem relinquant, aut cum torpore accedant. Sed non est quicquam curandum de versutijs & phantasijs illius quantumlibet turpibus & horridis, sed cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda. Contemnendus es miser & deridendus, nec propter insultus eius & commotiones quas suscitatur, sacra est omittenda Commu-

Diaboli frons
de quibus à
sacra Com-
munionem ni-
tatur homines
deterere.
Iob. 1.

Mamma nio.

Anxietates
& scrupuli
deponendi.
Prou. 13.

Matt. 5.

Sacram com-
munionem
non prote-
landam.

Quomodo
quis quotidie
spiritualiter
possit com-
municare.
1. Cor. II.

*Missæ sacrifici-
cium non sit
nimis proli-
xum aut fe-
stinum.*

nio. Sape etiam impedit nimia sollicitudo pro deuotione habenda & anxietates quadam de confessione facienda. Age secundum consilium sapientum, & depone anxietatem & scrupulum: quia gratiam Dei impedit, & deuotionem mentis destruit. Propter aliquam partium tribulationem vel grauitatem, sacram ne dimittas communionem: sed vade citius confiteri, & omnes offensiones alijs libenter indulge. Si verò tu aliquem offendisti, veniam humiliter precare, & Deus libenter indulgebis tibi. Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differrè Communionem? Expurga te cum primis, expue velociter venenum, festina accipere remedium, & senties melius, quam si diu distuleris. Si hodie propter istud dimittis, cras forsitan illud magis enueiet: & sic diu posses à communione impediri & magis ineptus fieri. Quàto ergo citius valeas, à præsenti grauitate & inertia te excutias: quia nihil importat diu anxii, diu cum turbatione transire, & ob quotidiana obstackula se à diuinis sequestrare: imò plurimum nocet diu Communionem protrahere. Nam & grauem torporem consuevit inducere. Pro dolor, quidam tepidi & dissoluti moras conficiendi libenter accipiunt, & Communionem sacram idcirco differrè cupiunt, ne ad maiorem sui custodiam se dare teneantur. Heu quàm modicam charitatem, & debilem deuotionem habent, qui sacram Communionem tam facilliter postponunt. Quam felix ille & Deo acceptus habetur, qui sic viuunt, & tali puritate conscientiam suam custodit, vt etiam omni die communicare paratus & bene affectus esset, si ei liceret, & sine nota agere posset. Si quis interdum abstinet humilitatis gratia, aut legitima impediens causa, laudandus est de reuerentia. Si autem torpor obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in te est, & Dominus aderit desiderio suo pro bona voluntate, quam specialiter respicit. Quum verò legitime prapeditus est, habebit semper bonam voluntatem & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu Sacramenti. Potest enim utiliter deuotus omni die & omni hora ad spirituales Christi Communionem salubriter & sine prohibitionem accedere, & tamen certis diebus & statuto tempore, corpus sui redemptoris cū affectuosa reuerentia Sacramentaliter debet suscipere, & maius laudem Dei & honorem prætere, quam suam consolationem querere. Nam totiens mystice communicat & inuisibiliter reficitur, quotiens incarnationis Christi mysterium, passionemque deuotè relict & in amore eius accenditur. Qui taliter senon reparat nisi instante festo vel consuetudine committente, sapius imparatus erit. Beatus qui se Domini in holocaustum offert, quotiens celebrat aut cōiunat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut tinnus: sed serua bonum communem modum cum tibus viuus. Non debes alijs generare molestiam, tedium, sed contumem serua viam, secundum aiorum institutionem, & potius aliorum seruire litati, quam propria deuotioni vel affectui.

QUOD CORPUS CHRISTI ET S.A.
cra Scriptura maxime sunt anima fi-
deli necessaria.

CAPVT XI.

Vox Discipuli.

O Dulcissime Domine Iesu quanta est dulcedo deuota animæ tecum epulantis in conuiuio tuo: ubi ei non alius cibus manducandus proponitur, nisi tu vnicus dilectus eius super omnia desideria cordis eius desiderabilis. Et mihi quidem

tum, quibus datum est Dominum maiestatis verbis
sacris consecrare, labijs benedicere, manibus tenere,
ore proprio sumere, & ceteris ministrare. O quam
munda debent esse manus illæ, quam purum os,
quam sanctum corpus, quam immaculatum erit
cor sacerdotis, ad quem totiens ingreditur auctor
puritatis. Ex ore sacerdotis nihil nisi sanctum, nihil
nisi honestum & utile procedere debet verbum, qui
tam sæpè Christi accipit sacramentum. Oculi eius
simplices & pudici, qui Christi corpus solent intue-
ri. Manus puræ & in cælum eleuatae, quæ creatorem
cæli & terræ solent contrectare. Sacerdotibus specia-
liter in lege dicitur, *Sancti estote quoniam ego sanctus*
sum Dominus Deus vester. Adiuuer nos gratia tua
omnipotens Deus, vt qui officium sacerdotale sus-
cepimus dignè ac deuotè tibi in omni puritate &
conscientia bona famulari valeamus. Et si non pos-
sumus in tanta innocentia vitæ conuersari vt debe-
mus: concede nobis tamen digne flere mala quæ
gessimus, vt in spiritu humilitatis, ac bonæ volun-
tatis proposito tibi teruentius de cætero deseruire
valeamus.

QUOD MAGNA DILIGENTIA SE
debeat communicaturus Chri-

sto preparare?

CAPVT XII.

Vox Dilecti.

Psal. 23. &
Matt. 5.
Matt. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 5.
Exod. 24.

Ego sum puritatis amator & dator omnis san-
ctitatis. Ego cor purum quero, & ibi est locus
requietionis meæ. Para mihi cenaculum, grâ-
destratum, & faciam apud te pascha cum discipulis
meis: Si vis veniam ad te, & apud te maneam, ex-
purga vetus fermentum & munda cordis tui habitacu-
lum. Excludet totum sæculi & omnem vitiorum tu-
multum, sede tanquam passer solitarius in recto, &
cogita excessus tuos in amaritudine animæ tuæ.
Omnis namque amans suo dilecto amatori optimū
& pulcherrimum præparat locum: quia in hoc cog-
noscitur affectus suscipientis dilectum. Scito tamen
te non posse satisfacere huic præparationi ex merito
tuæ actionis, etiam si per integrum annum præpara-
rens, & nihil aliud in mente haberes. Sed ex sola
pietate & gratia mea permittis ad mensam meam
accedere, ac si mendicus ad prandium vocetur diui-
tis & ille nihil aliud habeat ad retribuendum bene-
ficijs eius, nisi se humiliando & regratiando. Fac
quod in te est & diligenter facito non ex consuetu-
dine, non ex necessitate, sed cum timore, reueren-
tia, & affectu accipe Corpus dilecti Domini Dei tui
dignantis ad te venire. Ego sum qui vocaui, ego in-
si fieri, ego supplebo quod tibi deest, veni & suscipe
me. Quam gratiam deuotionis tribuo, gratias age
Deo tuo, non quia dignus es, sed quia tui misertus
sum. Si non habes, sed magis aridum te sentis, insiste
orationi, ingemisce, & pulsa, nec desistes, donec me-
rearis micam aut guttam gratiæ salutaris accipere.
Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me san-
ctificare venis, sed ego te sanctificare & meliorare
venio. Tu venis vt ex me sanctificeris, & mihi vnia-
ris, vt nouam gratiam recipias, & de nouo ad emen-
dationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam,
semper præpara cum omni diligentia cor tuum, &
introduce ad te dilectum tuum. Oportet autem, vt
non solum te præpares ad deuotionem ante Com-
munionem, sed vt etiam te sollicitè conserues in ea
post Sacramenti perceptionem: nec minor custodia
post exigitur, quam deuota præparatio prius. Nam
bona postmodum custodia, optima iterum est præ-
paratio ad maiorem gratiam consequendam. Ex eo
Granat. Opus. spirit.

*Ad receptio-
nem Eucha-
ristie, nemo
ex se dignè
satis præpa-
rare potest.*

*Postcommu-
nionem in cau-
ta suscitatio
adhibenda est.*

quippe valde indispositus quis redditur, si statim
fuerit, nimis effusus ad exteriora solatia. Caue à
multiloquio, mane in secreto, & frui Deo tuo. Ip-
sum enim habes, quem totus mundus tibi auferre
non potest. Ego sum cui te totum dare debes, ita vt
iam ultra non in te, sed in me absque omni sollicitu-
dine viuas.

QUOD TOTO CORDE ANIMA
deuota Christi unionem in Sacramento
affectare debet.

CAPVT XIII.

Vox Discipuli.

Quis mihi det Domine, vt inueniam te solum,
& aperiam tibi totum cor meum, & fruatur te
sicut desiderat anima mea, & iam me nemo
despiciat, nec vlla creatura me moueat vel respiciat:
sed tu solus mihi loquaris, & ego tibi, sicut solet, di-
lectus ad dilectum loqui, & amicus cum amico con-
tinuari? Hoc oro, hoc desidero, vt tibi totus vniam, &
cor meum ab omnibus creatis rebus abstraham, ma-
gisque per sacram Communionem, ac frequentem
celebrationem celestia & æterna sapere discam. Ah
Domine Deus quando ero tecum totus vnitus &
absorptus, meique totaliter oblitus? Tu in me, & e-
go in te, & sic nos pariter in vnum manere concede.
Verè tu es dilectus meus, electus ex millibus, in quo
complacuit animæ meæ habitare omnibus diebus
vitæ suæ. Verè tu pacificus meus, in quo pax summa,
& requies vera, extra quem labor & dolor, & infinita
miseria. Verè tu es Deus absconditus, & consilium
tuum non est cum impijs, sed cum humilibus &
simplicibus sermo tuus. O quam suavis est Domine
spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demō-
strares, pane suauissimo de cælo descendente illos
reficere dignaris. Verè non est alienatio tam grandis,
quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut tu Deus
noster ades vniuersis fidelibus tuis, quibus ob quoti-
dianum solatium, & cor erigendum in cælum, te
tribuis ad edendum & fruendum. Quæ est enim alia
gens tam inclita sicut plebs Christiana? aut quæ crea-
tura sub cælo tam dilecta, vt anima deuota, ad quā
ingreditur Deus vt pascat eam carne sua gloriosa?
O ineffabilis gratia, o admirabilis dignatio, o amor
immensus homini singulariter impensus. Sed quid
retribuam Domino pro gratia ista, pro charitate tā
eximia? Non est aliud quod gratius donare queam,
quam vt cor meum Deo meo totaliter tribuam, &
intimè coniungam. Tunc exultabunt omnia inte-
riora mea, quum perfectè fuerit vnita Deo anima
mea, tunc dicet mihi. Si tu vis esse mecum, ego volo
esse tecum. Et ego respondebo illi: Dignare Domi-
ne manere mecum, ego volo libenter esse tecum:
Hoc est totum desiderium meum, vt cor meum tibi
sic vnium.

DE QUORUNDAM DEVOTORUM AR-
dens desiderio ad Corpus Christi.

CAPVT XIV.

Vox Discipuli.

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domi-
ne, quam abscondisti clementibus te. Quando re-
cordor deuotorum aliquorum ad Sacramen-
tum tuum Domine cum maxima deuotione & af-
fectu accedentium, tunc sæpius in meipso cōfundor
& erubescō: quod ad altare tuum & sacra Commu-
nionis mensam tam tepide & frigide accedo: quod
ita aridus & sine affectu cordis maneo: & quod nō
sū totaliter accensus corā te Deo meo, nec ita vehē-
mēter attractus & affectus sicut multi deuoti fuerūt,
qui

Prou. 10.

Exod. 33.

Cant. 8.

Ioan. 15.

Cant. 5.

Esa. 45.

Sap. 12.

Deut. 4.

Psal. 115.

Psal. 30.

Luc. 24.

qui præninio desiderio Communionis & sensibili cordis amore à fletu se non potuerunt continere, sed ore, cordis & corporis pariter ad te Deum fontem vinum medullitus inhiabant, suam esuriem non valentes aliter temperare, nec satiare, nisi corpus tuum cum omni incunctitate & spiritali aviditate accepissent. O vera ardens fides eorum, probabile existens argumentum sacræ præsentia tua. Isti enim veraciter cognoscunt Dominum suum in fractione panis, quorum cor tam valide ardet in eis de Iesu ambulante cum eis: Longe est à me sæpè talis affectus & deuotio, tam vehemens ardor & amor. Esto mihi propitius Iesu bone dulcis & benignè, & concede pauperi mendico tuo, vel interdum modicum de cordiali affectu amoris tui in sacra communionē sentire: ut fides mea magis conualeſcat, spes in bonitate tua proficiat, & charitas semel perfectè accensa & cœlestis manna experta nunquam deficiat. Potens est autem misericordia tua, etiam gratiam desideratam mihi præstare, & in spiritu ardoris quum dies beneplaciti tui aduenerit, me clementissimè visitare. Etenim licet tanto desiderio tam specialium deuotorum tuorum non ardeo, tamen de gratia tua illius magni inflammati desiderij, desiderium habeo, orans & desiderans omnium talium feruidorum amatorum tuorum participem me fieri, ac eorum sancto consortio annumerari.

QUOD GRATIA DEUOTIONIS HUMILITATE & s. ipsius abnegatione acquiritur.

CAPVT XV.

Vox Dilecti.

Oportet te deuotionis gratiam instantè quærere, indefinenter petere, patienter & fiducialiter expectare, gratanter recipere, humiliter conseruare, studiosè cum ea operari, ac Deo tempus & modum supernæ visitationis donec veniat, committere. Humiliare præcipuè te debes quum parum aut nihil deuotionis interius sentis, sed non nimium deijci, nec inordinatè contristari. Dat sæpè Deus in vno breui momento, quod longo negauit tempore. Dat enim quandoq; in fine quod in principio orationis largiri distulit. Si semper citò gratia daretur & pro voto adesset, non esset infirmo homini bene portabile. Propterea in bona spe & humilipatientia expectanda est deuotionis gratia. Tibi tamen & peccatis tuis imputa, quum non datur vel etiam occultè tollitur. Modicum quandoque est quod gratia impedit & abscondit, si tamen modicum & non potius grande dici debeat quod tantum bonum prohibet. Et si hoc ipsum modicum vel grande amoueris & perfectè viceris, erit quod peristi. Statim namque, ut te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libitu seu velle quæreris, sed integrè te in ipso posueris, vnicum te inuenies & pacatum quia nil ita bene sapiet & placebit sicut beneplacitum diuinæ voluntatis. Quisquis ergo intentionem suam simplici corde sursum ad Deum leuauerit, seque ab omni inordinato amore seu displicentia cuiuslibet rei creatæ euacuauerit, aptissimus gratiæ percipiendæ ac dignus deuotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, ubi vasa vacua inuenerit. Et quanto perfectius quis infimis renunciauerit, & magis sibi ipsi per contemptum sui moritur, tanto gratia celerius venit, copiosius intrat, & altius liberum cor eleuat. Tunc videbit & affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor eius in ipso, quia manus Domini cum eo, & ipse posuit totaliter in manu eius vsque in seculum. Ecce sic benedicetur homo, qui quærat Deum in toto corde suo, nec in vanum

Gratia & deuotionis capax quæ.

Esa. 69.

accipit animam suam. Hic in accipiendi sacram Eucharistiam magnam promeretur diuinæ vniōis gratiam: quia non respicit ad propriam deuotionem & consolationem, sed ad Dei gloriam & honorem.

QUOD NECESSITATES NOSTRAS Christo aperire & eius gratiam postulare debemus.

CAPVT XVI.

Vox Discipuli.

O Dulcissime atque amantissime Domine, quem nunc deuotè desidero suscipere, tu scis infirmitatem meam & necessitatem quam patior: in quantis malis & vitijs iaceo, quàm sæpè sum grauatus, tentatus, turbatus & inquinatus. Pro remedio ad te venio: pro consolatione & subleuamine te deprecor. Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea, & qui solus potes me perfectè consolari & adiuuare. Tu scis, quibus bonis indigeo præ omnibus, & quam pauper sum in virtutibus. Ecce sto ante te pauper & nudus, gratiam postulans, & misericordiam implorans. Refice esurientem mendicum tuum, accende frigiditatem meam igne amoris tui, illumina cecitatem meam claritate præsentia tua, verte mihi omnia terrena in amaritudinem, omnia graua & contraria in patientiam, omnia infima & creata in contemptum & obliuionem. Erige cor meum ad te in celum, & ne dimittas me vagari super terram. Tu solus mihi ex hoc iam dulcescas vsque in seculum, quia tu solus cibus & potus meus, amor meus, & gaudium meum, dulcedo mea & totum bonum meum. Vti. 2. Cor. 6. nam me totaliter ex tua præsentia accendas, comburas & in te transmutes ut vnum tecum efficiat spiritus per gratiam internæ vniōis & liquefactionem ardentis amoris. Ne patiaris me ieiunum & aridum à te recedere, sed operare mecum misericorditer sicut sapius operatus es cum Sanctis tuis mirabiliter. Quid mirū, si totus ex te ignescerem, & in me ipso deficerem, quum tu sis ignis semper ardens & nunquam deficiens: amor corda purificans & intellectum illuminans.

DE ARDENTI AMORE ET VEHEMENTI affectu suscipiendi Christum.

CAPVT XVII.

Vox Discipuli.

Cum summa deuotione & ardenti amore, cum toto cordis affectu & feruore desidero te Domine suscipere, quemadmodum multi Sancti & deuotæ personæ in communicando te desiderauerunt, qui tibi maxime in sanctitate vitæ placuerunt, & in ardentissima deuotione fuerunt. O Deus meus, amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis, cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio & dignissima reuerentia, quàm aliquis Sanctorum vnquam habuit & sentire potuit. Et licet indignus sum omnia illa sentimenta deuotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum: ac si omnia illa gratissime inflammata desideria solus haberem. Sed & quæcunque potest pia mens concipere & desiderare, hæc omnia tibi cum summa reuerentia, veneratione ac intimo fatore præbeo & offero. Nihil opto mihi reservare, sed me & omnia mea tibi sponte & libentissime immolare Domine Deus meus, creator meus, & redemptor meus.

Vox Dilecti.

Luc. 1.

Ibid.

Ioan. 3.

Psal. 116.

meus, cum tali affectu, reuerentia, & laude, & honore, cum tali gratitudine, dignitate & amore, cum tali fide, spe, & puritate affectu hodie suscipere, sicut te suscepit & desiderauit sanctissima mater tua gloriosa virgo Maria, quando Angelo euangelizanti sibi incarnationis mysterium, humiliter & deuote respondit: *Ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum.* Et sicut beatus præcurator tuus excellentissimus Sanctorum Ioannes Baptista, in præsentia tua lætabundus exultauit in gaudio Spiritus sancti, dum adhuc maternis clauderetur viscibus. Et postmodum cernens inter homines Iesum ambulantem, valde se humilians, deuoto cum affectu dicebat: *Amicus autem sponsi quasi sit & vadit, cum gaudio gaudet propter vocem sponsi: sic & ego magnis & sacris desiderijs opto inflammari & tibi ex toto corde meipsum præsentare.* Vnde & omnium deuotorum cordium iubilaciones, ardentis affectus, merita excelsus, ac spirituales illuminationes, ac cælicas visiones tibi offero & exhibeo cum omnibus virtutibus & laudibus ab omni creatura in cælo & in terra celebratis & celebrandis, pro me & omnibus mihi in oratione commendatis; quatenus ab omnibus digne lauderis, & in perpetuum glorificeris. Accipe vota mea Domine Deus meus, & desideria infinitæ laudationis, & immensæ benedictionis, quæ tibi secundum multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ, iure debentur. Hoc tibi reddo, & reddere desidero per singulos dies & momenta temporum, atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cælestes spiritus & cunctos fideles tuos precibus & affectibus inuito & exoro. Laudent te vniuersi populi, tribus & linguæ, & sanctum ac mellissimum nomen tuum, cum summa iubilacione & ardenti deuotione magnificent. Et quicumque reuerenter ac deuote altissimum Sacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiunt, gratiam & misericordiam apud te inuenire mereantur, & pro me peccatore suppliciter exorent. Quumq; optata deuotione ac fruibili vniõne potiti fuerint, & benè consolati ac mirifice refecti, & de sacra mensa cælesti abscellerint, mei pauperis recordari dignentur.

QUOD HOMO NON SIT CVRIOSVS
scrutator Sacramenti, sed humilis imitator Christi
subdendo sensum suum sacre fidei.

CAPVT XVIII.

F I N I S.

PERITIA LIBELLI

DE IMITATIONE CHRISTI.

VM libellus hic nihil, quod cuiquam obesse possit, habeat, tutò ab omnibus modò illius capaces sint, legi potest. Stylo præterea simplici, nullo verborum ornatu confectus, nec vllas, vltimò admodum rationes, aut testimonia ad persuadendum adducit.

Quare tantus est in eo rerum succus, tanta vis, ac sententiarum, quibus passim abundat grauitas, vt in eo nihil mutari, adiungi aut demi possit.

Opus planè integrum & absolutum, cum omnes assequendæ perfectionis gradus & vias attingat, contineatque principia vniuersalia cultus interni, ex quibus conciones ferè innumera possunt deduci.

Nunquam fariat eius lectio, aut nauseam parit, at mirifice audientis animum delectat, etiam si milles repetatur: illa enim vniuersalia principia, sunt

Granat. Opus spirituale.

CAuendum est tibi à curiosa & inuiti perseruatione huius profundissimi Sacramenti, si nō *Prou. 23.* vis in dubitationis profundum demergi. *Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.* Plus valet Deus operari, quam homo intelligere potest, rolerabilis: pia & humilis inquisitio veritatis parata semper doceri, & per sanas Patrum sententias studens ambulare. Beata simplicitas, quæ difficiles quaestionum relinquit vias, & plana ac firma pergit, semita mandatorum Dei. Multi deuotionem perderunt, dum altiora scrutari voluerunt. Fides à te exigitur & sincera vita, non altitudo intellectus neque profunditas mysteriorum Dei. Si non intelligis, nec capis quæ infra te sunt, quomodo comprehendes ea, quæ supra te sunt? Subdere Deo, & humilia sensum tuum fidei, & dabitur tibi scientiæ lumen, prout tibi fuerit vtile ac necessarium. Quidam grauitur tentantur de fide, & Sacramento: sed non est hoc ipsis imputandum, sed potius inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad immixtas à diabolo dubitationes responde, sed crede verbis Dei, crede Sanctis eius, & Prophetis, fugiet à te nequam inimicus. Sæpè multum prodest quod talia sustinet Dei seruus. Nam infideles & peccatores non tentat, quos securè iam possider: fideles autem deuotos varijs modis tentat & vexat. Perge ergo cum simplici & indubitata fide, & cum simplici reuerentia ad Sacramentum accede. Quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti secure committe. Non fallit deus: fallitur qui sibi nimium credit. Graditur Deus cum simplicibus, reuelat se humilibus, dat intellectum paruulis, aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis & superbis. Ratio humana debilis est, & falli potest: fides autem vera falli non potest, omnis ratio & naturalis inuestigatio fidem sequi debet, non procedere, nec infringere. Nam fides & amor ibi maxime præcellunt, & oculis modis in hoc sanctissimo & superexcellensimo sacramento operantur. Deus æternus & immensus, infinitæque potentiæ, facit magna & inscrutabilia in cælo & in terra: nec est inuestigatio mirabilium operum eius. Si talia essent opera Dei, vt facillè ab humana ratione caperentur non essent mirabilia, nec ineffabilia dicenda.

Quid ei agendum qui tentatur de fide & Sacramento? Eucharistia.

Psal. 18. & 118. Non fallit deus: fallitur qui sibi nimium credit. Matt. 11.

veluti semina, quæ in se continet, vt animus hominis purgetur, illuminetur, perficiatur, deificetur. Est valde simile diuinæ scripturæ, quia præter ea, quæ dicta sunt, latet in eo diuina quedam & occulta Spiritus sancti virtus, quæ in legentis, & audientis animum, modo id cum pietate, & attentè fiat, ita illabitur, vt eum penitus immutet, & à rebus creatis in Deum transferat. Versatur in explicanda Christianæ perfectionis praxi. Quare si hunc legeris libellum pie, attentè & diligenter, vberes sane fructus reportabis. Tria autem notabis capita, quæ sparsim de Christiana perfectione hic continentur.

1. Est perfectio essentialis vitæ Christianæ, quam pro scopo habet.
2. Quibus vijs & gradibus ad hunc scopum perueniatur.
3. Quæ sint media & instrumenta eiusdem.

M m m m 3

Scopus.

CHRISTIANA perfectio, ad quam omnes aspirare, & tendere aliquo modo tenentur, est scopus eius operis, hæc autem perfectio, et si una nitatur charitate, quæ animam Deo vnit, quia tamen perfectæ charitatis, quatuor sunt præcipua munera.

1. Parere videlicet maximum sui contemptum.
2. Impellere ad omnimodam sui abnegationem.
3. Reddere hominem ad omnia indifferenter, quæ illi accidunt, & à diuina providentia immituntur.
4. Ac denique voluntatem nostram ita cum Dei beneplacito vnire, vt vi amoris vnus cum illo fiat spiritus: in his quatuor charitatis officijs describendis magna ex parte versatur.

Contemptus sui.

Quia sine eo nemo Christianam perfectionem potest assequi, subiicit varios modos, proprietates & affectus illius admirabiles, quæ si ad proximum redigas, magna à Deo spera.

Lib. 1. cap. 2. 19. lib. 2. cap. 2. 6. 10. lib. 3. cap. 5. 8. 9. 10. 36. 45. 46. 47. 54. 55. 57.

Abnegatio sui.

Secundo loco eadem varietate loquitur de sui abnegatione, nam primò docet quàm magna sit necessitas illius, quæ vniuersi amoris propriæ expoliatione confiliet, eo quod nostri amor pace & lætitia nos priuet.

Lib. 1. c. 6. lib. 2. c. 1. lib. 3. c. 31. 47.

Tum denique quia sine omnium rerum abdicatione non potest possideri vera libertas spiritus, lib.

3. cap. 31. 37.

Describit secundò varijs modis hanc abnegationem, lib. 1. cap. 17. lib. 2. c. 8.

Vocat eam nuditatem, lib. 2. c. 11. lib. 3. c. 37. 42. 46. 47. 58.

Vocat sui victoriam, lib. 3. cap. 47. 58.

Vocat mortem, lib. 3. cap. 17. 47. 49. 54. 58.

Vocat subtractionem, lib. 1. c. 6. 1. 3. c. 13. 32.

Dicitur & euacuatio, lib. 4. cap. 15. lib. 2. c. 9. li. 3. c. 18. 32. 36. 49. 63.

Proponuntur tertio duo genera abnegationis, non mediocriter inter se differentia, quorum vsus & praxis illud præcipue requirit, vt omnes diu & multum in primo exerceantur, antequam ad secundum perueniantur.

Nam primum versatur tantum in coercendo & moderando appetitu rerum sensibilibus & terrenarum, siue internæ sint, siue externæ, vt est amor & cupiditates diuitiarum, honorum, voluptatum, parentum, &c. lib. 1. cap. 6. 22. lib. 3. c. 13. 22. 31. 42. 46. 47. 58.

Secundum abnegationis genus longe sublimius est, & à paucis cognitum, à paucioribus verò ad vsum & opus redactum; est enim totum spirituale, cum in tollenda omni impuritate & proprietate versetur, quæ sæpe contaminat amorem, & desiderium rerum cælestium & spiritualium, quæ si quis amat propter se tantum, & non propter Deum, amor esse impurus dignoscitur, lib. 1. c. 15. lib. 2. ca. 9. 10. 11. 12. lib. 3. c. 12. 54.

Indifferentia.

Tertio loco quoniam anima maximè disponitur ad vniionem cum Deo per indifferentiam virtutem, valde ponderanda sunt, quæ hoc in libello dicuntur lib. 2. c. 12. lib. 3. c. 16. 19. 24. 29.

Conformitas cum Dei voluntate.

Quarto loco ponderanda sunt valde, quæ de postremo charitatis officio, quæ consistit in concordia voluntatis nostræ cum Diuino be-

neplacito, ab auctore dicuntur, & colligemus præcipuas quasdam huius summæ perfectionis descriptiones, in quibus admirabiles perfectæ charitatis conditiones & actus tanguntur. Vocatur enim 1. vnio, 2. ex verbis Evangelicis voluntatem Dei facere, 3. interio pura Dei, 4. conuersio ad Deum, 5. quærere, inuenire, sapere Deum; 6. honor, glorificatio, laus Dei, 7. amor purus, renuntiatio, resignatio, 8. traditio, commissio, oblatio, 9. quies in Deo; 10. referre omnia in Deum; 11. libertas mentis; 12. ambulare in veritate; 13. stare ad nutum Dei; 14. gaudere, latari in Deo; 15. assumptio Dei; 16. immolatio; 17. Ponere se in manu Dei, 18. à se exire, & in Deum transire, 19. esse Deum nobis omnia; 20. non stare super seipsum, 21. non sentire se, sed Deum, 22. appropinquare Deo, 23. firmare se totum in Deo, 24. subiaci Deo, 25. Incuruare tortuositatem, 26. conuertere cor in vno Deo. Lib. 1. c. 3. 7. 12. 14. 15. 16. 17. 1. 2. c. 1. 2. 4. 5. 10. 11. 31. 1. 3. c. 7. 27. 10. 15. 16. 17. 18. 30. 31. 29. 36. 37. 38. 55. 33. 32. 42. 43. 44. 39. 44. 45. 39. 47. 53. 54. 55. 61. 59. 53. 63. lib. 4. c. 7. 8. 9. 12. 13. 15. 16.

De triplici via attingendi perfectionem.

Ad assequendam perfectam charitatem, & exercenda quatuor eius munera, triplici via incedendum est, purgatiua, illuminatiua, & vnitua.

Quoad viam purgatiuam proponuntur quinque illius gradus per quos ascendendum est, vt plena anima purgetur.

Primus gradus est concipere magnum odium peccatorum, vt illa fugiamus, ad quod excitandum agit de compunctione cordis, lib. 2. c. 21.

De lætitiæ bonæ conscientia, & tristitia malæ, lib. 2. c. 6.

De odio peccatorum, lib. 3. c. 5. 58.

De mundi vanitate, lib. 1. c. 1.

De consideratione humanæ miseriæ, lib. 1. ca. 22.

De meditatione mortis ibidem cap. 23.

De penis peccatorum, ibid. c. 24.

De confessione propriæ infirmitatis, & huius vitæ miseriæ, lib. 3. c. 22.

De æternæ vitæ desiderio, ibid. c. 52. 53. 54.

De diligentiâ mandatorum, &c. ibid. c. 3.

Deplorat peccata, lib. 4. c. 9.

Secundus gradus est viriliter certare contra omnes tentationes, ne in priora peccata recidamus, lib. 1. c. 13. 2. lib. 3. c. 7. 13. 26. 40. lib. 4. c. 10. 18.

Tertius gradus est quotidianus progressus in via spirituali, quo vim nobis faciendo, & mores semper in melius commutando: expellimus tepiditatem, quæ sola gratia iustificante contenta, omnem emendationis laborem refugit: habetur victoria sui, feruore emendationis, mortificatione, renouatione boni propositi, fuga otij, exercicio rerum spiritualium, feruore.

Quartus gradus est extirpatio malorum habituum, qui sunt prauæ quædam inclinationes animi, acquisite ex frequentibus actibus vitiosis, ideoque ad perfectionem consequendam omni studio conandum est, vt eas radicibus euellamus.

Agitur autem in hoc libello de cura, non omnium quidem, sed quorundam malorum habituum, qui hominum spiritualium animos obsidere solent. Contra curiositatem, loquacitatem, elationem animi, vanam spem, securitatem, credulitatem, familiaritatem, proprium sensum, iudicium temerarium, vanam scientiam, animi deiectionem, affectus bonorum temporalium lib. 1. c. 20. 10. 7. 8. 9. 4. 13. 22. lib. 2. c. 5. lib. 3. c. 28. 48. 50. 62. 63.

Quintus gradus est mortificatio passionum, pro qua vide quæ de abnegatione sui dicta sunt superi-

lib. 1. c. 64. lib. 3. c. 3. 6. 31. 37. 61.

Quoad viam illuminationis, quæ tota consistit in virtutum exercitatione, legantur quæ dicta sunt de humilitate, de contemptu sui, lib. 2. cap. 2. lib. 3. cap. 5. 8. 9. 10. 15. 22. 45. 46. 51. 55.

De patientia in aduersis, &c. lib. 1. cap. 21. lib. 2. cap. 3. 10. 11. 12. lib. 3. cap. 13. 20. 21. 33. 34. 35. 41. 51. 52. 56. 61. 62.

De charitate fraterna, & operibus ex caritate factis, lib. 1. c. 15. 16.

De obedientia, lib. 1. c. 9. lib. 3. c. 14. 54.

De prudentia, lib. 1. c. 4. lib. 3. c. 43.

De pace, lib. 1. c. 3. 6. lib. 3. c. 25. 29.

De gratitudine, lib. 2. c. 10. lib. 3. c. 11. 24. 26. 27.

De sperigenda, & fiducia diuinæ providentiæ, lib. 2. c. 11. lib. 3. c. 35. 44. 64.

De temperantia, lib. 3. c. 30.

Quoniam ad virtutes plus nos excitant exempla, quam verba, ob oculos ponuntur exempla, lib. 1. cap. 18.

Quoad viam vnitivā, qua homo cum Deo perfectæ caritatis vinculo coniungitur, repete quæ dicta sunt de conformatione cum Dei voluntate.

Item obserua signa veri amoris practici, quare non agit de via vnitivā mystica, quæ consistit in excessu, & abstractione mentis, quamvis eam commendat, lib. 3. cap. 3.

Docet igitur viam vnitivā practica, ut colligitur ex dictis superius de quatuor officiis charitatis & alijs signis.

1. Signum: Pati libenter, lib. 2. cap. 11. lib. 3. c. 6. 7.

Tredecim alia habentur, lib. 3. c. 6. 7.

15. Ex ijs quæ cogitamus & loquimur, lib. 3. c. 53.

16. Suspirium ad Deum, lib. 3. c. 23.

17. Puritas intentionis, lib. 2. c. 4. lib. 3. c. 28.

18. Solus cor nostrum possidet, lib. 2. c. 7. 8.

19. Gignit consortium & intimam familiaritatem.

20. Non desiderat nisi quod Deo placet, lib. 3. c. 16.

21. Solatium in Deo, lib. 3. c. 13. 18.

22. Dirigit omnia in Deum, sicut in finem, lib. 3. cap. 10.

Instrumenta sunt necessaria ad perfectionem assequendam multo magis quam ad alias artes.

Hæc sunt vel interna vel externa. Interna sunt gratia Dei, oratio, examen, discretio spirituum, & electio: externa directio, lectio sacra, recessus, ac solitudo, vita religiosa, & Eucharistia frequens perceptio.

Primum & potissimum omnium instrumentum est diuina gratia, quæ est donum quoddam supernaturale atque diuinum, gratis & ex mera Dei bonitate nobis communicatum, quo quidem natura corrupta, & ad malum semper proclius ita perficitur, sanatur, & roboratur, ut facile possit non solum cauere peccata, sed etiam per viam virtutum ad suam perfectionis culmen peruenire. Sed quoniam aliqui ita se in mortificationis ac virtutum studio exercent, ut plus suæ industriæ, quam diuinæ gratiæ tribuant, quod Pelagianum sapit, ab hoc scopulo nos liberat, dum ait omnia gratia tribuendum, lib. 3. cap. 59.

Hæc de causa sæpissime ad orandum Deum se conuertit, petens quod senatur viribus nullo modo consequi posse fateatur, lib. 3. cap. 4. 17. 26. 27. 31. 32. 35.

Ibidem implorat diuinum auxilium, ad recuperandam deuotionem mentis illuminationem, &c. utque acius nos impellat ad hanc gratiam expetendam, eius ponit necessitatem, lib. 2. c. 8. 12. lib. 3. c. 9. 15. 17. 60.

Secundum instrumentum ad gratiam & perfectionem consequendam est oratio, cuius præcepta

nulla tradit, sed ex modo, quo orat, præcepta hauries, quia praxis præstat præceptis.

Tria itaque præcepta animaduerte.

1. **O**rationis perfectionem non consistere in sola & nuda diuinarum rerum contemplatione, seu interiori discursu, ex quo gustus spiritualis sequi solet, sed ad praxim & opus, id est ad vitam recte instituendam, ita ut ex practico lumine orationis dirigamur & efficaciter moueamur ad operandum, lib. 3. cap. 17. 30. 32.

2. Orationis materiam esse variam ac multiplicem, nullis enim limitibus circumscribitur, nam circa omnia, diuina, & humana, creata & increata versatur oratio. Vnde hic libellus aptam esse orandi materiam, & Christi vitam imprimis dicit meditandam, lib. 1. c. 1. lib. 2. c. 1.

3. Orationis formam tribus constare, præparatione, meditatione, colloquio.

Quoad præparationem, quia magni est momenti, excitatur in corde nostro ardens desiderium orationis, lib. 3. c. 7. 27. 44. 53. 58.

Postulat etiam ibi diuinum auxilium ad abigendas distractiones. Tertiò paulo ante orationis principium præmittendus est actus religionis summè necessarius, qui in Dei adoratione, & lauria consistit. Primò expedit tironibus multo tempore se in hoc actu exercere, cum per eum aditus ad ceteros pateat, qui postea explicabuntur. Adoratio enim est actus quidam reuerentiæ & honoris, qui exhibetur Deo, ortus ex cognitione propriæ infirmitatis & magnitudinis diuinæ, vnde nos humiliamus: de hoc lib. 3. cap. 4. 9. 45. lib. 4. cap. 1.

Quoad meditationem, cum tota illius vis varijs excitandis affectibus consistat, qui consequi debent aliquam considerationem alicuius rei, subiunguntur præcepta.

1. Est admirationis, qui fere semper cum exclamatione exprimi solet: Verbi gratia. O quantus ferror omnium religiosorum, lib. 1. c. 18. 22. lib. 3. c. 6. 11. 49. li. 4. c. 1. 3. 11. 13.

2. Est doloris, compunctionis, erubescentiæ, confusionis, accusationis, obiurgationis sui ipsius, V. G. ô hebetudo & duritia cordis humani, & exemplo mundanorum confunditur, lib. 1. c. 2. 18. 23. 24. lib. 3. c. 3. 14. 22. 51. 57. lib. 4. c. 1. 7. 9. 14.

3. Affectus est timoris, quem excitat meditatio mortis, iudicii, & lib. 1. cap. 23. 24. lib. 3. ca. 5. 15.

4. Affectus est spei, quæ facit ne quis animo despondeat, sed Dei auxilio nixus speret, quicquid lex Christi præcipit. Ad hoc iuuant, quæ de diuina gratia dixit supra: fundamentum enim spei præceptum est gratia diuina, lib. 3. c. 19. 20. 21. 35. 51. 62. 64.

5. Est desiderij vehementis per suspiria & exclamationes ad Deum, vel propter æternam vitam, vel propter gratiam, &c. ut: O quando veniet, lib. 1. c. 11. 15. 20. 25. lib. 3. c. 22. 23. 39. 53. lib. 4. c. 17. 15.

6. Est amoris diuini, qui, ubi cor amantis occupauit, rapit illud extra se, & transfert in Deum, cum quo vnum fit per intimam familiaritatis consortium, vnde oritur conformitas illa voluntatis, de qua supra. Obseruanda præterea seruientes quadam aspirationes ad Deum ex hoc amoris incendio stillantes, qualis est illa, ô veritas Deus, fac me vnum tecum in charitate perpetua, lib. 1. cap. 3. 6. 11. 23. lib. 4. cap. 17.

7. Est gratiarum actionis & laudis diuinæ, qui quomodo fit exercendus, discis, lib. 3. c. 6. 9. 11. 24. 34. 55. 54.

8. Est oblatio spontanea facta Deo, lib. 3. c. 16. 42. 55.

9. Est petitio alicuius doni, qui passim habetur toto libello, 3. c. 4. 6. 16. 17. 26. 27. 30. 32. 34. 39. 60. lib. 4. cap. 9. 16.

Hi sunt affectus & actus præcipui meditationis, qui omnes ad vnum scopum dirigi debent, id est, ad audiendas diuinas inspirationes: quanta autem deuotione, attentione, & reuerentia excipiendæ sunt, cum nihil aliud sint, quam diuina loquutio ad suam voluntatem manifestandam, habetur, lib. 1. 2. 3. lib. 3. cap. 12. 13.

Sequitur colloquium, quod est vltima pars orationis, quamuis nihil prohibeat misceri in tota meditatione colloquia, quia sunt ardentes quædam & familiares colloquutiones cum Deo, in quibus à Spiritu sancto excitatur varij affectus, quorum nulla certa regula dari potest, lib. 4. c. 1. 2. 13.

Nota pulcherrimas colloquij formas, modo enim anima cum Deo, modo Deum loquentem audit: Nota ut aptè amplifcet varios affectus, nunc gratiam deuotionis petendo; interdum quarimonia & lamentationes, oburgationes & desideria: cū interrogationibus ad pellendum torporem, cum exclamationibus, ex dolore, admiratione, &c. Item comparationibus, antithesibus, quibus homo vehementer excitatur ad aliquid faciendum. Sic de exemplis priorum, & confirmatione voluntatis, quæ se firmam ostendit ad bonum, lib. 3. c. 3. 9. 11. 13. 14. 15. 23. 39. 53. 54. lib. 2. cap. 12. lib. 1. cap. 18. 22. 23. 24. 25.

Tertium instrumentum est examen conscientie, quod sæpe, saltem bis in die, fieri debet, lib. 1. cap. 10. Pro particulari defectuum discussione pro perfectioribus, quibus conuenit examinare, quò ferantur desideria, lib. 3. c. 12.

Quartum instrumentum est discretio spirituum, quæ est lumen internum ad discernendos motus animi bonos & malos, naturales & gratuitos necessarium, quo & multa occulta ad vitam, & perfectionem Christianam pertinentia deteguntur.

De hac discretione, quia sparsim agitur hic, ad quædam principia est totum reducendum.

Primum igitur sit diligenter considerare interiores animi motiones, vtrum ex Deo sint, & in dubio non propendere, sed totum Deo committere, li. 3. c. 16. 12.

2. Diligenter animaduertendos motus naturæ & gratiæ, quia inter se contrarij, affert varia discrimina, quæ ad vnum præcipuè reducuntur, scilicet naturam, se, & sua commoda querere, fugere mala, gratiam impellere ad sui contemptum, omnia mala libenter amplectenda. Deumque solum querendum, quæ pondera, ut cognoscas proprium amorem sub specie boni fallere, lib. 3. c. 59.

3. Examinare virtutes, vtrum veræ ac solidæ, an fictæ & inanes, lib. 1. cap. 9. 15. 16. 17. 19. lib. 3. c. 22. 5.

4. Discutere consolationes, item desolationes an bonæ. Bonas autem facit, si humilitatem & compunctionem pariant, lib. 2. c. 10. 11. 12. lib. 3. c. 40.

5. Mensuram perfectionis vel progressus non sumi ex abundantia consolationum, nec contra. Magnam virtutem verò indicare eum qui libenter suffert subtractionem, lib. 2. c. 9. 12. lib. 3. c. 8. 29.

6. Quomodo se gerat quis in consolationibus, & primò quidem non sunt nimium auide querendæ, sed humilitas & timor conseruandi, lib. 2. c. 9. Gratiæ agendum, nec ijs adharendum: admittendæ, ut nos reddant fortes: eas dari debilibus: cauendæ indiscretionibus in ijs, & cogitare de desolatione futura, lib. 3. cap. 8. 9.

7. Principium continet quid faciendum tempore derelictionis, ut primò non desperare. 2. agere gratias tanquam pro magno beneficio. 3. Deus nos humiliat, ut ei magis subiiciamur. 4. ut nos ei offeramus, & ad omnia prompti reddamur. 5. ut opera bona non relinquamus, sed &c. 6. cogitemus derelictionis utilitates, ut humilitas, consolatio in solo eo, nò in homine, &c. sicque purgemur, lib. 2. c. 9. 10. 11. 12. lib. 3. cap. 8. 35. 55. lib. 4. c. 15.

8. Principium premunire animum contra apathiam, id est, insensibilitatem: sunt enim quidam qui statuerunt perfectionem in carentia omnium tentationum: Atque autem non esse malum tentari, lib. 1. c. 13. lib. 2. cap. 9. lib. 3. c. 7. 13. 35. 38.

Quintum instrumentum perfectionis est electio eius, quod melius est & facilius ad vltimum finem: ad quem assequendum tradit documenta.

1. Ut in omni re eligenda proponamus nobis vltimum finem, id est Dei gloriam, lib. 3. cap. 10.

2. Purgetur affectus tendens ad creaturam.

3. Posito ante oculos vltimo fine, in æquilibrium subsistamus, sequuturi quod diuina gloriæ & salutis nostræ conducibilis viderimus, lib. 3. c. 4. 36.

4. Tum verò obsecranda est Diuina Clementia, ut mentem instruat, & voluntatem impellat, quocunque voluerit, lib. 3. cap. 16.

5. Fiat discussio examinando rei eligendæ affectus, lib. 3. c. 12.

Sextum instrumentum est directio, ut scilicet aliquem peritum ducem sequamur, li. 1. cap. 4. 8. 9. 10.

Septimum est lectio sacra, lib. 1. c. 5. lib. 3. 48. lib. 4. cap. 11.

Octauum secessus externus & internus, lib. 1. c. 10. 19. 21. lib. 2. c. 2. lib. 3. 36.

Nonum vita religiosa, de qua sexdecim conditiones, lib. 1. c. 17. 19. lib. 3. c. 11.

Decimum sacra communionis frequens vsus, de qua toto libro quarto agit, & considera. 1. reuerentiam, desiderium, puritatem, oblationem diuinæ gratiæ, amorem, confusionem, necessitates aperiri, affici conare, custodiri, &c.

¶

Epistola

Epistola

CAROLI A BASILICA

PETRI PRESB. MEDIOLANEN. EX

congregatione Clericorum Reg. S. Pauli decollati.

AD R. P. F. LUDOVICUM

Granatensem.

DE OBITU CAROLI CARD. S. PRAXEDIS ARCHI-
episcopi Mediolani.

In memoria aeterna erit iustus, ab auditione mala non timebit.

Psal. 111.

Significasti mihi saepius literis tuis, optime Pater, nihil me tibi gratis facere posse, quā ut de Caroli Cardinalis Sanctae Praxedis, Archiepiscopi Mediolani actionibus, quem nunc sempiterna vita frui speramus, aliquid scriberem.

Qua ego pia admodum voluntate tua, amātissimoque in Cardinalem animo mirifice delectatus, tum alias ad te de rebus illius non semel litteras dedi; tum hoc tempore de sanctissimis exercitationibus, diuinisque contemplationibus scripturus eram; quibus in sacro Varalio monte, superioribus diebus, praecipuo quodam studio se dederat. Sed me miserum, spirituales illae iucunditates eo exitu, nobis quidem acerbissimo, conclusae sunt, de quo te iam arbitror audisse, cum tristissimi casus fama in omnes partes iam peruenerit; orbemque luctu impleuerit. Nunc de utroque ad te scribam, de sacris contemplationibus, & morte; ex quibus illa, magnam spiritus tibi afferent delectationem; in huius verò narratione, aliquid, opinor, ut sit, in dolore leuationis, inuenies. Cupiebat optimus Antistes superioribus mensibus paulum se de turba, & a negotijs, in sanctum otium solitudinemque conferre; ut quem admodum certis temporibus solebat, animae suae statum, officia, culpaque diligentius secum reputaret; & spiritus sui viribus instauratis, ad Ecclesiae suae gubernatione reuenteretur: quamquam aliam quoque causam, praecipue cuiusdam contentiois oratio adhibendo, hoc tempore habuisse, ijs notum est, quibus illius arcana consilia, grauisimaque, quae nunc susceperat, munera ignota non sunt. Cui rei etiam indicio est, eum, & longinquirem, & insigniorem locum ad id delegisse; longiorique temporis spatio in eo moratum esse, quam solebat. Sed illud quoque verum est, aliquot iam annos, eum Dominicae passionis memoria mirifice delectari solitum fuisse; eamque animo ita fixam habuisse; ut illius varijs modis tractanda, diuidenda, ordinandae finem non faceret; tempusque aliquod cupide obseruaret, quo animus illius ab interpellationibus liber, in eiusmodi sacris meditationibus posset conuiescere. Dicā postremo, cum eum Deus post maximos labores, grauesque perpeffiones in caelum, ut speramus, accersire vellet; quibus diuinae gloriae, & honori seruans, annis praefertim circiter viginti quibus in hac Ecclesia resedit, exercitus fuerat; vltimo, & insigni huius vitae beneficio, eam ei mentem dedisse, ut praecipuam illam mortis causam praeparationem adhiberet. Itaque, cum sacram ordinationum solemnitate sacris Septembris temporibus, de more esset celebraturus; nuncium accepit, Franciscum Bosium Epi-

scopum Nouariensem in grauisimum morbum incidisse; ita ut mortis periculum in horas immineret. Statim ipsa nocte, nulla habita incommodi alicuius ratione, ut erat eiusmodi praesertim necessitatis tempore, & erga Prouinciæ Episcopos, charitate admirabili; Nouariam contendit. Mortuum Episcopum cum offendisset; & quae pro insigni sua pietate solebat, fueris, celebrandi officia praestitisset; concionem habuisset; sanctissimae communionis sacramentum frequentissimo populo ministrasset; profectus est Vercellas, ut vrbis illius Ecclesiae quibusdam in rebus confunderet. Franciscus enim Bonhomio Apostolicae sedis nomine in Germania absente, curam illius Ecclesiae auctoritate Apostolica; praeter id, quod ad eum, ut Metropolitanum, spectabat; benigne susceperat. Atque non Ecclesiastica solum, sed ciuilia etiam, eaque grauisima negotia ibi confecit; ex quibus perniciose discordiae facile extitissent. Fuit eo tempore cum Cardinalibus Vercellensi, & Montisregalis, & cum Episcopis nonnullis; qui ad eum iam solebant etiam ex longinquis prouincijs, tanquam ad Ecclesiasticae disciplinae magistrum frequenter venire. Tū inuitatus à Sabaudia Duce, qui se ei maximè deditum filium profitebatur. Taurinum concessit: ubi postquam cum duce collocutus, & sacrosanctum lintheum, quod suscepta olim laboriosa admodum peregrinatione, magno pietatis documento, inuiserat; veneratus esset; discessit; & in Varalium montem se recepit, qui verè sub Alpium iugo, inter Helueticos, Pedemontanosque fines positus, ab vrbe Vercellensi, Nouariensi & Comensi millia passuum viginti quinque, aut ad summum triginta, distat; à Mediolanensi quinquaginta quinque. Ibi ante annos fere centum, vnus ex fratribus S. Francisci, ordinis, quae obseruantia dicunt, Mediolanensis, ex familia Cai-
ma, sepulchrum Domini imitatione Hierosolymitani, posuit: fratrum suorum monasterium, quaedamque sacella, ex multis piorum virorum eleemosynis aedificauit, in quibus historia Dominicae passionis, pulcherrimis statuis & ad pium animi affectum excitandum accommodatis, expressa est. Ijs addita sunt plura alia sacella, non solum passionis Domini, sed sacrarum aliarum historiarum imagines referentia: quae in summa montis parte distinctis locis posita, pulcherrimam praebent piorum mentibus sacrarum exercitationum opportunitatem. Huc igitur in fratrum monasterium vir sanctus Carolus, cum Patre

*Funeralis
Francisco
Bosio Epi-
scopo N. uer-
ter si ex-
luit.*

*Vercellensi
sem Ecclesi-
a visitat.*

*Taurini lina-
theum f. cre-
sarum
videt.*

*Varalio ex-
purganda
conscientia
recolenda
passionis
Domini
opera dedit.*

*Carolus
Borromeus
quam assi-
duus fuerit
in meditan-
da Passione
Christi.*

*Octo horis
continuis
flexis genibus
cum familia
in contem-
platione per-
sistit.*

*Aspera eius
vincti ratio.*

*Adversa va-
letudine cor-
ripitur.*

sanctissima passionis meditationes; in quibus eos quoque, quos ex familia secum habebat, exerceri voluit. Diei, & noctis etiam, certa tempora distributa erant; quibus quemlibet ad meditandum, & orandum in facellis esse oportebat. Cardinalis autem, qui tamen communi tempore contentus non erat, proprium sibi facellum, nullo comite, deposcebat. Iucundissimum erat pietatis spectaculum, quod suam conscientiam aculeum admovebat, videre tantum virum, nocte praesertim, solum, parvula laterna sub pallio recepta, per ea loca ire, quod spiritualis affectus acius inuitabat. Atque in eo maxime elucere visum est eius singulare sacrae contemplationis studium; quod cum ea paulisper intermittenda esset, & ad Cardinalem Vercellensem Aronam eundem; nocte ante, octo ipsas horas, una cum familia, in ea permansit: cum toto eo spatio genibus tantummodo nixus, nulla corporis parte flecteretur: Immo ad extremum quare de eo visus est, qui horologium curabat, quali praefinitum spatium contraxisset. Tempus constitutum erat, quo omnes congregati, loco quisque suo, quid meditatus esset, animoque pie sensisset, in medium affererebat. Qua in sacra communicatione, narrabant caelestia verba, & sententias ex sacro illo Caroli ore excepsisse: qui quasi odor quidam supernus, morti propinquus, suavius quam solebat, voces edebat. Narravit mihi Pater Franciscus, se diuini illius pectoris sensus, intimasque cogitationes spirituali suauitate, lachrymisque coniunctas, sapientissimo suo obtinuisse, dulcique item fletu persecutus esse. Quam vero hic adhibuit, vitae & victus asperitas, quamquam sine dubio erat maxima, ipsi tamen noua non erat; cuius solitus iam cibus erat panis, & aqua; & cum paucis horis in paleis cubaret, commoda sanatione uti sibi videbatur. Neque is erat, qui flagellorum & cilicij disciplinam nunquam omitteret. Itaque non magnum erat, illum eo quoque tempore pane, & aqua vitam sustentare; ligno facientem breuem somnum in cilicio capere; & flagella sibi adhibere: quibus cum sanguinem quandoque hausisset, interulam sanguine aspersam, quam ille studiose occultauerat, & flagella item cupidissime conquisita, quidam inter res charissimas reposuerunt. Illud quoque sibi ministerij sumperat, ante lucem lumen afferret Patri, à quo reliqua familia acciperet, ne incommodo afficeret suos. Quo seuiore, nam, erga se indies utebatur disciplina, eo se humaniorē, mitioremque erga alios praestabat: consueueratque noctu lumen in paruo cubiculo suo habere, tum ne cubicularijs forte luminis inferendi molestiam exhiberet, tum etiam ut quemadmodum existimo, iucundo piarum tabularum, quas ibi habebat, aspectu frueretur, si quando oculos aperiret. Antequam autem à monte discederet, ubi non amplius quindecim dies, neque id sine intervallo, moratus videtur, tentari valetudine cepit; ex qua suo, & Patris consilio, non nihil remisit de consueta vita asperitate. Atque cum febris se laborasse sentiret, tempusque redeundi videretur, discedendum sibi statuit. Medicum quidem in reditu consuluit, sed curationem tamen, ut solent, qui id facere possunt, statim non adhibuit. expectauit autem pro sua consuetudine, num febris reuerteretur, qui antea quandoque, ne quarto quidē febris impetu ad medicinam confugerat, & absque illa tamen emergerat. In quo vir sanctus, sicuti in reliquis, pauperum vitam sequebatur, qui non solum non habent cum aegrotant, unde curentur, medicinamque adhibeant, sed ne opera quidem, & labore consueto abstinere, & cessationis beneficio frui possint, cum rebus ad victum necessarijs destituantur: quam ad rem naturam tamen, & corporis sui diuturnam experientia utebatur. Multas habuit totum illud

absentiae tempus futuri obitus praesensiones. Nam praeter inusitatum illam preparationem, praecipuam suauitatem in ijs exercitationibus ex gloriosi sepulchri mysterio capiebat, nam cum facello, & imaginibus destitueretur, quae sumptae meditationi proprie conuenirent, ad sepulchrum semper se referebat: ex eius contemplatione diuina quaedam mentis cogitata hauriebat: & cum, profectioe indicata, omnes de monte descenderent, animaduertissentque Cardinalem ipsum deesse, mulierculam cuiusdam indicio, in sepulchri antro ille repertus est. Sacrum missae officium, nescio an postremum, praeter consuetudinem, perpetuis cum lachrymis celebravit. De morte frequenter loquebatur. Saepē commemorabat, suos ferē diu vivere non solere. Patrem suum Giberum comitem, cum aetatis quadraginta septē annorum esset, mortem obiisse. Mirum esse, quod ipse ad eandem aetatem peruenisset; quod duodecim ante annos morbis, & curationibus adeo debilitatus erat, ut omnium iudicio morti propinquus iudicaretur. Atque fuit ille quidem, dum iuuenis esset, etiam medicorum sententiam neque id ob vitę asperitatem, quam nondum coeperat; ea valetudinis conditione, ut mirati sint quicumque eum nouerant vitam potuisse producere longius, sed omnia ille nimis exquisita corporis cura, ex piorum, prudentumque virorum consilio, simplicem, communemque viuendirationem elegit; cuius beneficio licet cum abstinentia, deinde, & cum asperitate eam coniunxerit, reliqua aetate, hoc est annorum circiter duodecim cursu, bona valetudine, in magnis curę Episcopalis laboribus, usus est, ut potius, exultandus ille sit per rudiorem, & seuiorem vitę disciplinam hocce postremos vitę annos à Domino obtinuisse; quam vel modicum propter eam temporis deperdidisse. In reditu, dum febris laboraret, commemorabat, & libenter quidem, ut omnia, quae ad eundem pertinerent; Pium quantum sanctę memorię Pontificem maximum, cum non longē se à morte esse sentiret, surrexisse tamen, & septem vrbs ecclesias inuisisse. Disputabat diuinitus de excellenti illa voluntate, querebus alijs omnibus omisis, vnum Dominum sequi, & spectare debemus, neque aliud quidquam, etiam spirituale, nobis in hac vita proponere, neminem alijs, dicebat, capere & teneri oportet, sed ijs ipsis liberum me prebere, quę ad huius Ecclesię vtilitatem institui. Incumbere me perpetuo æquum est, donec viuam, in Domini cultum: si aliud migrandum sit, praesto esse debeo, & quidquid agendum restat, diuinę providentię commendatum liberē relinquere. Sed quid ego de absentia huius tempore loquor? multis ab hinc mensibus edebat huiusmodi animi sui cogitationes: neque ita multo ante, mihi quadam ex causa dicebat, vitę spatium sibi videri non amplius ferē prorogandum; nisi forte ad annos aliquot inter morborum incommoda traducendos. Venit ille Mediolanum feria sexta, vespere, quo die, communi Ecclesię officio, ad mortuorum subsidium diuina celebrantur. Quae quidem diuina tunc providentia, ut tantisper grauitas morbi lateret, donec reuerſus quoad sedem suam, in ea statim moriturus, reuerteretur: cum autem in suo, maiori cubiculo decubisset, peritissimis medicis vocatis expectabat sequenti die, hora ferē decima octaua, an febris rursus accederet. Iusserat ex summa parui cubiculi sui parte tabulam euelli, in qua Saluatoris nostri mortuum corpus depictum erat, & super conopei fulcimenta collocari, ut eam, cum oculos tolleret, posset aspici. Aliam in ima lecti parte appendi, ut directo eam spectaret obtutu in qua Christi Domini effigies erat, agonia in horto laborantis. Altare item in ipso cubiculo poni voluerat optime instructum; cum pulchra tabula,

*Obitus sua
diuina munda
habens.*

*Colloquium
eius in reditu.*

*Mediolanum
reuerſus quoad
sedem suam, in
ea statim moriturus
reuerteretur.*

Ingrauescit
morbui.

bula, quæ Domini sepulchrum referebat: vt aptam omnium rerum consecutionem, eundemque præfagiorum cursum agnoscere possit. Vicesima prima ferè, ni fallor, hora erat, hoc est tertia ante noctem; cum nescio quomodo grauius laborare cepit, vt oculis apertis ferè esse non posse videretur, astabamus illi, & modo hic, modo ille, varijs rebus proponendis tentabat; vt oculos aperiret. Dixi ego illi, me non credere, eum dormire, sed contemplari, facereque, vt optimum virum Mutinensem Episcopum fecisse, quandoque referere: dicebat enim: cum periculo se valde ille agrotaret; clausis oculis semper secum cogitasse, neque cuiquam auscultare voluisse; rogasseque ne quis à Deo se tali tempore auelleret, & ad humana deduceret. subridere visus est, cum hæc dixi, & mansit tamen vt prius: comparauit imprudens illius morbum qui leuis habebatur, cum Episcopi illius mortifera valetudine diuinique nesciens quid dicerem. Ac mihi quidem huiusmodi rem consideranti, venit in mentem, illum, cum ingravescere morbum sentiret, dedita opera ita seipsum collegisse, cogitationemque ab omnibus vitæ huius rationibus auocasse: postremoque tempore eam constantiam, fidem, modestiam, & cum Deo coniunctionem præ se tulisse, quam antea vita ostenderat. Is autem reuera erat, qui ne à Deo paulum diiungeretur, omnia alia facile relinqueret, diuinæque prouidentiae liberè committeret; quique mallet communis quadam, & vulgari ratione, quam præclaris quibusdam virtutis indicijs, ex hac vita decedere. Quamquam enim optabile erat, vt eius obitum præclaris quibusdam, & speciosis sanctitatis significationibus ornatum videremus: quid aliud erat tamen, quod post perpetuum rerum admirabilem, & propè incredibilem cursum, in eius vita, aut morte magnoperè requireremus? Cum medici venissent, & in ea ferè sententia essent, vt de graui aliqua, & diuturna agrotatione suspicarentur, naturæ vim valde deficere paulò post intellexerunt. Id nobis qui aderamus cum dixissent, quid animi in nobis reliquum fuerit, facile existimare licet. Mifimus itaque, vt in Ecclesijs oratio ante sanctissimum Sacramentum institueretur: & de viatico, Extremaque vnctione illi adhibenda agere cepimus. Dicitur illi est à Patre Francisco, qui semper affuit, tempus esse, vt ex hac vita abiret, & ideo sacri viatici subsidium sibi compararet. Ille autem, se enixè petere, statim respondit. Cumque, Canonico collegio cum sacris indumentis comitante, sanctissima Eucharistia in Archiepiscopale sacellum allata esset, quauius ex eo, vtum afferri tunc vellent? Nunc, inquit ille. Quæ quidem sola verba eo periculi tempore prout ex quo perspicuum esse videtur, illum, si voluisset, alia quoque potuisse dicere. Immo ex eo etiam integri eius sensus cognosci potuerunt, quod cum interrogaretur, vtum vellent Archiepiscopo manu, an alterius afferri sanctissimam Eucharistiam; paululum, vt sepe solebat, antequam responderet, apud se cogitauit: tum de Archiepiscopo tero significauit. Quod idem fecit, cum ab eo quareretur, num vellent Protincia Episcopos, secundum ea, quæ in eo genere confecerat, decreta, accersiri. Præterea verò de morte tunc obeunda, & extremis subsidijs recipiendis ea vultus constantia accepit, qua rem quolibet notam, & expectatam audisset. Neque enim vel leui aliquo indicio commoueri visus est: immò cum eius consobrinus Comes Renatus Borromæus, humana quadam amoris significatione, hortatus esset, ne eo tamen nuncio tereretur; subrisit sanctus sacerdos ad ea iuuenis amantissimi verba. Rogauit ego, vt illud S. Martini secum dicere vellent, Domine si adhuc populo tuo sum ne-

cessarius, non recuso laborem, illud existimans, vt si cuius præces ad prorogandum vitæ spatium valere possent, ipsius ad id aptissimas fore, & acerrimas. Benignè tum ille me aspiciere visus est, nihilque respondit. Neque verò dubito, quin is, qui se toties pro grege suo deuouit, tunc quoque ad longiorem vitæ paratum se præbuerit: sed idem fuit illius, qui S. Martini fuerat, orationis euentus. Cum sanctissimum Sacramentum postea allatum esset, pie illud sumptis, cum indicasset tamen animum sibi lecto surgendi, vt ante constituerat, fuisse, si vires suppetissent. Post illud, statim extremam suscepit vnctionem. Nox erat, & infinita prope multitudo vique in cubiculum concurrerat. Legebamus nos qui astabamus, præscriptas eiusmodi officij præces. Euangelicâ præsertim Domini passionem, quam ille apud morientes lectionem maximè semper probauerat. Tunc petita ab eo est omnium nomine benedictio, quam agere quidem ob imbecillitatem, sed manu tamen, quæ ab alio sustentabatur, signo crucis formato, impertijt. Ita agoniam illam ingressus est, quam libentissimè in passione Domini cogitare; sed adeo ita uem tamen, vt neque membro aliquo agigaretur, neque vis vlla vehementior appareret. Imposuimus demum illi cilicij cinere benedicto aspersum, quod ille non solum in ritu, sed etiam in ipsa carnis afflictione vehementer probauerat, & vltus fuerat, & cuncta ferè noctis hora venisset, animam Deo reddidit. Contigit mihi, charo admodum, sed acerbissimo munere, vt vltimum colligerem spiritum, oculisque componerem, cum osculanda integrè illius, & castissimæ carnis desiderium qui aderamus explere non posse videremur. Periculi fama tota continuo ciuitate manauit; quæ tam horribili audicione vehementer commota est. miserabile erat spectaculum, videre vbiq; lumina circumferri, & homines hac illac vagari, tum anxie sciscitari quo modo se res haberet; & cum nihil spei reliquum esse audirent, maximè perturbari, & flere. Cum domo Archiepiscopali discessissem, vias eorum multitudine offendi refertas, qui crucibus prælatis, quamquam serò, processiones cum litanijs obibant; quibus ad sanctorum inuocationem respondebatur ab omnibus, intercede pro eo. Cum me viderent transeuntem, cupide interrogabant qualem nuncium afferrem: quem accipientes miseri luctuosos clamoribus omnia replebant; vt ferreus videri posset, qui lachrymas teneret. At ad sancti Pastoris lectum, qui fletus, quæ lamentationes audiebantur? Flebant Canonici, & luctuosos vocib. vt olim S. Martini discipuli, quærebatur, quod optimus Pater eos defereret, & in memoriam, & periculo relinqueret. Grauitèr, plerique ex familia lamentabantur, qui non vt aulici quidam, sed vt deditissimi filij sancti virum diligebant: supplices benedictionem illius omnes postulabant: illudque vehementer curabant, vt vel minimum aliquid saltem, quod illius fuisset, haberent, quod solatij, & religionis causa seruarent. Tanta erat commotio, tantus luctus, vt nesciam an in illa Federici Enobarbi ruina maior luctus fuerit: præsertim postquam tristissima campanarum, primò Ecclesiæ maioris, postea aliarum ecclesiarum omnium signa audita sunt. Eos equidem flere vidi, quibus ne Patris quidem, aut cuiusvis propinqui mors lachrymam excussisset: & eos itidem, quod mirum sanè est, qui alijs omnibus potius, quam spiritualibus bonis delectari videbantur. Monasterium fuit, in quo moniales tota nocte orantes permanserunt, cum rei euentum ignorarent, & quidem existimo ea nocte locum ferè somno in hac vrbe relictum non fuisse, cum tristitia, & dolor omnia occupasset. Conuenerunt in Archiepiscopales ædes primarij viri multi, aderat Comes

Sacra com-
mu. conera-
Bistur.

Extremam
v. ch. oronem
recit.

Benedictio
compartitur.

Moritur.

Denotio sub-
ditorum ex-
gapium Epi-
scopum.

Luctus om-
nium.

Quam im-
perterrite
mortis horæ
expectant.

Ad cadaver
eius frequē
concurfus.

Funeralis
pompa.

Comes Hannibal Altempfius eius cognatus, cuius filiolus genuflexus, & supplex benedictionem à sancto Præsule postulavit. Aduenit Dux Terræ nouæ, Prouinciæ præfectus, diuque amice, & piè sanè in cubiculo moratus est, donec spiritum exhalaret. Reliquit autem discedens custodiæ suæ partem, nequit fortè offensionis in domo accideret. Quod postea de more oportebat, corpori inter circumstantium oscula, adhibitum est; in cuius humeris satis incommoda signa flagellationum visa sunt; & in dorso illius sclopi ictus signum, qui toto iam diu orbe vulgatus est. Collocatum illud est. Pontificalibus vestitum indumentis in adium sacello: neque permissus est populus ingredi, qui misericordie cupiebat, usque ad feriam secundam sequentem. Tunc aditu omnibus aperto, tantus fuit omnium concursus, quantus cuiuscunque celebritatis causa fieri posse conijcere possumus: tantoque fletuum numero; quantum omnes satis mirari non possunt. Quod si diutius insepultum relictum esset, non dubito, quin valde longinquè quoque venturi fuissent. Id tantum molestiæ miseri capiebant, quod morari quantum volebant, & Pastoris sui vultum contemplari saltè non permittebantur, ob aduenientium impetum perpetuum, nam tangere, & osculari non dabatur, ob sepimentum, quo vndique munebatur: neque cæcylorum coronæ accipiebantur, quas cupidissime omnes offerebant, vt corpori admonerentur. Tantis fuit irruentis multitudinis impetus, vt quidam etiam ex eo interierint: de quibus dici posset, quod Gregorius Nazianzenus de quibusdam simili de causa extinctis in funere S. Basilij dicebat; felices fuisse, qui digni habiti erant vt sanctæ illius animæ comites accederent, victimarumque funebrium loco haberentur. Conueniebat clerus distinctè in sacellum Archiepiscopale, ad statas vigiliarum preces recitandas. Tandemque heri mane, hoc est, quintum demum post obitum die, luctuosissimum funus ductum est, idque satis prolixo viarum ambitu, vt longissimi cleri vtriusque ordines, quibus cum infinito prope luminum numero funus illustrabatur explicari, & reliqua multitudo, etiam ex diecesi, locum sequendo habere posset. Securus est Cardinalis Episcopus Cremonensis Pontificalibus indumentis ornatus; qui licet non satis firma valetudine, statim accurrit: Episcopus item Vigleuanensis, & Alexandrinus, item Episcopus Citadinus: Dertonensis enim in tempore adesse non potuit: ceteri autem Prouinciæ Episcopi, partim mortui sunt, partim publicis Ecclesiæ de causis longè absunt. Securus est Dux Terræ nouæ, cum Senatu, & Magistratibus. Tantis denique conuentus, & omnium ordinum effusio fuit, neque enim vel ius eo tempore dictum est, vel tabernæ apertæ, fuerunt, quanta ad summum sancti viri honorem, summamque amoris significationem vix optari potuisset. Funebres verè

erant psallentium voces, & sapius fletu interruptæ necessariò cessabant. Maximi auditi sunt energumenum clamores: & qui Domino Ierusalem intranti plausum dederunt, simplices pueri, dum corpus efferreretur, commoti, miserabile verbum, Misericordia quantum poterant, clamare ceperunt. Frater Franciscus Panicarola, post missarum solemnias, quæ Cardinalis Cremonensis celebrauit, funebrem orationem, seu concionem, de laudibus optimi, multisque nominibus illustrissimi Præsulis, in Ecclesia maiori quo funus ductum erat, locutentissimam, vt solet, habuit. Pollicitus est, quod deesset, sequenti Dominica se præstiturum. Post sacrum exequiarum officium, episcoporum omnium sacris functionibus perfectum, illatum est corpus in sacellum Pij Quarti, quod ferreis clathris esset munitum: quod quidè vix fieri potuit ob incredibiles populi impetus, qui vel inuitis omnibus tangere volebant, & coronas admoueant. Ibi ad populi desiderium aliqua ex parte explendum toto die relictum est. De monibus vndique semper horribiliter clamantibus; Proxima verò nocte, circiter quintam noctis horam in arca plumbea conditum, in sculptis hominis, & tempore. Sepultura. ris notis, in sepulchrum intulimus, quod ipse sibi testamento constituerat, iam inde ab anno salutis M. D. LXXVI. in quo hæredem reliquerat Hospitalium pauperum huius urbis domum. Quadam suis legauerat. Tum verò scripta sua ad conciones pertinentia Vercellensi Episcopo, quo neminem arbitror Episcopum illi fuisse chariorem, neque etiam magis probatum. Sepultura locum elegerat in ipsa maiori Ecclesia ante gradus, quibus ad chorum ascenditur, in quo huiusmodi poneretur epitaphium, si rectè memini, Carolus Cardinalis tit. S. Prædix, Archiepiscopus Mediolani, frequentioribus Cleri, populi, & deuoti feminei sexus precibus se commendatum cupiens, hoc loco sibi viuens monumentum elegit. In quo quidem testamento quendam funeri, & exequijs modum adhibuit, quæ non satis recorder. Hæc est exitij nostri narratio, o Pater, quod Dominus fortasse præuideri noluit, ne infinitas propè preces eorum repudiaret, qui, si spatium datum esset, Domini manus quodammodo tenuissent, ne hanc nobis hoc tempore plagam inferret. Nunc restat, vt eum vehementer quantum possumus oremus, ne nos deserat; neque pro sua clementia, permittat; vt quæ sanctus vir, summa totius orbis admiratione, & vtilitate edificauit, nefarius inimicus dissipet. Hanc verò nos pijs hominibus afferamus consolationem, vt sanctissimas illius, mirabilesque laudes, & res gestas explicare posteritati mandemus: quod, pro mea equidem virium tenuitate, bene iuuante Domino, præstare conabor. Mediolani VI. Idus Nouemb. 1584.

F I N I S.

INDEX